ΤΕΥΧ. ΛΑ. ΤΟΜ. Β. 1853.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Ποῖον ὑπάρχει ἄρά γε τὸ ἄριστον τῶν πολιτευμάτων; Ἐκεῖνο βεβαίως κατὰ τῶν αἰώνων τὴν μαρτυρίαν, ὅπου εὐημεροῦσιν ἀναλόγως πάντες· ἀδιάφορον δὲ, ἂν καλῆται δημοκρατία, ἀριστοκρατία, ἢ βασιλεία, δεδόσθω καὶ συνταγματική. Ἀρκεῖ ἡ ἐξουσία, εἴτε εἰς πολλοὺς, εἴτε εἰς ὀλίγους διανέμεται, ἢ καὶ εἰς ἑνὸς μόνου συγκεντροῦται χεῖρας, νὰ μὴ ἐκπίπτῃ εἰς ὑπερβολὸς καὶ καταχρήσεις, παρεκβαίνουσα δὲ ἐνίοτε κατὰ τύχην ἐκ τοῦ μέσου ὅρου νὰ ἐπανέρχηται πάλιν ἐλαστικῶς καὶ ἀβιάστως εἰς αὐτόν· διότι εἰς τὴν συμμετρίαν μόνην κεῖται ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία τῶν κοινωνιῶν, καθὼς εἰς τοὺς εὐκράτους καιροὺς καὶ τόπους ἀκμάζει μάλιστα ἡ εὐρωστία τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

Ἂν τοὐναντίον οἱ νόμοι δὲν ἀποτελῶσιν, ὡς αἱ χορδαὶ εὐρύθμου μουσικοῦ ὀργάνου, τὴν ἁρμονίαν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ἀλλὰ πωλῆται μὲν ἀναισχύντως ἡ δικαιοσύνη, λείπῃ δὲ ἡ ἡσυχία, τὰ δὲ δημόσια ὑπουργήματα γίνωνται λάφυρον ῥαδιούργων ἀντὶ νὰ χρησιμεύωσιν ὡς βραβεῖον τῆς ἱκανότητος, ὥστε καὶ εἰς τοὺς ἀνωτάτους αὐτοὺς βαθμοὺς προβιβάζονται κατὰ χάριν βάναυσοί τινες καὶ ἀτεροάλοι, ὁ,τιδήποτε ὄνομα τότε φέρῃ ἡ πολιτεία, ὑπὲρ ὀλίγων κυρίως φροντίζει, το δὲ πλῆθος καὶ τὸ ἔθνος ὡς πάσχον ἐπιθυμεῖ καὶ σπουδάζει αὐτομάτως ν' ἀπαλλαχθῇ ὅσον οἷόν τε τοιαύτης θλιβερᾶς καταστάσεως, τὴν δὲ καταστροφὴν τοῦ δρόματος οὔτε στρατοὶ πολυαριθμοι, οὔτε ναυτικαὶ δυναμεις, οὔτε σοφίας καὶ πλούτου δόξα, ἰσχύουσιν ἐπὶ πολὺ νὰ ἀναστείλωσι.

Σημεῖον ἄρα εὐνόμου καὶ σώφρονος καὶ δι' ἀρχοῦς πολιτείας ὑπάρχει οὐχὶ πάντως ἡ πολυπλήθεια τῶν πόλεων, ἢ ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν οἰκοδομῶν καὶ πλατειῶν καὶ ἀμφόδων, οὔτε δὲ ἡ πολυτελεια τῆς αὐλῆς καὶ τῶν ἀρχόντων ἡ σκανδαλώδης ἀτωτία, ἀλλ' ἡ ἀληθὴς τῶν κατωτέρων ταξεων εὐημερία, μάλιστα δὲ πασῶν τῆς γεωργικῆς· ἐπειδὴ αὐτὴ ὑπόκειται ὡς πλατεῖα βάσιν τῆς πυραμίδος, αὐτὴ τρέφει τοὺς ἀνθρώπους, αὐτὴ προπαρασκευαζει τὴν ἀκατέργαστον τῶν τεχνῶν ὕλην αὐτὴ τέλος πάντων ἀνορύττει διηνεκῶς ἐκ τῶν σπλάγχνων τῆς γῆς τὸν ἀσφαλέστατον καὶ ἀνεξάντλητον πλοῦτον.

Ἐκ τῶν πολλῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης ἡ Ἀγγλία μάλιστα διαθρυλλεῖται παρὰ πάντων ὡς τόπος πολιτικῆς δυνάμεως καὶ πατρὶς αὐτόχρημα τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλὰ τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη φαίνονται ὡς σώματα ἰδίαν ἕκαστον ἀτάκτως καὶ χαύνως διανύοντα τροχιὰν, μηδὲ εἰς κέντρον τι κοινὸν συνελκόμενα. Καὶ ὅμως ἐπειδὴ οἱ πολῖται δύνανται νὰ ὁμιλῶσι καὶ νὰ γράφωσι σχεδὸν ἀνυποστόλως, νὰ συνέρχωνται εἰς μυριοπληθεῖς συνελεύσεις καὶ νὰ γνωμοδοτῶσι περὶ ἀλλοτρίων τῆς ἐρεύνης αὐτῶν πραγμάτων, οἱ σοφισταὶ τοῦ συνταγ-

ματικοῦ συστήματος, συχνάκις δὲ καὶ δημοκόποι τινὲς ἢ ἀγύρται πλανῶντες καὶ πλανώμενοι τὴν Ἀγγλίαν ἀείποτε ὡς ἀναντίρρητον ἔλεγχον τοῦ διϊσχυρισμοῦ των ἀναφέρουσι· τὰ ἐξ αὐτῆς δὲ ἐπιχειρήματα ἀδιακόπως κατὰ τῶν ἐναντίων ὡς ἀκαταμάχητον πυροβολικὸν κινοῦσιν, ὅταν θέλωσι νὰ κυριεύσωσι σπουδαῖόν τι ζήτημα καὶ νὰ κατατροπώσωσι τοὺς πολιτικοὺς ἐχθρούς των. Ἀλλ' οἱ θεσμοί τινος τόπου ἁρμόζουσι πάντοτε καὶ εἰς ἄλλους, καθὼς τὰ κρούπαλα; Ὁμοιάζουσι παντοῦ τῶν διαφόρων λαῶν οἱ χαρακτῆρες καὶ αἱ περιστάσεις; Οὐδεὶς περὶ τούτου μεριμνᾷ, πάντες δὲ χασμώμεθα, ὅταν βλέπωμεν χασμωμένους τοὺς ἄλλους καὶ ἐπαναλαμβάνομεν ὡς ψιτταικοὶ ὅ,τι ἀκούσωμεν.

Ἐξόριστός τις Γάλλος διατρίψας ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν μεγάλην Βρεττανίαν ἔλεγεν ὅτι οἱ Ἄγγλοι ἦσαν Κινέζοι τῆς Εὐρώπης. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ ὅτι ἐξέχουσι κατὰ τὸ μεγαλεπήβολον καὶ προηγήθησαν παντων κατὰ τὸν ὑλικὸν, οὕτως εἰπεῖν, πολιτισμὸν ἐπειδὴ οὐδαμοῦ εὑρίσκονται τοσαῦται ἀναπαύσεις καὶ εὐκολίαι τοῦ βίου διὰ μιᾶς λέξεως coufortable περιλαμβανόμεναι. Ἀλλὰ κατὰ πόσα ἄλλα εὐχαριστοῦνται νὰ διαμένωσι στάσιμοι, ἢ τοὐλάχιστον ἀνεπαισθήτως προοδεύουσιν! Ἡ μονοτονία τῆς συναναστροφῆς των ἀνταναχλᾶται καὶ εἰς τὴν νομοθεσίαν των· ἀφ οὗ δὲ ἀπέθανεν ὁ Moore, ὁ Cooper, ὁ Byron, ἐσιώπησε δὲ ὁ Bulwer, τὸ κακὸν τοῦτο ἐκτείνεται ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν· ὅθεν κυρία τις ἐρωτηθεῖσα «Τί μυθιστόρημα θέλετε νὰ σᾶς διαβάσω; Τὸν Grandisson εἶπεν, ἐπειδὴ ἂν ἀποκοιμηθῶ, δὲν θέλω ζημιωθῆ ἐξυπνήσασα δὲ ὑπάρχω βεβαία ὅτι θέλω εὑρεῖ τὰ αὐτὰ πρόσωπα διαλεγόμενα ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς κέδρου»

Ἰδὲ τὴν Ὀζωνίαν καὶ Κανταβριγίαν, δύο μητροπόλεις τῶν ἐπιστημῶν καὶ γραμμάτων τῆς Ἀγγλίας. Διαφέρουσι κατά τι τῶν πανεπιστημείων τοῦ μεσαίωνος, ἢ τὰ σχολεῖα αὐτῶν παραλλάσσουσιν ὁπωσοῦν κατὰ τὸ σχῆμα τῶν μοναστηρίων; Ἡ αὐτὴ σχολαστικὴ φιλοσοφία ἐπικρατεῖ ὡς τὸ πάλαι εἰσέτι, αἱ αὐταὶ διαλεκτικαὶ λογομαχίαι ἑκάστοτε γίνονται, αἱ αὐταὶ δὲ ἕξεις καὶ προλήψεις ἐξακολουθοῦσιν, οἱ καθηγηταὶ ἐνδύονται μέλαιναν στολὴν, μόνος δὲ ὁ υἱὸς τοῦ πατρικίου φέρει δικαιωματικῶς ἐπὶ τοῦ πίλου χρυσοῦν λέγνον (γαλόνι).

Ὕπαγε ἔπειτα εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἢ περίελθε τὰ ἀνώτατα δικαστήρια· ἀρχαῖαι ἐθιμοταξίαι, παράλογοι νόμοι καὶ βάρβαροι ποιναὶ διατηροῦνται σχεδὸν ἀπαράλλακτοι, τὰ προνόμια διακρίνουσιν οὐ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρους ἐπαρχίας, τῆς δὲ ὑπεροχῆς τὰ ἐξωτερικὰ σύμβολα πανταχόθεν προβάλλουσι. Τοιαῦτα λείψανα τοῦ παρελθόντος κεῖνται ἐν μέσῳ τῶν ἐξαισίων θαυμάτων τῆς ἐνεστώσης βιομηχανίας, ὡς γοτθικῶν κτιρίων ἐρείπια ὧδε κἀκεῖσε διεσκορπισμένα, ἢ ἀτάκτως καὶ κατὰ τύχην ἐνίοτε εἰς νέους τοίχους εὑρισκόμενα. Τοῦτο φαίνεται τόσῳ ἀλλόκοτον καὶ γελοῖον, ὡς ἐὰν εὐτελεῖς ἀπολιθώσεις περιεστοιχοῦντο ὑπὸ τιμαλφῶν σαπφείρων καὶ ἀδαμάντων εἰς χρυσοῦ δακτυλίου σφενδόνην.

Ὁποῖον χάσμα διαχωρίζει τοὺς ἀριστοκράτας ἐκ τῶν μὴ σεμνυνομένων εἰς καταγωγῆς εὐγένειαν! Πόσον δυσκόλως πάντοτε οὗτοι ἀναρριχῶνται εἰς τὴν κλίμακα τῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργημάτων! Τίς δύναται νὰ ἀνταγωνισθῇ ἐπιτυχῶς εἰς τοὺς Ἡρακλείδας καὶ Ἀλκμαιωνίδας καὶ Ἀλευνάδας τῆς Ἀγγλίας, ἂν τύχῃ τὸ γένος ὑποδεέστερος; Ἡ πολιτικὴ ἰσότης λείπει· διὰ τοῦτο οἱ ἰσχυροὶ καταπτίζουσι τοὺς ἀδυνάτους, οἱ πλούσιοι ἐντρυφῶσιν ἐκ τῶν ξένων ἐδρώτων καὶ ῥητορεύουσι κεκορεσμένοι ἤδη εἰς τὸ βουλευτήριον, οἱ πτωχοὶ δὲ αὐτοὶ λιμοκτονοῦσιν, ἢ δυσανασχετοῦντες συναγελάζονται κατὰ χιλιάδας εἰς τὸν αὐτὸν τόπον διὰ νὰ ὑπογράψωσιν ἀναφοράς· αἱ παρατηρήσεις ὅμως, καθὼς καὶ οἱ γογγυσμοί των, ἐξατμίζονται εἰς τὸν ἀέρα, ἢ διασκεδάζονται μετ' ὀλίγον ὡς ἡ ἐπικαθημένη εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ὁμίχλη.

Ἀλλ' ὑπάρχει ἤδη καιρὸς νὰ ἀποχωρήσωμεν ἡμεῖς ἐκ τῆς σκηνῆς, διὰ νὰ ἐμφανισθῶσιν ἁρμοδιώτεροι ἄλλοι (1) καὶ πιθανώτεροι εἰς τοὺς λόγους των.

«Ὁποία εἰμαρμένη σύρει τὴν γεωργικὴν τάξιν τῆς πατρίδος ἡμῶν εἰς τὴν βαρβαρότητα, ἐν ᾧ ἔπρεπε καὶ αὐτὴ νὰ ἀκολουθῇ τῆς προόδου τὸν δρόμον; Ἡμεῖς μὲν ἐγκαυχώμεθα εἰς τὴν παιδείαν καὶ τὰ τεράστια τῆς βιομηχανίας, ὁ δὲ ἀγρονόμος, ὁ χωρικὸς, ὁ ἐκμισθωτὴς βυθίζονται βαθμηδὸν εἰς κατάστασιν, τὴν ὁποίαν οὔτε νὰ θεραπεύσωμεν φροντίζομεν, οὔτε κἂν ἐκ τοῦ πλησίον νὰ παρατηρήσωμεν. Τὰ ἤθη καὶ αἱ ἕξεις αὐτῶν ἀξαχρειοῦνται ἀδιακόπως, κατήντησαν δὲ χειρότεροι καὶ αὐτῶν τῶν ἡμεροβίων ὑπηρετῶν· Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀξιοῦμεν νὰ στερεώσωμεν καὶ νὰ ἀνακαινίσωμεν μάλιστα τὸ πολιτικὸν σύστημα, ἃς ἐπιβλέψωμεν προσεκτικῶς εἰς τὴν νόσον ταύτην, ἥτις κατατρώγει ὡς φαγέδαινα ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν, ἐξακολουθεῖ δὲ λαθραίως τὴν φθορά· οὐδὲν ἄλλο φαίνεται ἄξιον ἐπιμελείας συντόνου, οὔτε ἐκφοβίζει τοσοῦτον.

Πῶς διάκεινται ἆρά γε ἐν πράγματι οἱ χωρικοὶ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ὡς πρὸς τὰς ἀνωτέρας τάξεις;

---

(1) Ἡ γνestminster Review

Τὸ ἄρθρον αὐτῆς περιέχει οὐ μόνον περιέργους εἰδήσεις ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν γεωργῶν τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ καὶ γνώμας πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ ἱστορικὰς εἰσηγήσεις ἀξίας λόγου. Ἐξ αὐτοῦ καταδείκνυται πόσον ἡ Ἀγγλία διὰ τοῦ τερατώδους συνδυασμοῦ κακῶν νόμων, ἀφορήτων φόρων καὶ ἀνοήτων ἐλεημοσυνῶν κατέστησε τὴν ἀγροτικὴν τάξιν πολεμίαν τῆς τε Κυβερνήσεως καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει. Οσα λέγει ὁ ἀρθρογράφος περὶ τῆς διανομῆς τῶν ἔργων καὶ τῆς εὑρέσεως νέων πόρων ὑπὲρ λαοῦ ἀκαταπαύστως αὐξανομένου ἐφαρμόζονται οὐχ ἧττον εἰς τὴν μεγάλην Βρεττανίαν ἢ εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, ὅπου πληθύνονται ὁσημέραι οἱ χειρώνακτες καὶ ἐργάται, ὁ δὲ πολλαπλασιασμὸς αὐτῶν ἐπιφέρων πρῶτον τὴν ἐλάττωσιν τῶν ἡμερομισθίων, ἔπειτα δὲ ὡς παρακολούθημα ἀναγκαῖον καὶ τὴν ἔνδειαν ἐξαχρειοῖ προφανῶς τὸν λαόν. Οθεν ἡ ὑποδεικνυομένη θεραπεία ἔπρεπεν ἴσως νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχήν.

Αἱ κακίαι, τὸ ὄνειδος, ἡ αἰσχρότης καὶ ἡ πενία προξενοῦσι τρόμον.

Πρῶτον ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὸ δέον οἱ ἐκδιδόμενοι εἰς τὴν γεωργίαν· διάφοροι δὲ νόμοι ἐμποδίζουσιν αὐτοὺς νὰ μακρυνθῶσιν ἐκ τῆς ἐνορίας των καὶ νὰ ζητήσωσιν ἀλλοῦ ἐργασίαν· ὥστε ἐν ᾧ ἡ καλλιεργουμένη γῆ ἀποδεικνύεται μικρὰ ὡς πρὸς τοὺς ἀπειραρίθμους ἐργάτας, οὗτοι δὲν δύνανται νὰ ζητήσωσιν ἄρτον εἰς ἄλλον τόπον. Ἐκ τούτου δὲ προσγίνεται μέγας συναγωνισμὸς, ὅστις σμικρύνει τὴν ἀντιμισθίαν τῆς ἐργασίας. Ὅθεν ὁ μὲν ἄγαμος μόλις κερδαίνει ὅ,τι ἀρκεῖ μόνον πρὸς τὴν ἐπιούσιον ζωοτροφίαν του, ὁ δὲ ἔγγαμος ἐγγράφεται εἰς τὸν κατάλογον τῶν πενήτων διὰ νὰ λαμβάνῃ κατὰ μῆνα ἔλεος! Ἡ ἐνορία, δηλ. ἡ κοινότης, ἀναδέχεται τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ τὴν διατήρησιν. Πῶς ὁ ἐργάτης ν' ἀποποιηθῇ τὴν προσφερομένην τιμὴν, ἐν ᾧ ἄλλος πλησίον αὐτοῦ ἱστάμενος καὶ ὡσαύτως ἐνδεὴς ὑπόσχεται νὰ ἐκτελέσῃ τὸ αὐτὸ ἔργον διὰ τῆς αὐτῆς πτηρωμῆς; Ἰδὲ λοιπὸν τὸν εἵλωτα αὐτὸν, ὅστις γεννημένος εἰς τὴν πατρίδα τῆς ἐλευθερίας, τὴν Ἀγγλίαν, εὑρίσκεται ὡς δέσμιος καὶ ἀκίνητος ἐπὶ περιωρισμένου διαστήματος, ἠναγκασμένος νὰ ἐπαιτῇ ἐλεεινῶς μικρὰν τροφίμων μερίδα καὶ ὀλίγα κερμάτια ὡς ἀνταμοιβὴν τῶν ἱδρώτων καὶ τοῦ χρόνου, τὸν ὁποῖον βλέπει ματαίως ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς του διαβαίνοντα! Ὁποία ἐξουδένωσις καὶ ἀθλιότης!

Ἂν καὶ ὑπάρχῃ τίμιος, φιλόπονος καὶ δραστήριος, δὲν ἐλπίζει οὔτε εἰς τὰς πρώτας αὐτοῦ χρείας νὰ ἐπαρκέσῃ διὰ συνεχοῦς ἐργασίας. Φιλοτιμεῖται μὲν νὰ ἀποφύγῃ τὸ ὄνειδος τῆς ἐνοριακῆς ἐπαιτείας, ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ κατορθώσῃ Ὁ κόσμος γίνεται εἰς αὐτὸν κόλασις, ὁ νόμος ἀποβλέπει προφανῆς ἀδικία, οἱ δὲ ἐκτελοῦντες αὐτὸν μεταβάλλονται εἰς ἀληθεῖς τυράννους. Διὰ τοῦτο ὀμνύει ἄσπονδον κατὰ τοιαύτης κοινωνίας μίσος, οὔτε δεσμός τις πλέον συνάπτει αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων, ἀνάγκη δὲ πᾶσα ἢ νὰ κλέψῃ, ἢ νὰ φονεύσῃ διὰ νὰ ἐκδικηθῇ. Ἐπὶ τῆς διανομῆς τοῦ ἐλέου κατὰ τὸ 1830 ἡ ἐπανάστασις τῶν ἐργατῶν ἐβίασε τοὺς ἰδιοκτήτας πολλῶν νομῶν νὰ αὐξήσωσι τὴν βοήθειαν. Ἀλλοῦ οἱ ἐργάται οὗτοι συντρίβουσι τὰς μηχανὰς ὡς πρωταιτίους δῆθεν τῆς δυστυχίας των. Πόθεν προέρχονται αἱ καθημεριναὶ ἐκεῖναι πυρκαϊαί, αἱ ὁποῖαι καταναλίσκουσι τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ χωρία; Ἐκ τῆς λύσσης κατὰ τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἐμπόρων. Δι' αὐτὴν ὁτὲ μὲν ὁλόκληρα ποίμνια κατασφάζονται εἰς τὰς πεδιάδας, ὁτὲ δὲ οἱ ἀποζῶντες ἐκ τοῦ ἡμερομισθίου συναθροιζόμενοι ὁμοῦ τρέχουσι εἰς τὴν λῃστείαν· ἅπασαι αἱ ζημίαι καὶ αἱ κακίαι ἐντεῦθεν πηγάζουσι. Καὶ πρὸ μὲν τριάκοντα ἐτῶν ὁ Ἄγγλος γεωργὸς μόλις σχεδὸν κατεδέχετο νὰ σημειωθῇ εἰς τὸ βιβλίον τῶν πτωχῶν, διότι εἶχεν ἔτι φιλοτιμίαν καὶ ἠθικὴν, ἦτο δὲ ὑπερήφανος, καὶ ἦλπιζεν. Ἡ νεωτέρα ὅμως νομοθεσία ἤλλαξε τὰ πάντα καὶ κατέστησεν ἐν μέσῳ ἡμῶν λαοὺς νομαδικοὺς πάντοτε πεινηλέους, γυμνήτας, κακοήθεις, ἀπονενοημένους καὶ ἐχθροὺς τῶν ἄλλων. Πρότερον αἱ ἕξεις, τὰ ἔθιμα καὶ ἡ θρησκεία αὐτὴ συνέδεσαν τοὺς ὑποδεεστέρους μετὰ τῶν ἀνωτέρων· ἀλλὰ σήμερον ἠφανίσθη ἡ σχέσις αὕτη. Πλησίον μάλιστα τῶν μεγάλων πόλεων τὸ κακὸν περισσεύει, διότι ὅσῳ πλεονάζουσιν οἱ ζητοῦντες τὸ ἔργον, τόσῳ ὀλιγοστεύει ὁ μισθὸς, αὐξάνει δὲ ἀναλόγως ἡ ἔνδεια.

Ἀλλὰ διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν ἀρχὴν τῶν δυστυχημάτων, πρέπει νὰ ἀναδράμωμεν εἰς τὰ ὀπίσω ἐξετάζοντες ὁποία ἦτο ἡ κατάστασις τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν.

Τότε ἕκαστον ὑποστατικὸν ἐκμισθούμενον περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τριάκοντα ἕως πεντακοσίων πλέθρων (στρεμμάτων) γῆς, ὧδε κἀκεῖσε εὑρίσκοντο καὶ βοσκαὶ καὶ τινες ἀγροὶ ἐλεύθεροι, ὁ δὲ λαὸς μόλις ἐπήρκει εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς χώρας αὐτῶν. Τὰ ἐργοστάσια ἀπεῖχον πολὺ τῆς ἐνεστώσης ἀκμῆς, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν μεγάλα κεφάλαια ἡ πρόοδος τῶν ἐπιστημῶν καὶ οἱ τελευταῖοι πόλεμοι. Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ἔνηθον, οὕτω δὲ συνήργουν εἰς διατήρησιν τῆς οἰκογενείας. Οἱ ὑπομίσθιοι ὑπηρέται τῶν ὑποστατικῶν καὶ οἱ ἐργάται ἐκοιμῶντο εἰς τὸ οἴκημα τοῦ κυρίου, ὥστε ἰδιοκτήτης καὶ θεράποντες εὑρίσκοντο εἰς τὴν αὐτὴν σχεδὸν ταξιν. Ἐργασία, ἀνάπαυσις, τροφὴ, τὰ πάντα ἦσαν κοινὰ, δηλ. ὑπῆρχε καὶ ὑπεροχὴ ἐνταυτῷ καὶ οἰκειότης, καὶ ὑπαλληλία καὶ ἀφοσίωσις.

Ἀφ' οὗ ὅμως ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ἀνέτρεψεν ἐκ βάθρων τὴν κοινωνίαν, ἔγειναν κοιναὶ αἱ ἀίδιοι ἰδέαι τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλ' ὕστερον ἐξηπλώθησαν ἐκτὸς αὐτῶν καὶ ἄγριαι τινες θεωρίαι· διότι ἐν ᾧ οἱ ὄντως φιλάνθρωποι καὶ σοφοὶ κατεγίνοντο νὰ βελτιώσωσι τῶν ἀνθρώπων τὴν τύχην, ἡ ἀμάθεια τοσοῦτον καὶ ἡ παραφροσύνη ἀνήγειρον συστήματα καὶ ἀλλόκοτα φανταστικά, ὥστε οἱ ἐνδεεῖς ἤλπισαν ἔκτοτε ἰσομοιρίαν ἀπόλυτον τῶν κτημάτων.

Ἐπελθόντος ὕστερον τοῦ πολέμου, ὑπερετιμήθη ὁ σῖτος· διὰ τοῦτο μετηλλάχθη καὶ τῆς γεωργίας ἡ κατάστασις Ἡ δραστηριότης τῶν χωρικῶν καὶ τὰ χρήματα τῶν πολιτῶν ἀπευθύνθησαν εἰς κοινὸν σκοπὸν, τὴν καλλιέργειαν τῶν χέρσων γαιῶν. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ 1795 μέχρι τοῦ 1827 προσετέθησαν ἐπέκεινα τῶν τριῶν ἑκατομμυρίων πλέθρα ἀροσίμου γῆς. Οσῳ ὁ Ναπολέων ἔθλιβεν ἡμᾶς, τόσῳ ἐκολλαπλασίαζεν ἡ ἀγρονομία τὰς δυνάμεις καὶ τὰ προϊόντα της. Κατὰ τὸ 1812 ὁ σῖτος ἐπωλεῖτο ἑπτὰ λίτρας στερλίνας τὸ ὀκταμέδιμνον (quarter) καὶ οὕτως ὁ ἐκμισθωτὴς εἶχε μέγιστα κέρδη, συνέβη δέ ποτε ὥστε μία εὐετηρία ἐπικρατούσης τῆς ὑπερτιμήσεως (ὑψηλῆς τιμῆς) ἐξηγόρασεν ὅλην τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τῶν καλλιεργημένων ἀγρῶν.

Ἐκτοτε οἱ ἀγρονόμοι ὑπερεπλούτισαν οὐχὶ πλέον ὡς ἁπλοῖ γεωργοί, ἀλλ' ὡς ἐργολάβοι. Τὰ κτήματα καταστάντα ἀρχοντικαὶ ἐπαύλεις, ἐκαλλοπίσθησαν διὰ πολυδαπάνων οἰκοδομῶν, συστήθησαν ἑταιρίαι, ἐκηρύχθησαν βραβεῖα, ἡ δὲ γεωργία ἐξευγενισθεῖσα ὑψώθη εἰς ἐπιστήμης τάξιν. Παντοχόθεν τοῦ βασιλείου συνήρχοντο εἰς τὰς νέας ἀκαδημίας, εἰς τὰς συνελεύσεις τῶν ἀγρονόμων, εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ K. Currven ἀπὸ Cumperland, καὶ τοῦ K. Cook ἀπὸ Norfolk. Τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο ἀνεπτύχθη ὡς εἴπέρ ποτε, οἱ δὲ γεωργοὶ ἠθοποιηθέντες προσέλαβον νέας ἕξεις καὶ ἀξιώσεις.

Οἱ ἰδιοκτῆται ἐδιπλασίασαν καὶ ἐτριπλασίασαν τὴν περιουσίαν των· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκμισθωτῶν τὰ ὠφελήματα ηὔξησαν ἀναλόγως. Διὸ ὁ κύριος ὑποστατικοῦ τοσαῦτα θησαυρίσας δὲν κατεδέχετο πλέον νὰ κατοικῇ τὸν πύργον του διὰ νὰ ἐφορεύῃ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν· ἀλλὰ μιμούμενος τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς πρωτευούσης ἐβάδιζε παραλλήλως μετὰ τῶν πολιτῶν, ὡ ρέγετο τὴν φιλολογίαν, ἔπεμπε τὰ παιδία αὐτοῦ εἰς τὸ σχολεῖον, ἠγόραζε τῇ οἰκίᾳ τὰ ἔπιπλα εἰς τὴν πόλιν, κατ' ὀλίγον δὲ ἔπαυσε νὰ συγκοινωνῇ, ὡς τὸ πάλαι, μετὰ τοῦ ἐκμισθωτοῦ. Ἀντὶ νὰ κυνηγήσῃ κατὰ τὸ σύνηθες πρὸς διασκέδασιν συνήθροισε ἀγέλη δορκάδων καὶ λαγωῶν, ἐξήρχετο δὲ εἰς θήραν μετὰ πολλῶν ἄλλων ὡς οἱ ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς, ὥστε εἶλκυε διὰ τούτου τὰ βλέμματα τῶν γειτόνων ἢ ἐγένετο καὶ ἐπίφθονος.

Ὁ δὲ ἐκμισθωτὴς ὑψωθεὶς σχεδὸν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν τάξιν τοῦ ἰδιοκτήτου ἤλλαξεν ὁμοίως καὶ ἐξέτεινε τὰς ἐνασχολήσεις του. Ἐπειδὴ ἄλλοτε μὲν ἐγεώργει 800, 1200, 1600 στρέμματα γῆς· εἶχεν οἰκίαν μικράν, καὶ ὀλίγας τότε δὲ ἐκαλλιέργει 4000 8000 στρέμματα, ηὔξησε τὰς ἐπιθυμίας του, ἐκαλλώπισε δὲ τοσοῦτον καὶ τὴν κατοικίαν του, ὥστε ἐπλησίασεν εἰς τὸν κύριον τοῦ ὑποστατικοῦ. Ἀλλ' ἀναλόγως δὲ μετεβλήθησαν καὶ τὰ λοιπὰ ἅπαντα· ὁ ὑπηρέτης π. χ. τοῦ κτήματος πάσας νὰ διατρίβῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰδιοκτήτου, ἐζήτησε σύντροφον καὶ πραγματικῶς ἐνυμφεύθη, ὥστε ὁ πληθυσμὸς ηὔξησεν αἰφνιδίως. Ἄλλοτε ὁ ἐργάτης μόλις διὰ πολλῶν καὶ συνεχῶν ἱδρώτων, καὶ διαρκοῦς τιμιότητος καὶ σωφροσύνης ἀποκτῶν τοῦ κυρίου τὴν πίστιν καὶ μικρά τινα κέρδη φειδωλῶς ἀποταμιευόμενα ἔρθανε νὰ νυμφευθῇ τὴν ὑπηρέτριαν τοῦ ὑποστατικοῦ, ἢ τὴν γαλακτοπῶλιν. Πόσον σήμερον μετεβλήθησαν πάντα τὰ ἤθη ταῦτα! ὁ ἐργάτης μὴ εὑρίσκων ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀλαζόνος καὶ εὐπόρου ἀγρονόμου ἀναγκάζεται καὶ αὐτὸς νὰ νυμφευθῇ, καὶ οὕτως ηὔξησε τὰς ἀνάγκας του, ἐν ᾧ ἠλαττώθη τὸ ἡμερομίσθιόν του.

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἐργάται οὗτοι δὲν εἶχον πῶς νὰ ζήσωσιν, ἐπενοήθη νὰ τοὺς κηρύξωσι πτωχοὺς καὶ ἡ ἐνορία ἐπεφορτίσθη νὰ ἀναπληροῖ τακτικῶς δι' ἐλεημοσύνης τὸ ἐλλεῖπον τοῦ μισθοῦ. Τοιοῦτοι πένητες ὑπερεπλήθυναν αἱ δὲ ἐνορίαι παρέπεμπον αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλας Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ κλῆρος ἀπῄτει τὴν δεκάτην, ηὐξήθη τὸ δεινόν, οἱ ἰδιοκτῆται ἠναγκάζοντο νὰ συνεισφέρωσι τὸν φόρον τῶν πτωχῶν, οἱ εἰσπράκτορες αὐτοῦ ἐκατηγοροῦντο ὡς καταχρασταί, οἱ χωρικοὶ ἐξευτελίζοντο, οἱ δὲ ἐκκλησιαστικοὶ ἐμισοῦντο.

Ταῦτα συνέβαινον ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ Ναπολέοντος· ἀλλ' ἡ εἰρήνη ἐχειροτέρευσεν ἔτι μᾶλλον τὴν νόσον διότι ἀπολυθέντα ἐκ τῆς στρατιᾶς καὶ τοῦ ναυτικοῦ τόσα πλήθη ἐπλημμύρησαν εἰς τὰ χωρία ὅπου ἐλειμοκτόνουν τόσοι ἄνθρωποι μένοντες ἄργοι, πολλοὶ δὲ τεχνίται τρεφόμενοι ἐκ τοῦ πολέμου ἔπαυσαν νὰ ἔχωσιν ἔργον.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἠπειρωτικοῦ πολέμου διὰ νὰ αὐξήσῃ τοὺς πόρους αὐτῆς καὶ νὰ στέλλῃ χρήματα πρὸς τοὺς πολεμοῦντας συμμάχους ἡ Κυβέρνησις διέταξε διὰ νόμου τὴν τράπεζαν νὰ μὴ ἐξορλῇ τὰ χρεώγραφά της, αὐτὰ δὲ μόνα ἀπετέλουν ὅλον τὸ χρηματικὸν τοῦ βασιλείου, ἔπειτα ἀπώλεσαν πολὺ ἐκ τῆς λογιστικῆς ἀξίας των· ὅτε κατὰ τὸ 1815 ἡ τράπεζα ἠθέλησε νὰ τὰ ἐξαργυρώσῃ κατ' αὐτὸν τὸν ὅρον, οἱ βιομήχανοι καὶ γεωργοὶ ἐζημιώθησαν πολὺ ἐκ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς. Ἐπειδὴ ἕως τότε μία οὐγγία χρυσοῦ ἰσοφάριζε πρὸς πέντε λίρας στερλίνας καὶ 6 σελίνια π. χ. χρεωγράφων τραπεζιτικῶν, ἐν ᾧ ἂν ἡ τιμὴ τούτων διέμενεν εἰς τὴν λογιστικήν, ἢ συνήθη καὶ ἀγοραίαν ἀξίαν, τὸ βάρος αὐτὸ ἔπρεπε νὰ καταβῇ εἰς τρεῖς λίρας καὶ δεκαπέντε σελίνια. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἑκατὸν λίραι στερλίναι εἰς χρεώγραφα τραπεζιτικὰ ἦσαν ἀντάξιοι ἑβδομήκοντα τριῶν μόνων στερλίνων καὶ τεσσάρων σελινίων, τουτέστι τὸ χαρτονόμισμα ἐξέπεσε τῆς ἀγοραίας αὐτοῦ τιμῆς κατὰ 21 τοῖς 0|0. Ἀλλὰ πρὶν κατὰ τὸ 1815 ὑψωθῶσι τὰ χρεώγροφα, οἱ φόροι καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκμισθώματα ἐλογίζοντο κατὰ τὴν τῶν χρεωγράφων αὐτῶν ἐλαττωμένην τιμήν, οἱ δὲ ἐκμισθωταὶ ἐλπίζοντες ὅτι θέλει διαρκέσει ἡ τοιαύτη ἐκπτωσις, ἢ ὑποτίμησις τοῦ συγκροτουμένου ἐκ χρεωγράφων τῆς τραπέζης νομισματικοῦ οὐδὲ ἐφαντάσθησαν νὰ συμφωνήσωσιν ὅτι ὅπου ὤφειλον ἐμελλον νὰ προσφέρωσι ποσότητα ἀνάλογον πρὸς τὴν πάροῦσαν λογιστικὴν τιμὴν τῶν τραπεζιτικῶν χρεωγράφων.

Ἐφ' ὅσον ἡ τιμὴ τῶν συναλλαγμάτων διέμενε κατωτέρα τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας, οἱ ἐκμισθωταὶ ἀπέδιδον τὸ χρέος των· ἐπειδὴ ἐπώλουν καὶ τοὺς καρποὺς κατὰ τὰς συμφωνίας των. Ἀλλ' ὅτε μετὰ τὴν εἰρήνην ἡ τράπεζα ἀφήρεσεν ἐκ τῆς κυκλοφορίας πλῆθος χρεωγράφων, ἡ ἀξία αὐτῶν ηὔξησεν, ἠλαττώθη δὲ ἀναλόγως ἡ τιμὴ τῶν προϊόντων. Οἱ ἐκμισθωταὶ λαμβάνοντες ὀλιγότερα χρεώγραφα δὲν ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι τὸ ἐκμίσθωμα, ἐπειδὴ τὸ συμβόλαιον τοὺς ἠνάγκαζε νὰ δίδωσιν εἰς πραγματικὴν ἀξίαν ποσὰ συμφωνηθέντα εἰς κατωτέραν. Οὕτως εἴτις ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ ὑπὲρ ἀγροῦ τινος, ἢ οἰκίας ἑκατὸν λίρας διὰ χρεωγράφων παριστανόντων τότε 73 λίρας καὶ 4 σελίνια μεταλλικῶν νομισμάτων, ὑπεχρεοῦτο τότε νὰ καταβάλῃ, ἀφ' οὗ ἀποκατεστάθη ἡ τιμὴ τοῦ χαρτονομίσματος, ἑκατὸν λίρας αὐτοῦ ἰσοδυναμοῦντος τότε πρὸς 100 λίρας ἐκ χρυσοῦ. Ὁμοίως ἐδίδοντο καὶ οἱ φόροι καὶ οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων, ὥστε λογικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ μισθοὶ οὗτοι καὶ οἱ φόροι ηὐξήθησαν κατὰ 27 τοῖς 0|0 μετὰ τὸ 1815. Τὸ βάρος αὐτὸ ἠσθάνθησαν ἀμέσως σχεδὸν οἱ δασμοφόροι, οὔτε ὑπῆρχε τρόπος τις θεραπείας νόμιμος. Τὸ χαρτονόμισμα μόνον ἦτο ἀληθὲς καὶ πρώτη πάντων τῶν κακῶν αἰτία, ὀλίγοι ὅμως τὴν ἐφαντάζοντο. Ἐκ τούτου ἐπήγασεν ἀλληλοδιαδόχως ἡ χρεωκοπία τῶν ἐκμισθωτῶν, ἡ πενία τῶν γεωργῶν καὶ ἡ γενικὴ καταστροφὴ πάντων.

Ἐν ᾧ ὁ ἐργάτης καὶ ὁ χωρικὸς ἐλιμοκτόνουν, ὁ ἰδιοκτήτης καὶ ὁ ἐκμισθωτὴς ηὔξανον τὰς προσόδους των· ἀλλ' ἡ εὐτυχία των αὕτη ἦτο προσωρινή. Περιστάσεις ἔκτακτοι τὴν ἔφερον, ὑπὸ περιστάσεων δὲ ἀναλόγων ἔμελλε καὶ νὰ καταστραφῇ. Ἦτο φανερὸν προσέτι ὅτι ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπερέβαινε τὴν ποσότητα τῶν ἐντοπίων σιτηρῶν. Διὰ τοῦτο τέσσαρα τοὐλάχιστον μεδίμνων σίτου μόνον ἑκατομμύρια εἰσήγοντο

κατ' ἔτος εἰς τὸ Κράτος καὶ ἐπωλοῦντο εὐθηνότερα, διότι καὶ ὀλιγότερα εἰς τὴν παραγωγὴν των ἐδαπανήθησαν. Ἐπειδὴ δὲ τούτου ἐξακολουθοῦντος ἠλαττώθη καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἐγχωρίου, τὰ κεφάλαια τοῦ ἀγρονόμου ἐβυθίσθησαν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ εἰσπράκτορος τῆς δεκάτης, μάλιστα δὲ τῶν φόρων, οἵτινες ηὔξησαν ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῶσιν.

Αἱ ἐνορίαι ἠναγκάσθησαν ἔκτοτε νὰ τρέφωσι πλῆθος ἐκμισθωτῶν χρεωκοπησάντων καὶ ἐργατῶν ἀργούντων, ἡ πενία προέβη γιγαντιαίοις βήμασιν, ἔπειτα καὶ ἡ Ἰρλανδία ἐκβράζει ἑκάστοτε στίφη πεινα λέων εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀγγλίας. Τοιουτοτρόπως ἐπολλαπλασιάσθησαν αἱ ἁρμαὶ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς καταστροφῆς· ἐνδέχεται δὲ μετὰ ταῦτα νὰ πνίξωσιν καὶ εἰς χειμάρρους αἱμάτων ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν.

Ὁ Overseer, εἴτε ἔφορος τῆς διανομῆς τοῦ ἐλέους τῶν πτωχῶν, ὑπάρχει ἔχθιστος πανταχοῦ· καὶ ὁ μὲν ἐλεούμενος τὸν κατηγορεῖ ὡς ὑπερασπιζόμενον τὴν ἐφορίαν καὶ ἀκολούθως φειδωλόν ἡ δὲ ἐνορία τὸν ὀνειδίζει ὡς ἀσώτως θυσιάζοντα τὰ συμφέροντα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς κοινότητος εἰς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ ἀξιώσεις τῶν πενήτων. Οἱ οὕτως ἀντιφερόμενοι σπουδάζουσιν ἐναλλὰξ ἢ καὶ συγχρόνως νὰ τὸν ἀπατήσωσιν· ἀλλὰ καὶ εὔποροί τινες προσποιούμενοι τὴν πενίαν (1) τὸν πολιορκοῦσιν, ἡ δὲ ἐνορία ἀμφισβητεῖ τὰ δικαιώματα πάντων τῶν ἐμφανιζομένων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Κοινότης θέλει νὰ πωλήσῃ, οὕτως εἰπεῖν τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην, ἀναγκάζει τοὺς τροφοδοτουμένους ἢ νὰ καθαρίζωσι καὶ νὰ στρώνωσι μὲ ἄμμον τὰς ὁδοὺς, ἢ νὰ ἐξορύττωσι μέταλλον, ὅθεν καὶ αὐτοὶ βιαζόμενοι νὰ συνταλαιπωρῶνται ὑπαιθροι καὶ πάσχοντες περιοδικῶς ὑπὸ τοῦ καύσωνος καὶ τοῦ ψύχους συνομνύουσι τὸν κοινὸν ὄλεθρον καὶ μεταβάλλονται εἰς λαθρεμπόρους, κλέπτας, λῃστὰς, ἐμπρηστὰς, κακούργους ἐν γένει, ὁσονδήποτε τίμιοι καὶ φιλήσυχοι τύχωσιν ἐκ φύσεως. Διότι κατὰ τί δύναται νὰ τοὺς ὠφελήσῃ ἡ χρηστοήθεια, ἐν ᾧ πανταχόθεν ὠθοῦνται εἰς τὴν διαφθοράν, τὰ πλημμελήματα καὶ τὴν ἐκδίκησιν; Πολὺ λυσιτελέστερον ἴσως ἦτο νὰ τοὺς κρεμάσωσι παρὰ τὸ νὰ τοὺς βοηθῶσι τοιουτοτρόπως

Τὴν διαφθορὰν ταύτην τῶν κατωτέρων τάξεων ἀπαρτίζει ὁ Ἀγγλικὸς κλῆρος ὡς μὴ παρεδρεύων εἰς τὰ χωρία. Διαπρέπουσι μὲν οἱ ἱερεῖς οὗτοι τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας κατὰ τὴν παιδείαν τῶν λατινικῶν καὶ ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχουσιν ἠθικὴν κοινωνίαν μετὰ τῶν λογικῶν προβάτων, τὰ ὁποῖα ἐτάγθησαν νὰ ποιμαίνωσιν, οὔτε μάλιστα τὰς χρείας αὐτῶν καὶ τὴν κατάστασιν ἀξιοῦσι νὰ ἐρευνήσωσιν. Ἀλλὰ τότε εἰς τί χρησιμεύουσι τὰ διδασκόμενα παρ' αὐτῶν δόγματα καὶ ἡ διαθρυλλουμένη χριστιανικὴ ἠθική; Αὐτοὶ ἀπώλεσαν ἅπασαν τὴν θρησκευτικὴν ἐπιρροήν — Ἡ περιουσία τῶν ἰδιοκτητῶν ἠλαττώθη, ἀλλ' αἱ ἕξεις τῆς πολυτελείας ἔτι διαμένουσιν. Ἐκτὸς δὲ τῶν φόρων ὑποφέρουσι καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δεκάτης καταδίωξιν, ἂν καὶ παντοιοτρόπως ἐπιχειρῶσι νὰ ἀποσείσωσι τοσοῦτον βάρος· διότι μόλις ἀποφασίζουσι νὰ τὴν πληρώσωσι μετὰ ἐπανειλημμένας ἀπαιτήσεις, καὶ διαμαρτυρήσεις, καὶ διαταγὰς τῶν δικαστηρίων. Ἕνεκα τούτων ἢ συμφωνοῦσι μετὰ τοῦ ἀγρονόμου κατὰ τῆς κοινῆς τάξεως, ἢ φιλονεικοῦσι μετ' αὐτοῦ, καθὼς οὗτος μετὰ τοῦ ἐργάτου, καὶ ὁ πτωχὸς μετὰ τῆς ἐνορίας. Τούτων δὲ γινομένων ἐξασθενεῖ ἀναφανδὸν ἡ ἐξουσία· ἐπειδὴ ἀναγκαζομένη νὰ βλάπτῃ τὰ κατὰ μέρος συμφέροντα εἰς τὴν διεξαγωγὴν ἀτελευτήτων διαφορῶν γίνεται βαθμηδὸν μισητὴ ὁμοίως πρὸς πάντας.

Ὁ ἀγρονόμος δυστυχῶν βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ ἰδιοκτήτου· ἀλλὰ δὲν ἀγαπᾷ αὐτοὺς πλειότερον, οὔτε εὐγνωμονεῖ· ἡ δεκάτη καὶ τὸ ἐκμίσθωμα τὸν καταστρέφουσιν. Ἐκ τούτων ἡ μὲν πρώτη εἰσέρχεται εἰς τὸ κιβώτιον τοῦ ἱερέως, τὸ δὲ δεύτερον εἰς τὸ τοῦ ἰδιοκτήτου· ἂν δὲ ἑκάτερος ἀποδίδῃ μέρος τῶν καταβληθέντων παρ' αὐτοῦ χρημάτων, μάλιστα δὲ ὡς ἐλεημοσύνην, δὲν νομίζει ἑαυτὸν ὑπόχρεων· τοὐναντίον προσβάλλεται δι' αὐτῆς ἡ φιλοτιμία του καὶ βλάπτεται τὸ αἴσθημα τῆς ἀτομικῆς ἀνεξαρτησίας του, ἄνευ τῆς ὁποίας οὐδεμία ἀρετὴ δύναται νὰ ὑπάρξῃ — Ὑπόκωφός δέ τις πόλεμος ἀνορρίπιζεται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἱερέως, καθὼς μεταξὺ τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ τοῦ ἀγρονόμου, μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ ἐργάτου, πάντων δὲ τούτων κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἢ τῆς κοινωνίας.

Ἡ κατάστασις αὕτη θλίβει τόσῳ μᾶλλον τὸν φιλάνθρωπον, ὅσῳ ἡ μεγάλη Βρεττανία περιέχει γαίας ἱκανὰς νὰ θρέψωσι τοὺς λαοὺς αὐτῆς, ἂν δικαιότερον διανεμηθῶσιν. Ἐπειδὴ δυοῖν θάτερον, ἢ πρέπει νὰ ἐκταθῇ ἡ καλλιέργεια, ἢ νὰ ἐνασχοληθῶσιν οἱ πλεονάζοντες γεωργοὶ εἰς ἄλλα ἔργα, παραγωγὰ ὅμως καὶ κοινωφελῆ· ἐπειδὴ σήμερον ἀναγκάζουσι τοὺς χωρικοὺς νὰ ἐξορύττωσιν ἄμμον, καθὼς οἱ ἀρχαῖοι ἐδίαζον τὰ ἀνδράποδα νὰ ἀλήθωσι διὰ τοῦ χειρομύλου, μιμούμενοι τὸν Λόρδ Καστλερῆγον, ὅστις κατεδίκαζε τοὺς Ἰρλανδοὺς τῶν χωρίων του νὰ ἀνοίγωσιν ὀρύγματα, ἔπειτα δὲ νὰ τὰ γεμίζωσι. (1)

---

(1) *Τὸ σκανδαλον τοῦτο εἰσήχθη κατ' ὀλίγον καὶ εἰς τὴν ἄλλως ἰσόνομον Ἑλληνικὴν πολιτειαν· διότι εὔποροι πολλάκις πολῖται καταδέχονται ἐπιορκοῦντες νὰ ζητῶσιν, ὡς δῆθεν ἐνδεεῖς, καὶ λαμβάνουσι μάλιστα ἐκ τῆς Δημαρχίας ἀποδεικτικὸν πένητος, ὥστε ἀπαλλαττόμενοι τοιουτοτρόπως τῶν βαρέων ὄντως δικαστικῶν δαπανημάτων ἀναλαμβάνουσιν ἀπεράντους δίκας, ὁτὲ μὲν τὸ δημόσιον, ὁτὲ δὲ καὶ ἰδιώτας ἐνάγοντες καὶ βασανίζοντες. Τίς νὰ πιστεύσῃ ὅτι διὰ τοιούτου ἀδίκως ἐφωδιασμένος ἐγγράφου καὶ φιλόδικός τις ἐκ τῶν τῆς δευτέρας τάξεως δικηγόρων καταγίνεται ἀδιακόπως νὰ ἐνοχλῇ τοὺς ἐυχόντας, καὶ νὰ περιπλέκῃ τοὺς ἀπείρους εἰς τοὺς γρίφους τῶν δικαστικῶν τύπων καὶ τῶν συνηγορικῶν στρεψοδικιῶν; Καὶ ὅμως τοῦτο γίνεται ὑπ' ὄψιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς αὐτὴν τοῦ Βασιλείου τὴν πρωτεύουσαν!*

(1) *Ἡ ποινὴ αὕτη ἐνθυμίζει τὴν τοῦ Σισύφου, ὅστις ἀνέφερεν ἀδιακόπως μέγαν λίθον εἰς ἀνωφερῆ τόπον, ὅθεν πάντοτε ἐκυλίετο εἰς τὰ κάτω.*

Εἰς τὴν ἀνεύρεσιν νέων πόρων προσθετέον τὴν εἰς ἀλλοδαπὴν μεταναστευσιν καὶ τὴν μετοικεσίαν, εἴτε τὸν ἐπιχώριον ἐποικισμόν.

Ἐκ τούτων ἡ μετανάστευσις ἀπαιτεῖ μεγάλας δαπάνας, ἀντιβαίνει καὶ εἰς τὰ κοινὰ τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς φιλανθρωπίας αἰσθήματα (1) ἔπειτα ἀποστερεῖ τὴν χώραν ἀναγκαίων καὶ ὠφελίμων ἀνθρώπων ἐκτὸς τῶν χρημάτων. Τέλος ἀποικισθέντες δὲν θέλουσιν ὀκνήσει μετά τινα χρόνον νὰ ἐπαναστατήσωσι κατὰ τῆς μητροπόλεως. Ἀλλὰ τὸ μέσον τοῦτο ὑπάρχει ἀνίσχυρον καὶ ἄλλως θεωρούμενον· διότι ἂν ἐξακολουθῇ ὁ πληθυσμὸς, δυνάμεθα κατ' ἔτος νὰ ἐξορίζωμεν ἐκ τῆς πατρίδος των 261,000 κατοίκους;

Ἔχομεν 15,000 000 πλέθρων (2) γῆς χέρσου, ἐξ ὧν 5,000 000 ἀνήκουσι μόνον εἰς τὴν Αγγλίαν. Ἡ καλλιέργεια αὐτῶν ἔμελλε νὰ παράξῃ νέους πόρους ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν εἰς ἑην γεωργικὴν τάξιν, τὸ δὲ προϊὸν ἤθελεν ἀνακουφίσει συγχρόνως καὶ τὰς ἀνωτέρας, ἐλαττουμένων καὶ τῶν φόρων· ἀλλὰ καὶ ἄλλαι βιομηχανίαι τότε ἤθελον ἐνισχυθῇ· ἐν γένει δὲ τὰ ἐργοστάσια καὶ τὸ ἐμπόριον ἤθελον λάβει νέαν δύναμην.

Τὸ πρὸς τοὺς πτωχοὺς, ἢ τοὺς ἀργοὺς διδόμενον ἔλεος ἐδύνατο νὰ χορηγῆται ὡς ἐγγύησις τῶν πρώτων προκαταβολῶν· ἔπειτα ἤθελον χρησιμεύσει εἰς τοὺς δανειστὰς ὡς ὑποθήκη αἱ γαῖαι, αὐταὶ δὲ ἔπρεπε νὰ ἐκμισθωθῶσιν ὑπὸ συμφέροντας καὶ ἐνθαρρύνοντας τὸν ἀγρονόμον ὅρους, ὥστε νὰ καταντήσῃ ποτὲ καὶ ἰδιοκτήτης· διότι ἡ ἐπίμονος καὶ ἐνδελεχὴς φιλοπονία τοῦ μικροῦ ἰδιοκτήτου εὐδοκιμεῖ πολλάκις εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ παραγωγὸν γῆν, τὴν ὁποίαν ὁ μέγας ἰδιοκτήτης παραμελεῖ ὡς ἄκαρπον. Γνωστὸν δὲ προσέτι ὑπάρχει ὅτι τὰ κακὰ ἤθη καὶ ἡ διαφθορὰ προέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἐνδείας καὶ τῆς ὀκνηρίας. Ἂν δώσῃς λοιπὸν εἰς τὸν ἀργὸν ἐργάτην ἔργον καὶ ἄρτον, εὐκόλως θέλει διορθωθῇ καὶ φροντίσει περὶ τοῦ μέλλοντος.

Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις οὐδαμῶς ἐβοήθησε τοὺς ἐπιχειρήσαντας νὰ ἀροτριάσωσι χέρσους γαίας. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε κεφάλαια εἶχον, οὔτε ἐργαλεῖα, ἐνὸς μόνου ἔτους ἀκαρπία ἀρκεῖ νὰ καταστήσῃ ἀθλίους καὶ νὰ ἀπελπίσῃ τοὺς τοιούτους τολμηροὺς καὶ φιλοπόνους ἀνθρώπους. Ἡ Ἰρλανδία βυθίζεται ἀδιακόπως εἰς τὴν ἄβυσσον, τὴν ὁποίαν πρὸ αὐτῆς ἤνοιξεν ἀσύνετος πολιτική, διότι δὲν ἐξετάθη ἡ ἀρόσιμος γῆ· ἡ δὲ Κυβέρνησις ἀπεστράφη τὴν εὔφορον χώραν ταύτην ὡς θεοκατάραταν, οὔτε ἐφρόντισέ ποτε νὰ ἐμψυχώσῃ οὔτε τὴν γεωργίαν, οὔτε τὴν βιομηχανίαν της, μόνον δὲ ἡ χωροφυλακὴ καὶ ἡ καταδυναστικὴ φρουρὰ μαρτυροῦσι τὴν περὶ αὐτῆς μέριμναν. Ἕνεκα τούτων ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ἰρλανδικοῦ λαοῦ παρωξύνθη κατὰ τῆς Αγγλίας, ἡ δὲ ληστεία, αἱ πυρκαϊαὶ καὶ οἱ φόνοι ἠρήμωσαν τὰς πεδιάδας, ἐξήραναν τὰς πηγὰς τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας καὶ ἐμάκρυναν ἀπ' αὐτῆς πάντας τοὺς κεφαλαιούχους.

Ἐν ᾧ ἀδιακόπως συνιστῶνται ἑταιρίαι διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν χέρσων γαιῶν τοῦ Καναδᾶ καὶ τῆς Ὠκεανίας, οὐδεὶς κερδοσκόπος ἐφρόντισε νὰ γονιμοποιήσῃ τὰ 5,000,000 πλέθρα τῆς χέρσου, ἀλλ' εὔφορου γῆς τῆς Ἰρλανδίας! Καὶ ὅμως ἂν ἅπαξ ἐγίνετο ἡ ἀρχὴ, τὰ ὠφελήματα ἦσαν βέβαια, ὁ δὲ παράσιτος καὶ ὀργάζων λαὸς ἐδύνατο ὠφελίμως νὰ ἐνασχοληθῇ· ἐπειδὴ ἡ νέα παραγωγὴ ἐξαρκεῖ νὰ θρέψῃ 3,000 000 πλειοτέρων κατοίκων.

Κατὰ τὸ τνλευταῖον κτηματολόγιον τῆς Ἰρλανδίας ἐξεργασθὲν παρὰ τοῦ K William Couling, ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς περιέχει 18,441,744 πλέθρα διαιρούμενα ὡς ἑφεξῆς.

κῆποι καὶ ἀρόσιμοι τόποι .	5,359,040
λειμῶνες καὶ νομαὶ . .	6,736,240
χέρσοι, ἀλλ' εὔφοροι γαῖαι .	4 900,464
χέρσοι ἄκαρποι . . .	1,416,000
	18,441.744

Ὁ δὲ πληθυσμὸς τῆς Ἰρλανδίας ὑπερβαίνει ἴσως τὰ 8,000,000 καὶ ἐπέκεινα, ὥστε ἓν καὶ ἥμισυ πλέθρον περιέρχεται εἰς ἕκαστον ἄτομον. Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐφανέρωσε πόσοι ἐκ τῶν Ἰρλανδῶν λιμοκτονοῦσιν, ἢ τρέφονται μόνον διὰ γαιωμήλων· ἡ κοινὴ ὅμως φήμη φέρει τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς τὸ τριτημόριον τοῦ ὅλου (1)

Κατ' ἔτος ἡ Αγγλικὴ Κυβέρνησις πέμπει Ἱεραποστόλους εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν διὰ νὰ βελτιώσωσι τὴν κατάστασιν ἀνθρώπων, οἵτινες οὐδ' ἐπάτησαν τὸ ἔδαφος τῆς μεγάλης Βρεττανίας, οὐδ' ἐπολέμησαν ὑπὲρ αὐτῆς. Ὁ σκοπὸς ὑπάρχει κατὰ πάντα ἀξιέπαινος· ἀλλὰ τί ἔπραξε καὶ ὑπὲρ τῆς Ἰρλανδίας; Κρατεῖ αὐτὴν ὑποκειμένην εἰς τὰς λεηλασίας καὶ τὰς παρειοπράξεις κλήρου διαψιλῶς μὲν συνταξιοδοτουμένου, μὴ διαμένοντος ὅμως πλησίον τῶν ποιμνίων. Μόλις ὑπάρχει ἓν ἑκατομμύριον διαμαρτυρομένων καθ' ὅλην τὴν Ἰρλανδίαν· καὶ ὅμως πρὸς διατήρησιν τῶν ἀναγκαίων εἰς αὐτοὺς ἱερέων δαπανᾷ ἡ χώρα αὕτη 1,426 587 λίρας στερλίνας (δηλ 35,664,675 φράγκα!) ἐν ᾧ οἱ καθολικοὶ ἱερεῖς οὐδένα λαμβάνουσι μισθὸν, ζῶσι δὲ μόνον ἐκ τῶν τυχηρῶν (2). Ἂν εἰς τὴν εἰρμένην ποσότητα προστεθῶσιν ὅσα δαπανῶνται ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως φρουρᾶς ἐκ 40,000 στρατοῦ συγκειμένης, ἡ σκληρότης τοῦ ταμείου καὶ ἡ ἀπήνεια τῶν μεγάλων ἰδιοκτητῶν, οἵτινες ζῶντες εἰς τὴν Αγγλίαν καὶ κατασπαταλῶντες τὰ χρήματά των ἐπιμένουσι δι' ἐπιτρόπων νὰ λαμβάνωσι τὸ ἐκμίσθωμα, εὐκόλως γίνεται εἰς πάντα εὐκατανόητον πόσον ἡ Ἰρλανδία κατατρύχεται.

Τί παράδοξον λοιπὸν ἂν ἑκατοντάδες χιλιάδων πτωχοὶ καὶ ῥακενδύται Ἰρλανδοὶ ἀποβαίνωσιν ἑκάστοτε εἰς τὴν Αγγλίαν, διωκόμενοι δὲ ἐκ τινος λιμένος ἐπανέρχονται εἰς ἄλλον; Τί παράδοξον ἂν τρέφηται ἄσπονδος καὶ λυσσώδης πόλεμος μεταξὺ Αγλλίας καὶ Ἰρλανδίας; Τί παράδοξον ἂν ἀποθνήσκωσι τὰ τέκνα αὐτῆς κατὰ χιλιάδας, ὁπόκις λείψωσι τὰ γαιώμηλα; Τί παράδοξον προσέτι ἂν πλῆθος Ἰρλανδῶν δὲν ἔχωσιν οὔτε ὡς τὰ ζῶα καταγώγια, ἢ φωλεοὺς, ἀλλὰ διανυκτερεύωσιν εἰς τὰς τάφρους, ὑπὸ τὰς γεφύρας, ἔμπροσθεν τῶν ἀποθηκῶν καὶ εἰς τῶν ὁδῶν τὰς γωνίας;

Πόσον ἐδύνατο ἡ κατάστασις αὕτη νὰ βελτιωθῇ! Δύο ὧραι τοῦ χρόνου, τὸ θέρος καὶ ὁ χειμὼν, ὑπάρχουσι πολὺ εὐκραέστεραι εἰς τὴν Ἰρλανδίαν παρόσον πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, τὰ ποίμνια αὐλίζονται δι' ὅλου τοῦ ἔτους ὕπαιθρα [καὶ κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα, ἡ δὲ παρακειμένη θάλασσα πλήθει ἰχθύων· καὶ ὅμως ὁ Ἰρλανδὸς ἀποθνήσκει, ἂν λείψωσι τὰ γαιώμηλα· οἱ λιμοὶ συμβαίνουσι συχνότερον εἰς τὴν πατρίδα του παρὰ εἰς τὴν δυσχείμερον Σιβηρίαν. Ἡ νῆσος περιέχει πλοῦτον ἄφθονον παντοίων ὀρυκτῶν, καὶ ὅμως ἐπαῖται αὐτόθι περιφέρονται· πανταχοῦ εὑρίσκονται λιθάνθρακες, ἀλλ' ὁ λαὸς ῥιγοῖ πάντοτε ὑπὸ τοῦ ψύχους· τέλος οὐδαμοῦ ὑπάρχουσι τοσοῦτον δαψιλεῖς αἱ ἀσβεστώδεις καὶ κιμωλιώδεις γαῖαι χρήσιμοι εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ἀγρῶν, καὶ ὅμως ὁ χωρικὸς κατήνιησε νὰ ζηλεύῃ τῶν κτηνῶν τὴν τύχην. Οἱ Ἰρλανδοὶ ἐξέχουσι κατὰ τὴν φιλοπονίαν, τὴν ῥώμην καὶ τὸν νοῦν· ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ἓν μὲν τέταρτον ἐπαιτεῖ, ἄλλο δὲ τέταρτον ληστεύει, τὰ δὲ ἕτερα δύο ταράττουσιν ἀδιακόπως τὴν χώραν καὶ ἐκηρύχθησαν ἐχθροὶ ἀδιάλλακτοι τῶν νόμων καὶ τῆς Κυβερνήσεως!

Ἠτο εὔκολον νὰ διαπλέηται ἐσωτερικῶς πολλαχοῦ ἡ Ἰρλανδία, συναπτομένων π. χ. διὰ κοινῆς διώρυγός τινων λιμνῶν οἷον τῆς Coreb, τῆς Mash καὶ Caira εἰς τὸν νομὸν Galvay, νὰ ἀποξηρανθῶσι δὲ 132,000 πλέθρα γῆς ἤδη καταλλύστου. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐδύνατο νὰ συντελεσθῇ διὰ μόνον χιλίων καὶ τρισμυρίων στερλινῶν (εἴτε 750,000 φράγκων) ἡ πώλησις ὅμως τῶν ἀποξηρανθέντων ἀγρῶν ἔμελλε νὰ ἀποφέρῃ 300,000 λίρας (εἴτε 7,000,000 φρ.) Ἀφαιρουμένης τῆς σύρτεως τοῦ ποταμοῦ Cashen εἰς τὸ Newry, ἡ ναυσιπορεία ἔμελλε νὰ ἐκταθῇ εἰς 30 μίλια καὶ 1,600,000 πλέθρα γῆς ἀποξηρανθέντα ἐχρησίμευον εἰς τὴν γεωργίαν. Τὸ αὐτὸ δὲ συνέβαινε καθαριζομένων τῶν ποταμῶν Lough, Ghara, Shannou Lough Ree. Κατὰ δυστυχίαν τοσαῦτα στοιχεῖα εὐδαιμονίας ἐματαιώθησαν ὑπὲρ τῶν κατοίκων.

Ἐκτὸς τούτων ὅμως ἡ Ἰρλανδία πλεονεκτεῖ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καθὼς καὶ τὸ εὔθετον τῶν λιμένων εἰς 200 μιλίων ἔκτασιν. Διότι κεῖται πλησιέστερον καὶ κατὰ τῆς Ἱσπανίας καὶ Λυσιτανίας καὶ τῆς Μεσογείου παρὰ τὴν Αγγλίαν. Πρώτην τὴν δυτικὴν αὐτῆς παραλίαν βλέπουσι τὰ ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ δηλ. τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐρχόμενα πλοῖα. Μόλις τὸ ἀναγόμενον ἐκ τῆς Αγγλίας πλοῖον ἔφθασεν εἰς μετέωρον πέλαγος, ἄλλο ἀποπλεῦσαι συγχρόνως ἐκ τῆς Ἰρλανδίας φθάνει σχεδὸν εἰς τῆς Ἀμερικῆς τοὺς αἰγιαλοὺς. Ὅθεν διὰ διώρυγος κατὰ τὸ πλάτος αὐτῆς ἠνοιγμένης τὰ ἐκ τοῦ Liverpool ἐμπορεύματα φθάνουσιν αὐτόθι ἐπὶ ἀτμοκινήτου πολὺ ταχύτερον.

Ἀλλ' οἱ ἀλαζόνες μεγαλέμποροι τοῦ Λονδίνου, οἱ ὀριστοκράται τοῦ πλούτου, οὐδέποτε θέλουσιν ἐγκρίνει τοιαύτην μεταβολὴν, οὔτ' ἀποφασίσει νὰ μεταφέρωσι τὰ γραφεῖά των ἐκ τῆς εἰρημένης καθέδρας εἰς τὸ Galway. Ἐπέμειναν μάλιστα ἐνοντιούμενοι καὶ εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ Port valentia καὶ Halifax ἀτμοπλοϊκὴν κοινωνίαν· πολὺ δὲ μᾶλλον ἀποβαίνει ἀπίθανον νὰ παραδεχθῇ ἡ Κυβέρνησις τὸ εὑρύεστατον σχέδιον τοῦ μηχανικοῦ Fazbairn προτείναντος νὰ συναφθῇ ἡ Σκωτία (ἀπὸ τοῦ Port Patrick) μετὰ τῆς Ἰρλανδίας (εἰς τὸ Donaghadee) διὰ προχώματος δεκαπέντε μιλίων φέροντος ἐπάνωθεν σιδηρᾶν ὁδόν. Διότι τούτου γενομένου ἔμελλε νὰ μετατεθῇ ὅλον τὸ ἐμπόριον εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἡ Galway ἐγίνετο τὸ γενικὸν αὐτοῦ ἐπίνειον. Τῷ ὄντι τὰ πλοῖα ἔμελλον νὰ ἀπαλλαχθῶσι τοῦ ἐπικινδύνου περίπλου τῆς νοτείου πλευρᾶς καὶ τῆς διαπλεύσεως τῆς διώρυγος τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς Αγγίας, ὅπου κατ' ἔτος καταποντίζονται ἑκατὸν τοὐλάχιστον ὁλκάδες· οἱ πλοίαρχοι καὶ ναύκληροι ἤθελον κερδαίνει καὶ κατὰ τὸν χρόνον δέκα ἡμέρας, καὶ κατὰ τὴν δαπάνην πολλὰ χρήματα· καὶ πεδιάδες χέρσοι ἤθελον εὐφραίνει τὸν θεατὴν χλοάζουσαι καὶ καρποφόροι, ἂν σιδηροῦς δρόμος, ἢ διώρυξ ἐφέρετο εἰς τὸν Ἐδλάνην καὶ τὸ Belfast, ὅπου καθὼς εἰς τὸ Donaghadee ἐρχόμενα τὰ ἀγώγιμα τῆς Ἀμερικῆς καὶ Ἰνδίας διεβαινον τὴν Ἰρλονδικὴν διώρυγα διὰ τοῦ εἰρημένου χώματος, αὐτόθεν δὲ μετέβαινον πρὸς ἀνατολὰς εἰς Carlisle καὶ Newcastle, πρὸς δὲ νότον εἰς Manchester καὶ αὐτόθεν ἐκ τοῦ Birmingham εἰς Λονδῖνον,

---

(1) *Καὶ ὅμως εἰς αὐτὴν κατέφευγον καὶ ἀδιαλείπτως καταφεύγουσιν οἱ λαοὶ, μάλιστα τῆς Ἰρλανδίας· διότι χιλιάδες αὐτῶν μεταφέρονται, οἱ μὲν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, οἱ δὲ εἰς τὴν Ὠκεανίαν, ἢ νέαν Ὀλλανδίαν.*

(2) Acre, *διάστημα γῆς περιλαμβάνον* 4840, *τετραγωνικοὺς πήχεις τῆς Αγγλίας, εἴτε γυάρδας.*

(1) *Ἐνταῦθα ἀκολουθεῖ εἰς τὴν Αγγλικὴν ἐφημερίδα ὀνομαστικὸς κατάλογος τῶν νομῶν τῆς Ἰρλανδίας καὶ τοῦ πλήθους ἑκάστου αὐτῶν, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς παραλείπομεν χάριν συντομίας.*

(2) *Πόσον τὸ τοιοῦτον ὑπάρχει κατὰ πάντα λόγον συμφορώτερον, προσέτι δὲ καὶ σύμφωνον πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ θεμελιωτὴς ὁ Χριστὸς ἐκ βοηθημάτων ἔζη, δύναται ἕκαστος ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ κρίνῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ μεγάλη Ἐκκλησία ὀρθῶς συλλογιζομένη κατ' οὐδένα τρόπον ἔστερξε νὰ μισθοδοτῶνται οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Σερβίας παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου, καθὼς ἀπῄτει τοῦτο πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁ τότε ἡγεμὼν Μιλόσος· ἀλλὰ τούτου μετὰ ταῦτα κατορθωθέντος, οἱ ἐπίσκοποι ψηφίζονται ἔκτοτε ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἥτις ἔχει αὐτοὺς τοιουτοτρόπως ὄργανα τῶν σκοπῶν της ὡς μισθωτοὺς δούλους. Καὶ ὅμως ἡ Ὀθωμανικὴ δυναστεία ἐσεβάσθη μέχρις ἐσχάτων τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἔθιμον τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· καὶ ἀφ' οὗ δὲ πρὸ δύο, τριῶν ἐτῶν κατ' εἰσήγησιν πονηρῶν καὶ δουλοφρόνων ἀνθρώπων ἠθέλησε νὰ καταργήσῃ καὶ ἀπῄτησε μεγάλην ἀντίστασιν ἐκ τῶν ὑποτελῶν αὐτῶν ἀρχιερέων, ἔκρινε φρόνιμον νὰ μὴ προχωρήσῃ περισσότερον.*

ἐντὸς μιᾶς καὶ μόνης ἡμέρας, ἐπειδὴ ἡ ἀπόστασις ἐκ τοῦ Λονδίνου εἰς τὴν Ἐδλάνην ἤθελεν εἶναι 160 λευγῶν, διανυομένων δὲ 13 1[3 καθ' ὥραν ἡ ἐκ πρωτευούσης εἰς πρωτεύουσαν μετάβασις ἐγίνετο ἐντὸς 12 ὡρῶν καὶ διὰ 3 πένων (35 ἑκατοστῶν φράγ) κατὰ δέκα λεύγας. . . .

Οὐδὲν ἄλλο σχέδιον καθ' ἡμᾶς δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἢ καὶ σώσῃ τὴν Ἰρλανδίαν τοσοῦτον . . . . (1)

Ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης ἀφηγήσεως ἀποδεικνύεται μὲν βεβαίως ὅτι μέγα μέρος τῆς Ἰρλανδίας εἱλωτεύει καὶ ταλαιπωρεῖται, πιστεύομεν δὲ ὅτι καὶ τῆς Ἀγγλίας ὅλης οἱ γεωργοὶ δυστυχοῦσι μετὰ τὰς γενομένας μάλιστα μεταρρυθμίσεις παρὰ τοῦ μεγαλεπηβόλου Πὴλ, ὅστις ἀφῆκεν ἐλευθέραν τῶν σιτηρῶν τὴν εἴσοδον. Ἀναλογιζόμεθα προσέτι καὶ τὸ ἐκ διλλιουνίων λιρῶν ὑπέρογκον καὶ δυσβάστακτον χρέος τῆς Μ. Β. ἀλλ' ἀμφιβάλλομεν ἂν ὅλη ἡ μεγάλη καὶ κραταιὰ χώρα κινδυνεύει σπουδαίως καὶ πραγματικῶς διὰ τὰς κατὰ μέρος ἀνωμαλίας ταύτας. Οἱ πόροι τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου κολάζουσι πρὸς καιρὸν τὴν ἀκμὴν τοῦ κακοῦ καὶ ἐξοικονομοῦσι τὰς περιστάσεις. Πάσχουσι μὲν αἱ πεδιάδες, ἀλλ' εὐθηνοῦσι σχεδὸν ἀναλόγως αἱ μεγάλαι πόλεις· ἐντὸς αὐτῶν τελειοποιοῦνται αἱ ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι, ἐπιτείνεται ὁ πολιτισμὸς καὶ πολλαπλασιάζονται τὰ συναλλάγματα. Ἐνθυμούμεθα ὅτι ὁ Ῥουσὼ ἐφρόνει πάντη διάφορα περὶ τῶν κέντρων τούτων τῆς πολιτικῆς δυνάμεως καὶ εὐημερίας· διότι ἔλεγεν ὅτι αὐταὶ μάλιστα ἐξαντλοῦσι τὰ κράτη καὶ προξενοῦσι τὴν ἀδυναμίαν των, ὅτι ὁ ἐξ αὐτῶν προσγινόμενος πλοῦτος ὑπάρχει ψευδής, καὶ ὅτι ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἀντάξιος κατὰ τοὺς πολλοὺς μιᾶς ὁλοκλήρου ἐπαρχίας προξενεῖ τὴν φθορὰν πολλῶν ἐπαρχιῶν καὶ ὅτι αὐτὴ τρέφεται παρ' αὐτῶν. . . .

Ἀλλ' οἱ ἐντὸς τῶν πόλεων εἰσπραττόμενοι φόροι οὐδαμῶς ὑπάρχουσι τοσοῦτον βέβαιοι καὶ πραγματικοὶ ὅσον ἡ δεκάτη τῶν σιτηρῶν. Αὐτὴ μάλιστα καθ' ἑαυτὴν ἡ συμβίωσις πολλῶν χιλιάδων ἀνθρώπων σημαίνει εὐδαιμονίαν, καθότι ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων καὶ αἱ εὐκολίαι τῶν ἀνταλλαγῶν, ἀέναος πηγὴ πλούτου, αὐτόθι μόνον ἐκτελοῦνται. Διὰ τοῦτο δικαίως οἱ οἰκονομολόγοι δοξάζουσιν ὅτι αἱ πόλεις δύνανται νὰ θρέψωσι τόσους κατοίκους, ὅσους καὶ τὰ χωρία ἐπειδὴ διὰ τῶν χειροτεχνημάτων ποριζόμεθα εὐκόλως τρόφιμα παραγόμενα εὐθηνῶς εἰς ἄλλας χώρας. Οὕτως ἡ μεγάλη Βρεττανία ἔχουσα ἐπιφάνειαν 4,229 τετραγώνων μιλίων γεωγραφικῶν (75 κατὰ βαθμὸν λογιζομένων) τρέφει 17,000,000 ἐπέκεινα δηλ. τῶν 3,843 κατὰ μίλιον, ἐν ᾧ ἡ Γαλλία τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια περιλαμβάνει 10,086 μίλια μόλις τρέφει 32,000,000 δηλ. ὡς 3,173 κατὰ μίλιον. Ἀλλὰ τῆς μὲν πρώτης οἱ χωρικοὶ ἀποτελοῦσι μόνον τὸ τριτημόριον τῶν κατοίκων, τῆς δὲ δευτέρας ὑπερβαίνουσι τὰ τρία πεμπτημόρια τοῦ πλήθους. Ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται οὐχὶ ἐκ τῆς προόδου τῶν γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ τῶν τεχνῶν αὐτῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν προχείρως λαμβάνει ἔξωθεν ὅσα χρειάζεται σιτηρὰ εἰς τὰς πόλεις. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα παραδείγματα πιστοποιοῦσιν ταὐ ἡμῶν τὴν γνώμην. Διότι ἡ Ὀλλανδία, ἡ Γένουα ἡ Βενετία, τῶν ὁποίων ἡ γῆ μόλις ἐπαρκεῖ νὰ θρέψῃ ἓν μόνον ἐκ τῶν προαστείων τῆς πρωτευούσης αὐτῶν, διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου μόνον ὑφίστανται καὶ συντηροῦνται. Ἐκτὸς τούτων ἡ βιομηχανία πλεονεκτεῖ τῆς γεωργίας καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι ὁλοκλήρου ἔτους οἱ ἀγῶνες καὶ ἡ δαπάνη δὲν ματαιοῦνται καθάπαξ. Διὰ τοῦτο οἱ οὐσιωδῶς βιομήχανοι τόποι κινδυνεύουσι σπανιώτερον ἀπὸ σιτοδείαν παρὰ τοὺς γεωργικοὺς, ἢ τοὺς στερουμένους ἔξω ερικοῦ ἐμπορίου. Ἐντεῦθεν καταλαμβάνομεν διὰ τί τὸ πάλαι αἱ εὐφορώτατοι χῶραι ἔπασχον ὑπὸ λιμοῦ, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ἔτι πάσχουσι κατὰ τοῦτο ἡ Κίνα, καί τινα τῆς Ἰνδίας μέρη, χῶραι ἐξαίρετοι, εὔκαρποι καὶ πολυπληθεῖς, ἀλλὰ στερημέναι ἐξωτερικῶν συναλλαγμάτων. Νομίζομεν περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ ἐξαγόμενα ἐκ τῆς Ἀγγλίας χειροτεχνήματα ὑπερβαίνουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τὰ ἐκ τῆς Γαλλίας.

Ὀρθῶς ἄρα κρίνων τὴν σχετικὴν τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας ἀξίαν καὶ δύναμιν ὁ μεγαλοφυὴς καὶ μεγαλεπήβολος πολιτικὸς τῆς μεγάλης Βρεττανίας Πὴλ, ἄξιος συνάρχων τοῦ Κάνιγκος, ἐπεχείρησε τὴν παράβολον μεταρρύθμησιν τῆς τῶν σιτηρῶν θεσμοθεσίας· ἐπειδὴ τὰ πράγματα αὐτὰ ἔδειξαν τὴν διαγωγήν του, ἂν καὶ εἰσέτι δὲν ἀποκατεστάθη ἐντελῶς ἡ ἰσορροπία καὶ ἡ ἀποζημίωσις τῶν ἐργατικῶν τάξεων. Μόνος ὁ Ὑπουργὸς αὐτὸς παρεκτρεπόμενος τῆς βαθείας τροχιᾶς, ὅπου ἔτρεχον βεβυθισμένοι οἱ προκάτοχοί του, ἐτόλμησε νὰ ἀθετήσῃ τὸ κοινὸν τῆς *Ἀγγλικῆς* πολιτικῆς ἀξίωμα. «Κακὸν εὖ κείμενον μὴ κίνει.» Διὰ τὸ ὁποῖον οἱ Ἄγγλοι θεωροῦνται ὡς στάσιμοι. Βεβαίως θέλει ἀναφανῇ κατόπιν καὶ ἄλλος ἐνάμιλλος τοῦ Πὴλ καὶ τοῦ Κάνιγκ πολιτικὸς, ὅστις περιφρονῶν τὰς προλήψεις καὶ προτιμῶν τὸ κοινὸν συμφέρον παρὰ τὸ ἰδιωτικὸν τῆς ἀριστοκρατίας θέλει καταργήσῃ καὶ τοσούτους ἄλλους μεσαιωνικοὺς νόμους, οἵτινες διαμένουσι μέχρι τοῦδε ὡς σκανδαλώδεις ἀναχρονισμοὶ, ὄνειδος τῆς διεπούσης τὴν τύχην τοῦ πρώτου καὶ ἰσχυροτάτου τῆς Εὐρώπης ἔθνους.

Οἱ Ὑπουργοὶ τῆς Ἑλλάδος ὀλίγον ἐφρόντισαν, νομίζομεν, νὰ σπουδάσωσι τὴν εὐφυΐαν τοῦ Ἕλληνος, ὀλίγον δὲ ἐμελέτησαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν προγόνων του διὰ νὰ ἴδωσιν ὅτι αἱ τέχναι ἤκμαζόν ποτε εἰς τὴν Ἑλλάδα μᾶλλον τῆς γεωργίας, τὴν ὁποίαν σήμερον σαλεύουσι πᾶσαι αἱ ἐλπίδες τῆς Κυβέρνησις, ὥστε ἂν ἔλειπε καὶ ἡ αὐτόματος εἰς τὰ ναυτικὰ τοῦ λαοῦ κλίσις ἐλεεινὴ ἔνδεια ἔμελλε νὰ κατατρύχῃ συχνάκις τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν καὶ πάντες ἐκινδύνευον νὰ λιμοκτονῶσιν ὁσάκις ἀτμοσφαιρικαὶ δυσκρασίαι ματαιοῦσι τοὺς ἐτησίους κόπους τοῦ γεηπόνου. Ἀλλὰ πρὸς παραγωγὴν νέων πόρων ἀπαιτεῖται ἐξέτασις ἀκριβὴς καὶ ἐπιστημονικὴ

(1) Ὁ συγγραφεὺς ἐκτείνεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σχεδίου τούτου, ἀλλ' ἡμεῖς παρατρέχομεν καὶ ἐνταῦθα πολλὰ ὡς ἀδιάφορα εἰς τοὺς ἀναγνώστας.

οὐ μόνων τῶν στοιχείων τοῦ τόπου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι εὑρίσκονται εἰς τὰς αὐτὰς ὡς ἔγγιστα περιστάσεις. Μόνον ἐκ τῆς τοιαύτης ἐρεύνης καὶ ἐπιμελείας ἀναρριπίζονται αἱ ἰδέαι τῆς μεταβολῆς, προέρχεται πεποίθησις σταθερὰ, γεννᾶται τὸ θάρρος καὶ ἐμπνέεται ἡ εὐγενὴς παρρησία, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ νὰ βλέπῃ εἰς τὰς προτάσεις τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κράτους. Προδήλως κατώτεροι τῶν γενικῶν περιπετειῶν αἱ ὁποῖαι μεταβάλλουσι τὴν κατάστασιν καὶ ἀνακαινουργοῦσι τὴν τύχην τοσούτων ἄλλων λαῶν, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχόντων τῆς Ἑλλάδος περιορίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς μικρολόγους διαφορὰς, παίγνιον δὲ γινόμενοι τῶν πολιτικῶν ἀνέμων καὶ ἔτι μᾶλλον τῶν κομματικῶν παθῶν φροντίζουσιν οὐχὶ νὰ κατορθώσωσι μέγα τι καὶ γενναῖον καὶ μόνιμον, ἀλλὰ νὰ θεραπεύωσι τὰς περιστάσεις, καὶ νὰ διατηρηθῶσιν ὅσον ἐνδέχεται πλειότερον εἰς τὰς θέσεις των μάλιστα δέ τινες ἐξ αὐτῶν οὐδὲ κατ' ὄναρ φαντασθέντες ὁποίαν ἀνέλαβον πρὸς τὴν Ἑλλ. κοινωνίαν εὐθύνην. Κατὰ δυστυχίαν ἂν μεγαλόφρονές τινες ἔλθωσιν εἰς τὰ πράγματα, γνωρίζωσι δ' ἐκ θεωρίας καὶ πείρας τὸν κλάδον τῆς ὑπηρεσίας των, ἀπομακρύνονται πρὶν ἔτι φθάσωσι νὰ σκεφθῶσι περὶ αὐτῆς καὶ νὰ προσλάβωσιν ἀξίους εἰς τὴν κατόρθωσιν συνεργούς.

Ἀλλ' ἐξ ὅσων εἴδομεν μένει ὡς ὁμολογούμενον ὅτι πηγὴ ἐξίσου οὐσιώδης τοῦ πλούτου τῶν ἐθνῶν καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ αὐτῶν προσέτι ὑπάρχει ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, εἰς τὰ ὁποῖα συμβάλλουσιν ἐξαιρέτως αἱ πόλεις. Διὰ τοῦτο ὅσαι χῶραι ἀπέβαλον, ἢ ἠμέλησαν τὰς δύο ταύτας πλουτοδότειρας ἐπιχειρήσεις ἠττώθησαν μετ' ὀλίγον καὶ κατὰ τὸν πληθυσμόν. Ἀλλὰ μήπως ἀποβαίνῃ ἀδύνατον νὰ συμβιβασθῶσιν ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία, ὥστε τὸ ἔθνος ὡς ἐρματισμένον σκάφος νὰ σαλεύῃ εἰς δύο ἐνταυτῷ ἀγκύρας;

Ἂν θελήσωμεν νὰ ἐπεκτείνωμεν περαιτέρω τὸν περὶ τούτου λόγον λαμβάνοντες ὡς παράδειγμα τὰ δύο μέγιστα ἔθνη τῆς Εὐρώπης, εὑρίσκομεν ὅτι ἡ Ἀγγλία ὑπερέχει τῆς Γαλλίας κατὰ τὰς πολυπληθεῖς πόλεις, ἑστίαν τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ἐμπορίας, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἐφεξῆς συνοπτικοῦ πίνακος.

Ἡ μεγάλη Βρεττανία ἔχει ἐκτὸς τῆς Ἰρλανδίας	Ἡ Γαλλία ἔχει
1. πόλιν ὑπεράνω τοῦ ἑκατομμ. κατοίκων.	1. πόλιν ὑπεράνω τῶν 800,000
2. ὑπεράνω τῶν 200,000	3 —109—145 000
6. — 103—180,000	2 — 80— 87,000
1. — 90,000	1.— 69,000
2. — 75,000	1.— 59 000
4. — 61 — 67,000	5.— 40— 49 000
5. — 50 — 59 700	6.— 32— 39 000
5. — 40 — 48,000	5.— 29,000
6. — 31 — 39,000	12.— 21 — 28,000
15. — 21 — 28,000	2.— 20 000
8. — 20,000	4.— 19,000
4. — 19,000	
2. — 18,000	6 — 18.000
3. — 17,000	5.— 17,000
Ἡ μεγ. Βρεττανία ἔχει	Ἡ Γαλλία ἔχει
2. πόλ. ὑπεράνω 16,000	5. πόλ. ὑπεράν. 16,000
4. — 15,000	3. — 15,000
70	61

Εἰς τὸν πίνακα τοῦτον καταφαίνεται ὅτι ἡ Γαλλία πλεονεκτεῖ μόνον κατὰ τὰς μικρὰς πόλεις τὰς ἐχούσας ἔλαττον τῶν 30,000 πλῆθος κατοίκων, ὅπου παύει ἡ μεγάλη κίνησις τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ἐμπορίας· τοὐναντίον δὲ ἡ Ἀγγλία ἔχει πλειοτέρας πόλεις, τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς 30,000 τοῦτο δὲ διαφερόντως καταδεικνύει τὴν ἀναμφισβήτητον αὐτῆς ὑπεροχὴν ὡς πρὸς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου καταγράφομεν εἰς τὸν ἀκόλουθον συγκριτικὸν πίνακα πάσας τὰς εὐανδρούσας πόλεις τῶν προειρημένων δύο μεγάλων ἐπικρατειῶν καὶ τοὺς κατοίκους ἑκάστης αὐτῶν κατ' ἰδίαν.

Μεγ. Βρεττανία. πόλεις.	λαοί.	Γαλλία. πόλεις.	λαοί.
Λονδῖνον	1,624 034	Παρίσιοι	800,000
Μαντσέστερ	270,170		
Γκλασκόου	202 426		
Λίβερπουλ	185,960		
Ἐδεμβοῦργ	162,156		
Βίρμιγκαμ	146,986	Μασσαλία	145,115
Λίδ.	123,393	Λούγδουνον	133,715
Ἀλιφαξ	109.899	Βορδίγαλλα	109,467
Βριστὸλ	103,886		
Σέφιλδ	91,692	Ῥουὰν	88,086
Βραδφορδ	76,996	Νὰντ	87,191
Πλυμοῦθ	75,596		
Ὀλδαμ	67,579	Λίλλη	69,073
Στόκπορτ	66.610		
Βόλτον	63,054		
Νόρβικ	61 110		
Βλάκβουρν	59.791	Τολῶσσα	59,630
Ῥόσδαλ	58,441		
Ἀβερδὴν	58.019		
Πεσλεῦ	57,466		
Νόττιγγαμ	50 680		
Βολβερχάμπτεν	48,080	Ἀργεντοράτον (Στρασβοῦργ)	49,712
Βοῦρυ	47,829	Ἀμιένς	45,001
Δούνδη	45,355	Μέτσ	44,416
Νιουκαστλουποντάϊν	42,760	Νίμς	41,266
Βραΐγτον	40.631	Ὀρλεανς	40.161
Λεϊτσεστερ	39,306	Τροα	39,143
Βὰθ	38,063	Κάεν	39,140
Στοκουποντρέντ	37,220	Ῥέϊμς	35,971
Χοὺλ	33,932	Μονσπελίακον	35,825
Ἀςονουντερλαῖν	33.597	Σαιντετιὲν	33,064
Χουδορσφιλδ	31,041	Angers	32.743
		Avignon	29,889

Μεγ. Βρεττανία. πόλεις.	λαοί.	Γαλλία. πόλεις.	λαοί.
		Βρέστ	29,860
		Νάντσυ	29.783
		Ρένε	29,680
		Βεζανσὼν	29,167
Εξετερ	28 201	Βερσάλε	28,477
Μέρθυρ Τύδβιλ	28,084	Τουλὸν	28,410
Πρέσκοτ	28,083	Κλερμοντ	28,257
Γκρήνοκ	27 571	Limoges	27,070
Τύνμουθ	24 778		
Λεΐθ	25,945	Dijon	25,552
Γκρηνβὶς	21,555	Μοντοβὰν	25,460
Οὐάκφιλδ	24,538	Grenobla	24,888
Μάκλεσφιλδ	23,129	Ἄρρας	23,419
Δούδλεϋ	23,043	Τοὺρ	23,235
Cheltenham	22,942	Πουατιὲ	23,128
Λαγκάστερ	22,294	Αἶξ	22,575
Chester	21,363		
Shrewsbury	21,227		
Γυαρμοὺθ	21,115		
Cambridge	20,917	Boulogne	20,856
Kidderminster	20,865	Αρλ	20,236
Ψvigan	20 744		
Jpswich	20,454		
Οξωνία(Οξφορδ)	20,434		
Leigh	20,083		
Πέρθ	20,016		
Καρλὶλ	20,006		
Dewsbury	19,854	Lemans	19 792
Deptford	19,795	Bourges	19,730
Σούθαμπτον	19,324	Σαϊνομερ	19,344
Οὐάριγγτον	19,155	Abbeville	19,162
Οὐόρσεστερ	18,860	Βαλενσὶεν	18,955
Κίλμαρνοκ	18,039	Douai	18,793
		Cherbonrg	18,445
		Λοριὰν	18,324
		Laguillètiore	18,292
		Roubaix	18,187
Ψvolwich	17,661	Turcoing	17,873
Σούνδερλανδ	17,060	Σαινκαντὲν	17,686
Dumfermline	17,060	Cambray	17,646
		Καρκασὸν	17,394
		Περπινιὰν	17,144
Chatam	16,485	Beziers	16,769
Colcherter	16,167	Dieppe	16,616
		Κάστρ	16,418
		Λαβὰλ	16,401
		Νιὸρ	16,175
Reading	15,595	Κολμὰρ	15,442
Maidstone	15,387	Αγγουλὲμ	15,186
Νόρθαμπτον	15,351	Νέβερς	15,085
Ψvalsalel	15,066		

Μακάρια τὰ ἔθνη, ὅσα ἔχουσιν ἐμφρονας καὶ ἐμπείρους ἄνδρας δυναμένους, ὡς ἐκαυχᾶτο ὁ Θεμιστοκλῆς, νὰ μεταβάλωσιν εἰς μεγάλας τὰς μικρὰς πόλεις. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ οἱ ἡγεμόνες, ἢ οἱ λαοί, ὅταν ἐκλέγωσι μόνον τοὺς τοιούτους ἀποσκορακίζοντες ὡς ἀναξίους συμβούλους τὴν πονηρίαν, τὴν ἀμαθειαν καὶ τὴν συμπάρεδρον αὐτῶν χαμερπῆ κολακείαν.

Ι. Ν Λεβαδεύς.

ΠΕΡΙ ΣΕΙΣΜΩΝ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ τεῦχος ΚΖ'.

Τῇ 20 Μαρτίου 1709 δευτέρα ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Περουβιανῆς πόλεως Λίμα ἀνηγέρθησαν ὑπὸ τρομεροῦ τινος θορύβου, τὸν ὁποῖον παρηκολούθησε μέγας σεισμός, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἠναγκάσθησαν νὰ διασωθῶσιν εἰς τὰς ὁδούς.

Κατὰ τὸ 1718 συνέβη γενικὸς σεισμὸς εἰς τὴν Κίναν. Μία πόλις καὶ κώμη μηγάλη κατεχώσθησαν, ὄρη ἀνετράπησαν, τὰ δὲ συντρίμματά των ἐκυλίσθησαν εἰς διάστημα δύο λευγῶν. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἔπαθεν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κακοῦ καὶ ἡ νῆσος Μαρτινίκα, ἀφ' οὗ δὲ νῆσος ἀνέδυ μετὰ φρικώδους ἤχου, ἔπειτα κατεπόθη εἰς τὰ κύματα.

Τῇ 11 Ἰουνίου 1720 τὸ Πεκίνον ἐτείσθη δίς, ἐφονεύθησαν δὲ ὡς χίλιοι ἄνθρωποι. Ὁ κλονισμὸς ἐξετάθη πολὺ μακράν, καὶ μία πόλις (Τσανεπίν) εὐδαίμων καὶ πολυπληθής, ὀρεινὴ δὲ κατὰ τὴν θέσιν κατεστρόφη, ἐντελῶς. Ἀλλὰ συγχρόνως ἐξερράγη καὶ πυρίπνουν ὄρος εἰς τὴν Ταρταρίαν ἐντὸς κοιλάδος 150 λεύγας ἀπεχούσης τοῦ Πεκίνου.

Ὁ Αγγλος περιηγητὴς Schaw διηγούμενος πολλοὺς σεισμοὺς συμβάντας κατὰ τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον τῷ 1716, 1723, 1724, λέγει ὅτι ᾐσθάνθη εἰς τὴν θάλασσαν τοὺς κλονισμοὺς τοῦ τελευταίου ἀπερχόμενος εἰς Ἱππῶνα· νομίζει μάλιστα ὅτι, καθόσον παρετήρησεν, οἱ σεισμοὶ αὐτόθι συμβαίνουσι διαφερόντως περὶ τὰ τέλη τοῦ θέρους καὶ τοῦ φθινοπώρου μίαν ἢ δύο ἡμέρας μετά τινα ραγδαίαν βροχήν. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ γνώμη τῶν κατοίκων τῆς Ἰαμοϊκῆς ἀναφερομένη παρὰ τοῦ φυσιογράφου Ἀγγλου Hans Sloane.

Τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1726 σεισμὸς εἰς τὸ Πάνορμον, οἱ κλονισμοὶ ηὔξησαν βιαίως ἐπὶ 24, 25 λεπτὰ, ὁ δὲ ἀὴρ ἔπνεε καυσωδέστατος.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος σεισμὸς ἀνέτρεψε τὸ ἔδαφος τῆς Θούλης· βουνὸν κατεστράφη καὶ λίμνη βαθυτάτη κατέλαβε τὸν τόπον του.

Τῇ 8 Ἰουλίου 1830 μέγας σεισμὸς ἐπολιόρκησε τὸ Χιλὶ καὶ μεγάλην προυξένησε βλάβην. Ἐπειδὴ δὲ ὑπόκειται ἡ χώρα εἰς τὸ δεινὸν τοῦτο συχνάκις καὶ κατὰ πάντα καιρὸν ἀδιαφόρως, οἱ κάτοικοι ἐπλάτυναν τὰς ὁδοὺς, περιέφραξαν τὰς οἰκίας δι' εὐρυχώρων κήπων, ἔπηξαν ξυλίνας καλύβας εἰς τὴν περιοχήν των, ὅπου

συνήθως καταφεύγουσι. Τὸν δὲ Ἰούλιον τοῦ 1730 ἡ θάλασσα πλημμυρήσασα κατέκλυσε τὴν πόλιν Σαντιάγη καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν ἀγρούς· κατόπιν δὲ ἐνέσκηψε καὶ ἐπιδημική τις νόσος.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος φρικώδης σεισμὸς κατερήμωσε τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἱσπανίας καὶ Κινας. Εἰς τὸ Μεακὸν τὰ πλείστα κτίρια κατεδαφίσθησαν, ἐφονευθησαν δὲ καὶ ὡς ἑνὸς ἑκατομμυρίου ἄνθρωποι, το Πεκινον κατεσταθη σωρὸς ἐρειπίων, διαρραγείτης δὲ τῆς γῆς, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ χάσματος καπνὸς καὶ ὁμιχλη παχεῖα, τὸ δὲ ἔδαφος ἐκαλύφθη ὑπὸ ὕδατος, ποῦ μὲν κιτρινίζοντος, ποῦ δὲ μελαγχρινοῦ καὶ ὑπερύθρου. Τὸν δὲ Νοέμβριον τοῦ 1731 επεκεινα τῶν δεκακισμυρίων ἀνθρώπων ἐφονεύθησαν ἐντὸς τῆς αυτῆς πολεως, κῶμαι ὁλόκληροι κατεστραφησαν, οἱ δὲ κατοικοι κατεδυθισθησαν

Σεισμοὶ τὴν 10 Οκτωβρίου 1731 εἰς τὴν Ἀγγλιαν. Τῇ δε 25 Οκτωβρίου 1734, αἱ Κουριλλαι μεταξὺ Ρωσσίας και Ἰαπωνίας νῆσοι κατεστραφησαν. Τῇ 6 Νοεμβρίου 1737, κολοσσαῖοι σκόπελοι ἔπεσον εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις πλημμυρήσασα εἰς τὴν ξηρὰν ὑψώθη ὡς 18 πόδας. — οὗτο επανελήφθη οἱ μετὰ σεισμῶν. Εν τῷ μεταξὺ δε ανακαλυφθέντος τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης ἐν μεσῳ δυο νησων ἐφανησαν κατα πρῶτον μεγάλα βουνα, ἡ θαλασσα ὑψωθη τριακοντα ὀργυιὰς ὑποχωρουσα καὶ πλημμουρουσα ἀλληλοδιαδόχως. (Kracheninnikow, γεωγραφος Ῥωσσος, περιηγητὴς εἰς την Καμτσατκαν). Ὁ Γερμανος φυσιογράφος Στελλερ διαγραψων την χώραν ταυτην αποδίδει τοὺς συχνοὺς σεισμοὺς, εις τὰς σήραγκας καὶ κοιλότητας τῆς γῆς, καθω, και εἰς τας ὑπαρχούσας ἐμπυρευματικὰς ουσιας. Συμβαινουσι δὲ αὐτοσι οἱ σεισμοι περὶ την ἰσημεριαν, μαλιστα δὲ την ἐαρινὴν, ὅτε και ἡ ἄμπωτις και η πλημμυρα τῆς θαλασσης αὐξανει· ὅθεν μετὰ φόβου οἱ ἄνθρωποι περιμένουσι τας πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαρτιου και τας τελευταίας τοῦ Σεπτεμβριου.

Ολίγοι τοποι κλονιζονται τοσοῦτον συχνακις, ὅσον η Λίμα. Ὁ περιηγητης Ούλλοα ἀπηριθμησε πολλοὺς σεισμοὺς αὐτόθι εν ος ὀλιγων ἡμερῶν επαναληφθέντας. Κατ' αὐτὸν μία στιγμην πρότερον ἀκούεται ὑποκάτω τῆς γῆς κωφος τις θροῦς, τότε οἱ ο. κύνες προαισθανομενοι τὸ πάθος ὑλακτουσιν, ἡ μᾶλλον ὠρύονται γοερώτατα, τὰ δὲ ἄλλα κτήνη ἵστανται καθ ὁδὸν αἰφνιδίως.

Τῇ 28 Ὀκτωβριοῦ 1746 κατασεισθεισης τῆς γῆς εἰς την Περουβιαν κατεστράφη ἡ πόλις Λίμα καὶ Καλάο. Δεκαοκτὼ πλοῖα μεγάλα και ἄλλα μικρὰ πολλα ἐξεβρασθησαν μακράν τῆς ἀκτῆς· ἡ γῆ ἐμυκᾶτο, ἄλλοτε δὲ ὁ ἀκουόμενος ἦχος ἐφαίνετο ὡς κρότος τηλεβόλων προηγούμενος τῶν σεισμῶν. Ἐκ τρισχιλίων οἰκιῶν μόλις εἴκοσι διεσώθησαν, και πλῆθος οἰκοδομῶν, ἐκρημνίσθησαν, εἴκοσι δὲ χιλιάδες ἀνθρώπων ἐφονεύθησαν. Τοιαῦτα δεινὰ συνέβησαν, ὡς φαίνεται ἀλλεπάλληλα τότε. Οθεν ὁ Πάπας Βενέδικτος ΙΑος· εἰς τὸ διάγγελμα τοῦ Ἰωβιλαίου κατὰ τὸ 1746 ἔλεγε « Σεισμοὶ συμβάντες πολλαχοῦ ἀνήγγειλαν νὰ φύγωμεν ἔμπροσθεν τοῦ τόξου· Ἡ φθορὰ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν λητίων ὑπὸ τῶν πλημμυρῶν, καὶ ὁ λοιμὸς κτλ. δεικνύουσιν ὅτι ὁ ἔκδικος βραχίων τοῦ Θεοῦ διατελεῖ πάντοτε τεταμένος διὰ νὰ ἐκτοξεύσῃ νέα βέλη. . . . . .

Τῇ 20 Ἰουλ. 1742 καὶ 18 Φεβρουαρ. 1750 σεισμοὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Τῇ 24 Μαΐου εἰς τὸ Χιλὶ, ὅπου κατετρυχώθη πολὺ τὸ Βαλπαραΐζο.

Τῷ 1752 σεισμὸς εἰς τὰ μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως, τῆς ὁποίας τὰ φρέατα καὶ ὑπόγεια πάντα κατεχώσθησαν· ὁ δὲ παραῤῥέων ποταμὸς ἀφανισθεὶς ἐπ' ὀλίγον μετεβλήθη ὕστερον εἰς λίμνην μεγάλην. Τὸ Καΐρον κατεδαφίσθη σχεδὸν τῷ 1754, ἐφονεύθησαν δὲ 40,000 ἀνθρώπων. Διάφοροι σεισμοὶ τῇ 26 Ἀπριλ. καὶ καθεξῆς εἰς τὸ Κιτὸ τῆς Περουβίας, οἱ κάτοικοι διέτριψαν πολλὰς ἡμέρας ὕπαιθροι, ἢ κατεσκηνωμένοι εἰς τοὺς ἀγρούς. Σεισμὸς ὅμοιος καὶ εἰς τὴν νῆσον Πάταλα τῆς Ἰνδίας. Ἡ πόλις Cacbaan τῆς Περσίας ἐρημώθη ὑπὸ σεισμοῦ τῇ 7 Ἰουλίου 1755, 600 οἰκίαι ἐκρημνίσθησαν καὶ 1200 κάτοικοι ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῶν ἐρειπίων.

Ἀλλὰ τρομερώτατος πάντων τῶν σεισμῶν ὑπῆρξεν ἴσως ὁ συμβὰς εἰς τὴν Ὀδύσσειαν, εἴτε Λισσαβῶνα τῆς Λυσιτανίας. Τῇ 1 Νοεμβρ. 1758 περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν χάσματος γενομένου κατεδυθίσθη ὅλος ὁ Τάγος ποταμὸς, οὔτε πλέον ἐφαίνετο οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐξαίφνης ἔπειτα ἀπηδήσαντα τὰ ὕδατα, ἀφ' οὗ μετεωρίσθησαν εἰς ἀπεραντον ὕψος, ἐπελαγισαν εἰς τὸν τόπον, ὥστε ἐκ τῶν 20,000 οἰκιῶν 3,000 μόνον διεσώθησαν, αἱ δὲ λοιπαὶ κατεκλύσθησαν πᾶσαι. Τὰ βασίλεια κατηδαφίσθησαν, ἀλλὰ τὸ μέγαρον Belem, ὅπου ἔτυχε τότε νὰ διατρίβῃ ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, ἐκλονίσθη μόνον, ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ οἱ διασωθέντες κάτοικοι κατεσκήνωσαν ὑπὸ ξυλίνας καλύβας εἰς τὴν πεδιάδα. Εἰς τοῦτο τὸ κακὸν προσετεθη καὶ πυρκαϊὰ ἐξαφθεῖσα ἴσως κατὰ τύχην ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις ἐμπυρευματικῶν ὑλῶν. Ἡ γενομένη φθορὰ εἰς σκεύη, χρήματα καὶ κειμήλια ἐξετιμήθη ὡς ἀξίας δισχιλίων τριακοσίων μυριάδων, ἐξ ὧν 160 ἑκατομ. ἀνῆκον εἰς τοὺς Ἄγγλους, 40 εἰς τοὺς Χαμβουργησίους, 25 εἰς τὴν Ἰταλίαν, 10 εἰς τὴν Ὁλλανδίαν. 3 εἰς τὴν Σουηδίαν, 2 εἰς τὴν Γερμανίαν, 4 εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἡ αὐλὴ δὲ αὐτὴ τῆς Λυσιτανίας ἀπώλεσεν εἰς μόνον ἀδάμαντας 30 ἑκατομ. Ἐκ τῶν φονευθέντων ἀνθρώπων ὑπῆρξε καὶ ὁ πρέσβυς τῆς Ἱσπανίας καὶ Σουηδίας· 24,000 ἄλλοι ἀπέθανον κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀγγλου ἀρχιτέκτονος Murphy, ὅστις τῷ 1789 εἶδεν ἴχνη τῆς γενομένης συμφορᾶς. Εως τότε ἔτι οἱ κατοικοι ἦσαν ἔντρομοι καὶ ὠχρίων ἅμα συνέβαινεν ἐλάχιστος κλονισμὸς τῆς γῆς· ἐξ ἐκείνης δὲ τῆς ἐποχῆς συνείθισαν νὰ χρονολογῶσι τὰ σύγχρονα συμβάντα. Ἡ αὐτὴ κίνησις ἐτάραξε καὶ ἄλλους τόπους τῆς Εὐρώπης τὴν Γερμανίαν, Ἰταλίαν, Ὁλλανδίαν, Σουηδίαν, Νορβεγίαν καὶ Γροελλανδίαν. Πολλαὶ λίμναι ἐθολώθησαν, οἷον αἱ τῆς Ἑλβετίας, ἄλλη δὲ, ἡ τοῦ Morat, ἀφ' οὗ ἐχαμήλωσε δύο δακτύλους ἐμεινεν ἐκτοτε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, καθὼς καὶ ποταμοὶ καὶ πηγαὶ τῆς Γαλλίας, ἐξ ὧν ὁ Ῥοδανὸς ἔβραζεν. Οἱ πρῶτοι τιναγμοὶ ἤρχισαν τῇ 9 Δεκεμβρίου εἰς τὴν Λισσαβῶνα, αὐθημερὸν δὲ ἐκλονίσθησαν κτίρια Γαλλίας, Παβαρίας, Τυρόλου, Μεδιολάνων . . . Come, Νεαπόλεως, Ἑλβετίας· ἐπαθον δὲ μάλιστα αἱ πλησίον ὑδάτων κείμεναι πόλεις. Πλησίον τῆς Μαυριτανίας ἐσχίσθη ἡ γῆ· ὁλόκληρος φυλὴ Ἀράβων μετὰ τῶν

κτηνῶν καὶ ἵππων καὶ καμήλων καὶ προβάτων κατεχώσθη, πόλεις τῆς χώρας ταύτης κατεστράφησαν. ἐν γένει δὲ καθ' ὅλην τὴν Ἀφρικὴν ἠφανίσθησαν ὡς 600,000 ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς 1 μέχρι τῆς 18 τοῦ Νοεμβρίου. Εἰς τὰ πέριξ τῆς Τίγγιδος (Tanger) πλημμυρήσασα ἡ θάλασσα ἀφῆκεν ἔπειτα εἰς τὴν ξηρὰν πολλὴν ἄμμον καὶ ἰχθεῖς. Ἡ παλίρροια αὕτη ἐπανελήφθη ὀκτωδεκάκις, αἱ δὲ πηγαὶ ἐξηράνθησαν. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς πολυδακρύτου καταστροφῆς τῆς ἀτυχοῦς Λισσαβῶνος ἐσείσθη καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ κλονισμὸς διήρκεσε 5—6 λεπτὰ εἰς τὸ Μαδρίτον. Εἰς δὲ τὰ Γαδειρα ἡ θάλασσα ὑψώθη 60 πόδας ὑπεράνω τῆς συνήθους ἐπιφανείας· τότε ἐπνίγη καὶ ὁ ἔγγονος τοῦ περιφήμου ποιητοῦ τῆς Γαλλίας Ῥασίν. Μετὰ 18 ὥρας τοῦ πάθους τῆς Λισσαβῶνος ἐσείσθησαν αἱ νῆσοι Βαρβάδες καὶ Μαρτινίκα ἀπέχουσαι 5500 μίλια τῆς Πορτογαλλίας.

Τῇ 9 Δεκεμβ. ἐπαπειλήθη καὶ αὖθις ἡ Λισσαβῶν, ὁ ποταμὸς Τάγης ἐξεχείλισεν, ἔπεσον οἰκίαι. ἐφονεύθησαν 300 ἄνθρωποι. Τὴν νύκτα τῆς 26—27 ἐσείσθησαν αἱ βόρειοι ἐπαρχίαι τῆς Γαλλίας. Τῇ 31 ἡ Σκωτία, τῇ 5 Ἰαννουαρ. 1756 ἡ Ἰταλία, τῇ 25 ἡ Γερμανία, τῇ 9 Φεβρ ἡ Λισσαβῶν, τῇ 13 ἡ Ἰρλανδία καὶ μέρος τῆς Γερμανίας, τῇ 18 ἡ Πορτογαλλία, ἡ Ἱσπανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Γαλλία. Τῇ 11 καὶ 29 Μαρτίου πάλιν ἡ Λισσαβῶν, τῇ 13 Απριλίου ἡ Βενετία, τῇ 26 ἡ Πικαρδία, τῇ 30 οἱ Παρίσιοι. Τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον 30 κλονισμοὶ τοὐλάχιστον ἐπανελήφθησαν εἰς τὴν Λισσαβῶνα, τῇ 3 Ἰουνίου σεισμὸς εἰς τὴν Κολλωνίαν, τὰς Βρυξέλας, τὴν Ὁλλανδίαν κτλ.

Τῷ 1755 ἐσείσθη ἡ Γροελλανδία καὶ ἡ Ἰσλανδία (Θούλη).

Τῷ 1759 ἡ Παλαιστίνη Τότε κατεβυθίσθη ἡ ἀρχαία πόλις Βεθουλία, ἄλλαι δὲ κατεστράφησαν ὡς ἡ Τιβεριάς.

Τῷ 1765 ἐκλονίσθη πολλάκις ἡ Κωνσταντινούπολις, ἔπεσον κτίρια, μόλις δὲ ἀποκατεστάθη ἡ ἠρεμία μετὰ τέσσαρας μῆνας.

Τῷ 1780 σεισμὸς εἰς τὰς μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Ἰαπωνίας νήσους Κουρίλλας. Τῷ 1782 κατεστράφη ἡ νῆσος Φορμόζα, καταιγὶς βιαιοτάτη συνώδευε τρομερὸν σεισμὸν, τὰ ὕδατα κατέκλυσαν τὴν γῆν, ἐφονεύθησαν ἑκατὸν μυριάδες ἀνθρώπων.

Τῇ 5 Φεβρ. 1783 ἠσθάνθησαν 64 κλονισμοὺς εἰς τὴν Καλαβρίαν, μέχρι δὲ τοῦ Μαρτίου 186.

Τῇ 5 Φεβρ. κατηδαφίσθη ὑπὲρ τὸ ἥμισυ αὐτῆς μέρος ἡ Μεσήνη τῆς Σικελίας, ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης ἦτο θερμὴ, φλόγες πυρὸς ἀνέλαμψαν πολλαχόθεν τῆς γῆς, τὰ ὕδατα ἤλλαξαν τὴν ποιότητά των, 29 πόλεις καὶ χωρία κατεχώσθησαν εἰς βάραθρα, τὰ ὁποῖα ἤνοιξαν εἰς διάστημα 200 μιλίων! 50,000 ἄνθρωποι ἀπώλοντο, ὅλη δὲ ἡ νῆσος ἐκαλύφθη ὑπὸ ἐρειπίων.

Τῇ 1 Αὐγ. 1783 σεισμὸς φρικώδης εἰς τὴν Ἰαπωνίαν (ἐπαρχίαν Σινάνο) διαρκέσας ἑπτὰ ἡμέρας ἠφάνισε ὁν τι βουνὸν ἐξερράγη. ἡ ἡμέρα ἐσκοτίσθη, ποταμοὶ καὶ πηγαὶ ἠφανίσθησαν.

Τῷ 1784 κατεστράφη πάλιν ἡ αὐτὴ πόλις Μεσσήνη.

Τῷ 1785 ἐσείσθησαν ἡ Ἐτρουρία, τὸ Μεξικὸν καὶ ἄλλαι χῶραι τῆς νέας Ἱσπανίας.

Τῷ 1786 ἡ Αγγλία πρὸς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη.

Τῇ 12 Οκτωβρ. 1788 900 ἄνθρωποι ἐφονεύθησαν ὑπὸ σεισμοῦ εἰς τὴν νῆσον Sainte Lucie.

Τῇ 30 Σεπτ. ἐσείσθη ἡ Ἰταλία καὶ ἐβυθίσθησαν 150 οἰκίαι.

Τῇ 24 Δεκεμ. κατηδαφίσθησαν πολλὰ χωρία τῆς Καλαβρίας καὶ ἡ πόλις Novo Castello, ὁμοίως καὶ ἡ Ὀραν τῆς Νοτμηδας μετὰ τοῦ φρουρίου τῷ 1790 Νοεμβρ. 4.

Ἡ Σικελία, ἡ Καλαβρία, ἡ Τουρκία ἐκλονίσθησαν τῷ 1791 κατὰ τὸν Οκτωβριον· ἡ Ἀγγλία κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1792.

Τῷ 1793 Μαρτίου 23 ἔγινεν ἄφαντος ἡ λίμνη Harenton τῆς Ἰβερνίας, κατὰ δὲ τὸν Ἀπρίλιον ἔπεσον πλῆθος κτίρια τῆς νήσου Saint Domingue.

Τῇ 14 Μαρτίου 1794 κατεστράφη ἡ Τουρκικὴ πόλις Κασαν, τῇ 17 δὲ ἡ πόλις τῆς Νεαπόλεως Torre del Greco, ὅτε συνεβη καὶ ἡ ἔκκρηξις τοῦ Οὐεσσουβίου ὄρους.

Τῇ 18 Νοεμβρ. 1795 τὸ αὐτὸ ἔπαθεν ἡ Σουμάτρα (Ινδία).

Τῇ 17 Ιαν. 1796 νέος σεισμὸς εἰς Λισσαβῶνα.

Τῷ 1797 κατεστράφη ἡ πόλις Κιτὼ καὶ Κούσκο τῆς Περουβίας, ἐφονεύθησαν δὲ 40,000 ἄνθρωποι.

Τῇ 8 Ιανουαρίου 1798 ἔπεσον πολλαὶ οἰκοδομαὶ τῆς Σήνας Ἰουλίας (Σιένας).

Τῇ 26 Σεπτ. 1800 σεισμὸς εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Τῷ 1801 εἰς τὸ Ἐδιμβοῦργον, Γκλασνόου, καὶ πολλοὺς τῆς Ἰταλίας, Γερμανίας καὶ Οὐγγαρίας τόπους.

Τῇ 12 Ιουν. 1802 κατεστράφη ἡ Ἰταλικὴ πόλις Κρέμα.

Τῇ 25 Αὐγ. 1803 ἐκλονίσθησαν ἡ Ἱσπανία καὶ πολλὰ παράλια τῆς Μεσογείου.

Τῇ 23 Ιουν. 1804 ἡ Στυρία, προηγηθείσης φοβερᾶς θυέλλης, καθὼς καὶ τῇ 26 Ιουλίου 1805· ὡσαύτως δὲ ἔπαθε καὶ ἡ Νεάπολις, 46 χωρία κατεχώσθησαν 15,000 ἀνθρώπων ἐφονεύθησαν.

Τῇ 8 Ιαν. 1808 ἐσείσθη μέρος τῆς Σκωτίας (τὸ Dunnichen).

Τῇ Απρ. ἔπεσον πολλὰ κτίρια τῆς Ἐλβετικῆς πόλεως Lucerne.

Τῇ 8 Ιαν. 1809 κατεποντίσθη ἡ παρὰ τὸ Εὔελπι ἀκρωτήριον νῆσος Penguin. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος σεισμοὶ καὶ παλίρροιαι εἰς τὸν κόλπον τοῦ Spezzia.

Τῇ 8 Αὐγ. 1810 χωρίον τῆς νήσου S. Michel τῶν Açores καταβυθισθὲν ἀνεπληρώθη εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ὑπὸ λίμνης ζεστοῦ ὕδατος.

Τῷ 1811 ἐσείσθη πολλάκις ἡ νῆσος S. vincent.

Τῇ 26 Μαρτίου 1812 κατερημώθη ἡ ἐπαρχία Καρακὰς τῆς μεσημβ. Ἀμερικῆς καὶ ἡ Ἀνατολικὴ ταύτης παραλία εἰς διάστημα 120 λευγῶν (600 μιλ·) πολλαὶ πόλεις κατεστράφησαν, αἱ κείμεναι μάλιστα εἰς κοιλάδας, ἢ τὴν ὑπώρειαν τῶν Κορδιλιέρων. Ἡ Καρακὰς ἔγεινε σωρὸς ἐρειπίων, ἓν ὁλόκληρον τάγμα στρατιωτῶν ἐφονεύθη, εἰς τὸ venezuela ἀπέθανον ἐπένεινα

τῶν 20,000· εἰς δὲ τὸ Sanfelipe (αὐτόθι) βιαία ἠλεκτρικὴ κίνησις κατέστησεν ἀκινήτους πολλοὺς ἀνθρώπους. Τῆς valencia καὶ τῆς Caracas οἱ κάτοικοι ἐπὶ 20 ἡμέρας κατόπιν ἐπασχον ἐρεθισμόν τινα νευρικὸν ἀσυνήθη, οἱ δὲ νοσοῦντες διαλειποντα πυρετὸν ἰατρεύθησαν αὐτομάτως. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον συνέβη καὶ ἔκρηξις εἰς τὴν νῆσον S vincent, ὁ δὲ κρότος ἠκούσθη μακρὰν ὡς βόμβος πυροβολικοῦ. Τῇ 26 Μαρτίου νέος σεισμὸς ἐφόβισε τοσοῦτον τοὺς κατοίκους vene zuela, ὥστε περιέμενον ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν νὰ καταχωσθῶσιν.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν οἱ συχνάκις συμβαίνοντες σεισμοὶ συνοδεύονται καὶ ὑπὸ φλογῶν ἀναδιδομένων ἐκ τῆς γῆς μάλιστα μετὰ τοὺς διερχεῖς καύσωνας καὶ πρὸ τῆς βροχῆς. Ὁ Βόλνεῦ ἀπηρίθμησε 45 σεισμοὺς τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ 1628 ἕως τῆς ἡμέρας ὅτε ἔγραφε, ἐθεώρει δὲ τὰς λίμνας αὐτῆς ὡς ἔργα ἡφαιστείων ἐκρήξεων.

Ἀπὸ τῆς 5 μέχρι τῆς 17 Απριλίου συχνοὶ σεισμοὶ κατετάραξαν τὰς Ἰνδικὰς νήσους.

Τῇ 22 Φεβρ. 1816 γενικὸς σεισμὸς εἰς τὴν Πορτογαλλίαν, τὸν ὁποῖον ἠκολούθησε βαγδαία βροχὴ ἐκλονίσθησαν δὲ συγχρόνως ἡ Μαδέρα καὶ ἡ Σικελία τῆς ὁποίας αἱ πόλεις Κατάνη καὶ αἱ Συράκουσαι ἐβλάβησαν πολύ.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1817 σεισμὸς ἐφόνευσεν εἰς Κίναν 3,000 ἀνθρώπους. Τῇ 23 Αὐγούστου βροντὴ καὶ βόμβος ὑπόγειοι κατετρόμαξαν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀχαΐας καὶ μάλιστα τοῦ Αἰγίου ἡ πόλις κατεδαφίσθη σχεδὸν εἰς 17 λεπτὰ, τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης πλημμυρήσαντα κατέκλυσαν μέρος τῆς ξηρᾶς, ἦταν δὲ τοσοῦτον θερμὰ, ὥστε οἱ ἁλιεῖς ἔκαυσαν τὰς χεῖράς των εἰς αὐτά· ὁ σεισμὸς οὗτος ἐξετάθη, ὡς ἐνθυμοῦνταί τινες, μέχρι τῆς Ἀττικῆς.

Τῇ 20 Φεβρ. 1818 φρικτὸς σεισμὸς εἰς τὴν Σικελίαν. Τῇ 1 Μαΐου ὁμοίως εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ Περοῦ.

Τῇ 3 Απρ. 1819 εἰς τὸ Chili κατεδαφίσθη ἡ μεσόγειος πόλις Copiapo· ἡ πόλις αὕτη παρετηρήθη ὅτι ὑπέκειτο εἰς περιοδικὸν κλονισμὸν κατὰ πᾶν 23ον ἔτος· ὅθεν κατὰ τὴν τελευταίαν φορὰν φυγόντες οἱ κάτοικοι διεσώθησαν.

Τῇ 16 Ιουνίου 1819 κατεσείσθη ἡ ἐπαρχία Βεγγάλη (τῆς Ἰνδίας), τῆς δὲ γῆς ἀνοιχθείσης ἀνέβρυσεν ἄφθονον ὕδωρ, ὁσμὴ θείου διεσκορπίσθη εἰς τὰ πέριξ, πολλαὶ πόλεις ἔπαθον καὶ ἑπτὰ χιλιάδες οἰκιῶν κατεστράφησαν εἰς μίαν μόνον πόλιν.

Τὸ ἔτος αὐτὸ 1819 ἐπῆλθεν ἀπαίσιον πανταχοῦ σχεδὸν τῆς γῆς διὰ τοὺς σεισμοὺς, εἰς τὴν Γένουαν, τὸ Πάνορμον, τὴν Ῥώμην, τὸ Τοῦσκλον, τὴν Ἄλβαν, τὴν Τεβλίδα (Tiflis) τὴν Οὐγγαρίαν, τὰ Τουρόβαρα (Τεσμεσβὰρ) τὴν Γερμανίαν, τὴν Κέρκυραν (ὅπου ἔκρουσαν ἅπαντες τῶν ἐκκλησιῶν οἱ κώδωνες).

Τῷ 1820 σεισμὸς εἰς τὴν Ινδίαν, τὰς Ιονείους νήσους, τὴν Αγγλίαν (Perth)

Τῷ 1821 εἰς τὴν Ζάκυνθον (*ἥτις κλονίζεται συχνάκις*) καὶ τὴν Μολδαβίαν ἀλλεπαλλήλως.

Τῷ 1822 Αὐγ. 13 πολλαχοῦ τῆς Ασίας· ἡ Χαλυβὼν (Χαλέπι), Αντιόχεια, Αλεξάνδρεια τῆς Κιλικίας καὶ ἄλλαι πόλεις κατεστράφησαν, ἠκούετο δὲ πρότερον βόμβος ὑποκάτω τῆς γῆς. Εκλονίσθη ὡσαύτως καὶ ἡ Δαμασκὸς, ἡ Κύπρος καὶ ἄλλοι τόποι παράλιοι τῆς Μεσογείου, συνέβησαν καὶ πολλαὶ ἐκκρήξεις.

Τῇ 2 Μαρτίου 1822 ἐσείσθη ἡ Νουμίδεία (Αλγέρι) ἐφονεύθησαν ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως 70,000 ἄνθρωποι, ἡ Βλίδα ὀλίγον ἀπέχουσα κατεστράφη, προηγουμένως δὲ ἐξηράνθησαν διάφοροι πηγαί.

Τῇ 30 Μαρτίου 1828 κατεσείσθη ἡ Περουβία εἰς μεγάλην ἔκτασιν· ἔπεσον οἰκίαι τῆς Λίμας καὶ τοῦ Καλλάου ἐρημώθησαν χωρία, τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἐβολώθη εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς καὶ πομφόλυγες ἐκάλυπτον αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν·

Τῇ 21 Μαρτίου 1829 ἡ Ἱσπανία κατεσείσθη πολλαχοῦ. Εκ τῶν πολλῶν κλονισμῶν ὁ πρῶτος διήρκεσεν ὑπὲρ τὰ δύο λεπτὰ, ἔπεσον πολλα κτίρια, ἐφονεύθησαν ἄνθρωποι καρερημώθησαν πόλεις καὶ χωρία ἢ καὶ ἐντελῶς κατεβυθίσθησαν, ἀνεφάνη δὲ εἰς τὴν θέσιν τινὸς ἐξ αὐτῶν κρατὴρ ἐκπέμπων μύδρους καὶ καπνὸν καὶ χειμάρρους ἁλυκοῦ ὕδατος, ἐξ ἡμισείας ἀτμώδους· ἀλλὰ καὶ τέσσαρες κρατῆρες ἐξερράγησαν σχεδὸν συγχρόνως καὶ εἰς τὸ Benejuzar· ἐξ αὐτῶν δὲ οἱ μὲν δύο ἀνέδιδον πηλὸν πυρώδη, οἱ δὲ ἕτεροι ἀναθυμιάσεις δυσώδεις ἐκτεινομένας μέχρι τῆς πόλεως Ἀλικάντης, ὅπου ἠκούσθη καὶ ὑπόγειος κρότος ὡς στρατοῦ φεύγοντος μετὰ πολλοῦ πυροβολικοῦ. Αλλαχοῦ (Buzot) ἐξηράνθησαν αἱ πηγαὶ τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων, ἀνεπήδησαν δὲ (νέαι ἄλλαι) μακρὰν τῆς πόλεως ὡς 10 μίλια· οἱ ὑψηλότατοι τῶν δένδρων κλάδοι νεύσαντες εἰς τὰ κάτω ἤγγισαν τὴν γῆν, ὁ ποταμὸς Segura παρωχετεύθη, ὑπὲρ τὰς τρεῖς δὲ χιλιάδας ἀνθρώπων ἐφονεύθησαν, ἐτραυματίσθησαν, ἢ ἐπηρώθησαν.

Ἐφέτος εἰς τὴν Περσίαν κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ ὁλόκληρος ἡ πόλις Schiraz καὶ 15,000 ἄνθρωποι ἐφονεύθησαν.

Ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης, ἀλλὰ συνοπτικῆς ἐκθέσεως πορίζομεθα τὰ ἑξῆς.

1) Ὅτι τὰ προξενοῦντα τοὺς σεισμοὺς στοιχεῖα τῆς φύσεως ἐνεργοῦσιν ἀδιαλείπτως· διότι πάντοτε γίνονται οἱ κλονισμοὶ οὗτοι, καὶ εἰς διαφόρους τόπους.

2) Οἱ σεισμοὶ συμβαίνουσι προηγουμένων, ἢ ἀκολουθούντων, ἢ συμπιπτόντων πολλῶν ἀτμοσφαιρικῶν παθῶν, οἷον ἀνέμων, βροχῆς, κεραυνῶν, βολίδων, πρηστήρων.

3) Συχνότερον ὅμως συμπίπτουσι μετὰ σημείων βόσκοντος ὑπὸ τὴν γῆν πυρός. ὅθεν ἀναδίδονται φλόγες, καὶ μύδροι καὶ ὕλη πύρινος· ἢ ὕδατα θερμὰ καὶ θειώδεις ἀτμοὶ ἐκπέμπονται εἰς μακρὰς ἀποστάσεις, πάντοτε δὲ σχεδὸν ἀκούεται καὶ ὑπόγειος βόμβος. Ἔπειτα ὕδατα καὶ ποταμοὶ καὶ βουνὰ ὁλόκληρα καταβυθίζονται καὶ ἤπειροι κατακλύζονται, νέαι δὲ πηγαὶ, ἢ ὄρη καὶ νῆσοι ἀναφαίνονται.

4) Ὑπόκεινται δὲ μάλιστα εἰς σεισμοὺς παράλιοι τόποι, ἢ ὀλίγων τῆς παραλίας ἀπέχοντες Ὅθεν οὔτε εἰς τὰ μεσόγεια τῆς Ῥωσσίας καὶ τὴν Τατρίαν φαίνεται ὅτι συμβαίνουσι κλονισμοὶ τοιοῦτοι.

4) Ἐπειδὴ δὲ ἡ κίνησις μεταδίδοται πολὺ εὐκο-

λώτερον εἰς τοὺς τοίχους, ὡς ἀποτελοῦντων συνεχῆ τινα καὶ ὁμοίαν σχεδὸν ὕλην τῶν ἡνωμένων διὰ τῆς ἀσβέστου πετρῶν, κινδυνεύουσι μᾶλλον τὰ στερεώτατα κτίρια τῶν ξυλίνων κτισμάτων. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν Κίναν κατασειομένην συχνάκις ἐκ ξύλων μόνον κατασκευάζονται οἱ οἰκίαι, ἀφ' οὗ στερεωθῶσι τὰ θεμέλια δι' ὀπτῶν πλίνθων (τούβλων).

Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν πόσον ὠφελεῖ εἰς τοὺς κατασειομένους τόπους ἡ χρῆσις τῶν ξυλοδεμάτων· διότι ἡ κίνησις ὑποχαλᾶται καὶ διαλύεται βαθμηδὸν ἀπὸ ζώνης εἰς ζώνην μέχρι τῶν γεισωμάτων τῆς οἰκίας. Διὰ τοῦτο οἱ Ἐνετοι γνωρίζοντες τὴν ἰδιότητα τοῦ κλίματος τῆς Μεσογείου μετεχειρίζοντο τὰ ξυλοδέματα καὶ εἰς τῶν φρουρίων τοὺς τοίχους. Τοῦτο ἀποδεικνύεται εἰς τὸ Παλαμίδειον τῆς Ναυπλίας, ὡς εὐφυέστατα παρετήρησεν ὁ ἀξιότιμος μηχανικὸς Κ. Θ. Βαλιάνος, ἐπισκευαζομένου τοῦ ἀνωτέρω φρουρίου ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου Κυβερνήτου.

6) Οἱ σεισμοὶ ἐπανέρχονται ὅπου καὶ ἄλλοτε ἐτάραξαν τὸ ἔδαφος· ὅθεν βλέπομεν ὅτι καὶ εἰς τὰς Θήβας ἡ κίνησις αὕτη γίνεται μάλιστα ἐπαισθητὴ εἰς τὴν πεδιοχὴν τοῦ δήμου Ἀκραιφνίου, ὅπου ὑπάρχει καὶ τόπος *Βουλιάσμα* λεγόμενος (λέξις μαρτυροῦσα ὅτι ἐκεῖ κατεχώσθη ἡ γῆ), καὶ λίμνη πλησίον χωσισμένη ἀπὸ τῆς Κωπαΐδος διὰ βουνοῦ. Τὸ βουνὸν τοῦτο βεβαίως ὑπάρχει ἀποτέλεσμα ἐκρήξεως, τὴν ὁποίαν ἀποδεικνύει ἡ ἀνωμαλία τοῦ ἐδάφους καθὼς καὶ τὸ ἰώδες χρῶμα τῶν πετρῶν.

Πάνθηρ ὁ μέλας.

ΠΑΝΘΗΡ Ο ΜΕΛΑΣ.

—ο—

Το γένος τῶν Γαλῶν μεταξὺ τῶν δακτυλοβαμόνων σαρκοφάγων εἶναι τὸ μᾶλλον φυσικόν, εὐκόλως χαρακτηριζόμενον ἐξ ὀνύχων λίαν ἰσχυρῶν, ὀξέων, κοπτερῶν, καὶ ἐκτεινομένων ἢ συστελλομένων ἐντὸς ἰδιαιτέρας θήκης κατὰ τὴν θέλησιν καὶ χρείαν τοῦ ζώου. Ἀλλ' ἡ ἱστορία τῶν ζώων τούτων τοσοῦτον περιπλέχθη ὑπὸ τῶν περιηγητῶν καὶ φυσιοδιφῶν, ὥστε ἀδύνατος σχεδὸν ἀποβαίνει ὁ μετ' ἀκριβείας ὁρισμὸς τοῦ πλείστου τῶν εἰδῶν τούτων· τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπασχολήσοντος ἡμᾶς ἀντικειμένου.

Πάνθηρ ὁ μέλας, κατὰ τὸν Lesson, ἀπατελεῖ εἶδος ἀκριβῶς διακεκριμένον· κατ' ἄλλους φυσιοδίφας εἶναι ποικιλία τοῦ πάνθηρος, κατὰ δὲ τὸν Κυβιέρον καὶ Ταμιγκον, ποικιλία λεοπαρδάλεως. Ἀποδεχόμενοι τὴν τελευταίαν ταύτην γνώμην ἠθέλομεν ὑποπέσει εἰς σύγχυσιν· ὁ ὅτι ὁ Κυβιέρος λέγει. «*Ἐὰν ὑπάρχῃ* λεοπάρδαλις κατ' εἶδος διακεκριμένη τοῦ πάνθηρος, φρονῶ ὅτι εἶναι ἀναντιρρήτως ζῶον οὗτινος δέρμα ἐλάβομεν ἐκ τῶν νήσων τῆς Σόνδης» ἀφ' ἑτέρου ὁ Ταμιγκος παραδέχεται ὡς λεοπαρδάλεις ζῶα τῆς Ἀφρικῆς, πάνθ ρας ὑφ' ἡμῶν καλούμενα, ὅθεν ἐξάγεται, ὅτι ὁ Κυβιέρος καὶ ὁ Ταμιγκος ἀποκαλοῦσι λεοπαρδάλεις δύο διακεκριμένα εἴδη· εἰς ποῖον λοιπὸν τούτων ἀνήκει Πάνθηρ ὁ μέλας; Τὸ ἐφ' ἡμῖν παραδεχόμεθα ὅτι ἀπαρτίζει ἰδιαίτερον εἶδος, ἀσπαζόμενοι κατὰ τοῦτο τὴν γνώμην τοῦ Lesson, ὅστις καὶ τὰς χώρας ἐν αἷς τὸ ζῶον διαιτᾶται ἐπεσκέφθη καὶ τὸ ζῶον αὐτὸ ἐπιτυχῶς περιέγραψε· ἀποφεύγοντες δὲ τὸ ματαιόσπουδον δὲν λαλοῦμεν περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Perron felis melas ἐπικληθέντος, οὗτινος ἐν τῷ Ζωολογικῷ Μουσείῳ τῶν Παρισσίων εὑρίσκεται ἓν ἄτομον.

Πάνθηρ ὁ μέλας διαιτᾶται ἐν Ὠκεανίᾳ εἰς τὴν νῆσον τῆς Ἰάβας, οὐδαμοῦ ἄλλοῦ εὑρισκόμενος· εἶναι ζῶον ἄγριον, ἀδάμαστον, βιοῦν εἰς τὰ πυκνότερα δάση· μετὰ μεγίστης εὐκαμψίας, ὑποβοηθούμενον ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ ὀνύχων, ἀναρριχᾶται ἐπὶ τῶν μᾶλλον ὑψηκόμων δένδρων, καταδιώκον τοὺς πιθήκους καὶ ἄλλα τοιαῦτα ζῶα πρὸς διατροφήν του ὀφθαλμοὺς ἔχει ζωηροὺς, ἀνητύχους καὶ ἐν διηνεκεῖ κινήσει· τὸ βλέμμα φοβερὸν καὶ διαπεραστικόν, τὰ δὲ ἤθη ὅλως ἄγρια. Καί τοι τοιοῦτον, οὐδέποτε ὅμως, μὴ προκαλούμενον προσβάλλει τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἡ ἐλαχίστη παρὰ τούτου ἀφορμὴ διεγείρει αὐτὸ μέχρι μανίας, ὥστε ἐφορμᾷ κατ' αὐτοῦ δίκην κεραυνοῦ καὶ τὸν κατασπαράττει πρὶν ἢ λάβῃ κἂν τὸν καιρὸν νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς τοιαύτης πάλης. Διακούσης τῆς ἡμέρας, διάγει ἐν σκοτεινοῖς μυχίοις τῶν ὀρέων, ἐφορμῶν κατὰ τῶν δυστυχῶν θυμάτων του μόνον ὅτε θλιβερὰ τύχη τὰ σύρῃ παρ' αὐτῷ.

Τὴν νύκτα ὁ Πάνθηρ ἀποβαίνει φρίκης ἀντικείμενον δι' ἅπαντα τὰ ἔμψυχα ὄντα· ἐξερχόμενος τῶν καταφυγίων του διέρχεται σιωπηλῶς τὰς μονήρεις κατοικίας ὅπως καταλάβῃ οἰκίδια ζῶα, τοὺς κύνας πρὸ πάντων ὧν ὑπερήδεται· ἀπελπιζόμενος δὲ νὰ τύχῃ λείας ζώσης, τρέφεται ἐκ θνησιμαίων σεσηπότων. Τῆς πρὸς τὰ λοιπὰ ζῶα ἀπαραδειγματίστου αὐτοῦ σκληρότητος δὲν ἐξαιρεῖ οὐδὲ τὸ ἴδιον αὐτοῦ γένος· διότι καταβασανιζόμενος ὑπὸ τῆς πείνης ἐπιμετρᾷ ἐνίοτε τὰς δυνάμεις του πρός τε τὴν τίγριν καὶ τὴν λεοπάρδαλιν.

Ἡ ἀνωτέρω εἰκὼν παριστᾷ Πάνθηρα μέλανα, ὅστις ὄπισθεν παχυκόρμων δένδρων ἐνεδρεύων κατέλαβε, δι' ἅλματος γιγαντιαίου, κεμάδα ἀφόβως μασσῶσαν τρυφερὸς βλαστοὺς βοτάνης ἐντὸς δάσους τῆς Ἰάβας· ἅμα καταλαβὼν ἐκ τοῦ κράνους διὰ τῶν φοβερῶν ὀδόντων καὶ γαμψονύχων, κατεσπάραξε τὸ ζῶον ἐκφέρων ῥόγχον ὑπόκωφον καὶ βραγχώδη.

ΤΟ ΠΟΤΟΝ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΥΡΗΛΙΑΣ (Fr. Soulié).

Ἐγὼ ὁ Φαβιέρος, γεννηθεὶς εἰς Ἀννέτην, κειμένην παρὰ τὴν πόλιν τῆς Νάντης, ἀδελφὸς ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Δομινίκου εἰς τὴν μονὴν τοῦ Πονταρλιέρου, μείνης εἰς τὴν ἐπάρατόν σου ἰσχυρογνωμοσύνην μὴ καὶ ἤδη θαλαμηπόλος τοῦ Πανιερωτάτου Κωσχῶν, ἐπισκόπου τῆς Beauvais, ἐκθέτω ὅ,τι προσεκλήθην νὰ εἴδω καὶ ν' ἀκούσω. Γράφω δὲ τοῦτο ἐπὶ τῆς μεμβράνης ταύτης ὡς συμβὰν ἀληθὲς καὶ ἀξιόπιστον, ὅπως τὰ τέκνα τῶν τέκνων μας διδαχθῶσι καὶ ἀπονείμωσιν ἑκάστῳ τὸ δίκαιον κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ.

Τὴν ἡμέραν τῆς 5 Ἀπριλίου, περὶ τὸν ὄρθρον, ὁ πανιερώτατος ἐπίσκοπος κράξας με εἰς τὸ προσευχητήριόν του, μοὶ εἶπε·

Κὺρ Φαβέρε, μοὶ εἶσαι ἀφωσιωμένος δὶ ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς δεσμῶν· εἶσαι δὲ κατώτερός μου ὡς πρὸς τὴν ἱεραρχίαν τῶν λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ συνέπειαν ὀφείλεις εἰς ἐμὲ σέβας καὶ ὑπακοήν· συνδεσαι μετ' ἐμοῦ καὶ διὰ τοῦ αἵματος, διότι ἡ μήτηρ σου ἦτο ἀδελφὴ τοῦ πατρός μου· καὶ ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν μοὶ ὀφείλεις ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν· μοὶ ἔδειξας μέχρι τοῦδε τὰ αἰσθήματα ταῦτα μετὰ ζήλου καὶ ἐμπιστοσύνης· ἐγὼ δὲ σὲ ἐκλέγω σήμερον διὰ νὰ σὲ ἀνταμοίψω. Θέλω σοὶ ἐμπιστευθῇ ἀπόκρυφον διὰ τοῦ ὁποίου θέλομεν κατασταθῇ ἰσχυρώτεροι τῶν ἐπιγείων βασιλέων, διότι δὶ αὐτοῦ τοῦ ἀποκρύφου δυνάμεθα νὰ διορίσωμεν βασιλέα ὅντινα θέλομεν, καὶ ὅστις θέλει χορηγήσει εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τοὺς ὑπηκόους τὴν λάμψιν τῆς αὐθεντείας, ἣν πρέπει νὰ ἔχωσι. Λάβε αὐτὰς τὰς λαβίδας, τὸ πύραυνον, τοὺς ἄνθρακας καὶ ἀκολούθει μοι. Ὑπήκουσα σιωπηλῶς, καὶ ἐξήλθομεν.

Ἤδη ἡ νὺξ βαθὺ ἐπέχει σκότος, καὶ τὸ πᾶν ἐκοιμᾶτο εἰς τὴν πόλιν Rouen, ἐκτὸς τῶν σκοπῶν οἵτινες ἐπαγρύπνουν ἐπὶ τῶν προμαχόνων. Ἐφθάσαμεν παρὰ τὸν ποταμὸν ὅστις διαβρέχει τὴν πόλιν, καὶ ἐπιβιβασθέντες ἐντὸς πλοιαρίου, εἴς τι κατάλληλον μέρος ἀναμένοντος, διεπλεύσαμεν τὸν Σηκουάναν, καὶ ἐσταματήσαμεν παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πύργου τῆς πόλεως ταύτης. Εἰσήχθημεν εἰς τὸν πύργον ὑπ' ἀξιωματικοῦ τινὸς, ὅστις ἐζήτησε προηγουμένως παρὰ τοῦ Κωσχὼν τὴν εὐχήν του καὶ τινας δεήσεις. Ἅμα ὁ πανιερώτατος ἐπίσκοπος ἐχορήγησε τὴν αἴτησιν, ὅλαι αἱ θύραι ἠνοίχθησαν ἐφωπλισμέναι οὖσαι διὰ μοχλῶν καὶ μεγάλων ἥλων, καὶ ἀνέβημεν κλίμακα ἐξ 68 βαθμίδων. Ἀφιχθέντες εἰς τὰ ἄνω τῆς μνησθείσης κλίμακος, εἰσήχθημεν διὰ θυρίδος τινος εἰς αἴθουσαν θολωτήν. Ὁ δεσμοφύλαξ κατὰ διαταγὴν τοῦ πανιερωτάτου, ἄφισεν ἡμῖν ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον, καὶ ἐπλησιάσαμεν παρά τινα κλίνην ἐστρωμένην δὶ ἀχύρου, ἐφ' ἧς ἐκοιμᾶτο κόρη. Πάραυτα ἀνεγνώρισα αὐτὴν, ἦτον ἡ Ἰωάννα Λωραίνη, ἣν ὁ χυδαῖος λαὸς ἐκάλει συνήθως *Παρθένον τῆς Αὐρηλίας*. Τὴν αὐτὴν ταύτην ἡμέραν εἶχον ἐξετάσει αὐτὴν οἱ πανιερώτατοι ἐπίσκοποι Beauvais καὶ ὁ τῆς Woecester, πέντε ἄλλοι ἐπίσημοι κληρικοὶ καὶ 50 δόκτωρες. ἀπεκρίθη δὲ αὐθαδῶς καὶ ὑπερηφάνως εἰς ἁπάσας τὰς ἀπευθυνθείσας αὐτῇ ἐρωτήσεις. Ὁ ἐπίσκοπος ἀφυπνήσας αὐτὴν εἶπεν.

— Ἰωάννα, ἤγγικεν ἡ ὥρα καθ' ἣν θέλεις ἀπολεσθῇ ἐπὶ τῆς πυρᾶς διὰ τὰς ἐπαράτους μαγείας σου· ἐντοσούτῳ ἐὰν θέλῃς νὰ σωθῇς σωματικῶς, ὅπως προσπαθήσῃς ἀκολούθως νὰ σωθῇς καὶ ψυχικῶς, δύνασαι, διότι ἀπὸ ἐσὲ ἐξαρτᾶται τοῦτο, ἐκτὸς ἐὰν ἐπι-

ἀποκαλύπτουσα τὰ μυστήρια δί ὧν κατέστης ῥωμαλαιοτέρα καὶ γενναιοτέρα τῶν καλητέρων ἱπποτῶν μας.

— Τὸ μυστήριόν μου, εἶπεν ἡ Ἰωάννα, συνίσταται εἰς τὸν πρὸς τὴν Γαλλίαν ἔρωτά μου, καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν βασιλέα Κάρολον Ζ'. ἀδίκως ἐκθρονισθέντα, ἀφοσίωσίν μου.

— Ἄκουσον, Ἰωάννα, ἐπανέλαβεν ὁ ἐπίσκοπος Κωσχὼν, δὲν ἔχομεν καιρὸν διὰ χάσιμον εἰς λέξεις ἀνωφελεῖς. Ὑπάρχει τι ἐπὶ τοῦ ὁποίου δὲν σ' ἐξέτασα δημοσίως, καὶ τοῦτο ἔπραξα ὅπως διατηρήσω μέσον τι πρὸς σωτηρίαν σου· ἀποκρίθητί μοι εἰλικρινῶς ἐπὶ τοῦ πράγματος τούτου, καὶ σοὶ ὀμνύω ἐπὶ τοῦ εὐαγγελίου ὅτι θέλεις ἀπελευθερωθῆ ἐν τῇ στιγμῇ.

— Ἀποκρίνομαι, εἶπεν ἡ κόρη, ἐὰν οἱ ἐρωτήσεις σου δὲν ἀφορῶσι προδοσίαν κατὰ του Θεοῦ μου, κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ κατὰ τῆς Γαλλίας.

— Δὲν σοὶ ζητῶ προδοσίαν, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Κωσχὼν, ἀλλὰ ζητῶ τὴν ἀλήθειαν.

— Λοιπόν, εἶπεν ἡ Ἰωάννα, θέλω σοὶ τὴν εἴπει καθαρὰν καὶ γυμνήν.

— Εἶναι ἀληθές, εἶπεν ὁ ἅγιος ἐπίσκοπος, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν παρευρέθης εἰς τὴν χρίσιν τοῦ αἰσχροῦ βασιλέως Καρόλου Ζ'., ἀπεσύρθη μετὰ σοῦ καὶ δύο ἄλλων ἱπποτῶν εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα, καὶ ὅτι ἐκεῖ σὺ ἐπέχουσας ὑγρόν τι εἰς ἀγγεῖον, εἰποῦσα — Δὲν εἶναι τοῦτο τὸ ἀληθὲς ποτὸν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας;— Ναί, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, τοῦτο μὲ καθιστᾷ βασιλέα μᾶλλον ἢ τὸ ἅγιον μῦρον, διὰ τούτου ἠξιώθην τοῦ ὀνόματος *νικητοῦ*, καὶ ἐπὶ ζωῆς μου δὲν θέλω πίει ἕτερον

— Πιθανόν, ἀπήντησεν Ἰωάννα, νὰ εἶπον τοῦτο, καὶ ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ν' ἀπεκρίθη τὶ παραπλήσιον· καὶ ἀληθῶς εἰπεῖν, ἤδη τὸ ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα, ὡς ἀν ἤμην παροῦσα.

— Καλλὰ λοιπόν! εἶπεν ὁ Κωσχὼν, δίδαξόν μας τὴν κατασκευὴν τοῦ θαυμασίου τούτου ποτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐνίκησεν ὁ Κάρολος τοὺς ἐχθρούς του, καὶ κατέστη βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, καὶ σοὶ ὀμνύω καὶ αὖθις, ὅτι πρὸ τῆς πρωΐας θέλεις ἐξέλθει ἐντεῦθεν σῶα καὶ ἀβλαβής.

Ἡ Ἰωάννα προσέβλεπε τὸν ἐπίσκοπον Κωσχὼ. μετ' ἐκπλήξεως τοσοῦτον ἐπιτηδείας, ὥστε ἤθελον πιστεύσει ὅτι ἦτο πραγματικὴ ἐὰν δὲν ἐγίνωσκον τὴν φρικτὴν ἀπιστίαν τῆς κύρης ταύτης· εἶτα εἶπε πρὸς τὸν Κωσχὼν.

— Τὸ ποτὸν, Πανιερώτατε, ἦτο οἶνος ἐκ τοῦ ἀμπελῶνος τῆς Beims, οἶνος ἄδολος καὶ φυσικός.

— Κατηραμένη μάγος! ἀνεβόησεν ὁ ἐπίσκοπος ἀγανακτήσας, οὐδεὶς λοιπὸν φόβος θέλει σὲ ἀναγκάσῃ νὰ ὁμολογήσῃς τὴν ἀλήθειαν.

— Φεῦ! τὴν ἀλήθειαν λέγω καὶ οὐδὲν πλέον. Τὸ ποτὸν ἦτο οἶνος, οὔτε πλέον οὔτε ἔλαττον οἴνου, καὶ τοῦτο ὀμνύω ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου.

— Προετοίμασον τὸ πύραυνον καὶ ἄναψον τοὺς ἄνθρακας, μοὶ εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος, καὶ θὰ ἴδωμεν ἐὰν ὁ πόνος καὶ οἱ βάσανοι δὲν δυνηθῶσι ν' ἀποσπάσωσι ἀπ' αὐτῆς τὸ μυστήριον.

— Θεέ μου! θεέ μου! ἀνέκραξεν ἡ Ἰωάννα γονυπετήσασα· μὴ με βασανίζητε· μὴ κατασπαράττητε τὰς σάρκας μου· εἶμαι ἤδη ἀσθενὴς, διότι ὁ Κύριος ἀπέστρεψε τὸ βλέμμα του ἀπ' ἐμοῦ· πῶς νὰ εἴπω ὅ,τι δὲ εἶναι· δὲν γνωρίζω οὔτε μαγείας, οὔτε τεχνάσματα.

— Καὶ ἐντοσούσῳ, εἶπεν ὁ Κωσχὼν, ὁμολογεῖς ὅτι ἐλάλησες μετὰ τοῦ βασιλέως περὶ τοῦ ποτοῦ.

— Φεῦ! πανιερώτατε! ἄκουσόν μου, ἰδοὺ πῶς συνέβη το πρᾶγμα. Ἡμέραν τινὰ πολλοὶ αὐλικοί, ἅμα ἀκούσαντες τοὺς λόγους μου ἐπείσθησαν, διότι τότε ἐνεπνεόμην ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, οἱ δὲ λόγοι μου εἶχον τὴν χάριν τῆς πειθοῦς. Οἱ αὐλικοὶ οὗτοι μὲ ὡδήγησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου διέμενεν ὁ βασιλεὺς. Ἐντὸς τοῦ οἴκου πολὺς ἐγίνετο θόρυβος, οἱ δὲ ὑπηρέται διέτρεχον τὰ οἰκήματα κομίζοντες οἱ μὲν καρπεὺς, οἱ δὲ οἴνους οἱ δὲ ἄλλα. Μὲ εἰσήγαγον εἰς αἴθουσαν ὅπου πολυτελὲς γεῦμα ἀφεδῶς ἦτο παρατεθημένον. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ κεφαλῆς τῆς τραπέζης ἦτο ἤδη κατειλημένος ὑπὸ τοῦ οἴνου· ἔφαλλεν εὐθύμως παρὰ τὰς συμφορὰς ὑφ ὧν ὁ λαός του κατεμαστίζητο. Ἅμα μᾶς εἶδε εἶπε πρὸς τὸν La Hire, ἕνα τῶν ὁδηγῶν μας.

— Πῶς σοὶ φαίνεται αὐτὸ τὸ σύμπόσιον,—λέγω εἶπεν ὁ La Hire, ὅτι δὲν δύναταί τις εὐθυμώτερον νὰ χάσῃ τὸ βασιλειόν του—ἐξελθε ἀνεβόησεν ὁ Κάρολος, ἔξω οἱ κακοὶ σύμβουλοι! Ζήτω ὁ οἶνος καὶ ἡ εὐθυμία;— Κάλλιστα εἶπον, Μεγαλειό. Ζήτω ὁ οἶνος καὶ ἡ εὐθυμία!

— Αὐτὸ εἶναι φρόνιμον, εἶπεν ὁ Κάρολος, Ἰωάννα, σὲ διορίζω ἀρχοινοχόον μου, ἔλαβον τότε τὴν φιάλην, καὶ χύσασα ἐντὸς τοῦ κύλικος τοῦ βασιλέως, ἔπιεν πρώτη κατὰ τὴν συνήθειαν. Ἀλλὰ μόλις κατέπιον σταγόνας τινὰς, καὶ ἔρριψα τὸν κυλικα μακρὰν εἰποῦσα· — τὶ ἄχρεῖος οἶνος! Μὰ τὸν θεὸν, εἶσαι παράξενος, εἶπεν ὁ Κάρολος, ὁ οἶνος οὗτος εἶναι ἀπὸ τὴν ὡραίαν μας ἐπαρχίαν τῆς Καμπανίας.

Δὲν εἶν' ἀληθὲς, εἶπον, ὁ Καμπανίτης οἶνος, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ πίνωσιν οἱ βασιλεῖς παράγεται ἐκ τῆς πόλεως Beims, ὅπου εὑρίσκονται οἱ Ἄγγλοι Ἅμα ἐπρόφερα τὴν λέξιν ταύτην, τὴν ὁποίαν βεβαίως ὁ θεὸς μοὶ ὑπαγόρευσε, ὅλοι οἱ παρεστῶτες ἐχειροκρότησαν κραυγάζοντος καὶ σείοντες τὰ ξίφη ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐκμεθυσθεὶς ἠγέρθη αἴφνης, καὶ σύρας τὸ ξίφος του ἀνέκραξε « Ὅθεν, ἡ εὐχὴ αὕτη ἔστω δὶ ἅπαντας ὡς καὶ δὶ ἐμέ· δὲν θέλομεν πιεῖ καμπανίτην οἶνον ἢ εἰς τὴν πόλιν τῆς Beims — Ἐγὼ δὲ θέλω σᾶς οἰνοχοήσει, Μεγαλειότατε. Γινώσκετε, παναγιώτατε, πῶς ἐπληρώθη αὐτὴ ἡ εὐχὴ, πῶς ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς χεῖράς μας τὴν Αὐρηλίαν καὶ τὴν . . . . . καὶ πῶς ἡ τελετὴ τῆς χρίσεως ἐξετελέσθη. Ἐξελθόντος τοῦ βασιλέως πρὸς στιγμὴν, διότι ἦτο καταβεβλημένος ὑπὸ τοῦ καύσωνος καὶ τοῦ κόπου, προσήνεγκον αὐτῷ φιάλην πλήρη οἴνου, οἰνοχόησα τότε καὶ εἶπον ὅ,τι ἤδη μὲ ἀνενθυμήσατε· τὶ δὲ ἀπήντησεν ὁ βασιλεὺς, σᾶς εἶναι γνωστόν. Ἰδοὺ ἡ ἀλήθεια, ἐκτὸς ταύτης οὐδὲν ἄλλο ὑπάρχει.

Τὸ διήγημα τοῦτο ἠρέθισε τὰ μέγιστα τὸν ἐπίσκοπον· διότι δὲν ἔδιδε ποσῶς πίστιν εἰς τὸν μῦθον τῆς μάγου γυνοικός· καὶ μὲ διέταξε νὰ τὴν βασανίσω διὰ τῆς πεπυρακτωμένης λαβίδος, δὶ ἧς τῆς κατεσπάραξα τὰς σάρκας τῶν σκελῶν καὶ τοῦ στήθους· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐξαγάγωμεν οὐδὲ κεραίαν πλέον τοῦ ὅ,τι

μᾶς εἶχεν εἴπει· ἠναγκάσθημεν δὲ ν' ἀποσυρθῶμεν ἄπρακτοι ἄνευ τοῦ θαυμασίου ἀποκρύφου.

Ἐπιφυλλίζων ποτὲ χειρόγραφόν τι τῆς ἀπολογίας τῆς παρθένου τῆς Αὐρηλίας, ἀπαγγελθείσης τῷ 1456 ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ Πανεπιστημίου, εὗρον μεμβράνην προσηρτημένην διὰ κυροῦ καὶ ταινίας, ἐμπεριέχουσαν τὸ παρὸν ἀνέκδοτον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν, *Ἀντίγραφον χειρογράφου ἀνακαλυφθέντος τῷ* 1350 *ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ποιταρλιέρου*. Εἰς τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου ὑπῆρχεν ἡ ἀκόλουθος σημείωσις « Ὁ ῥηθεὶς ἐπίσκοπος Κωσχὼν, τὸν ὁποῖον ὁ Φαβιέρος ἐκάλει *Παναγιώτατον*, ἀπεβίωσε καθ' ἣν ὥραν ἐξυρίζετο· ἀφοῦ δ' ἐτάφη ὡς ἅγιος, τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐξωρύχθησαν τοῦ μνήματος καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰ βορβοροδοχεῖα Ὁ βασιλεὺς Κάρολος Ζ'. ἀπένειμε τίτλον εὐγενείας εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς Ἰωάννας, δοὺς αὐτῇ τὸ ὄνομα τοῦ *Κρίνου*.

Πολλὰ μνημεῖα ἠγέρθησαν εἰς τιμὴν τῆς Ἰωάννας. Ἀγαλμα δὲ αὐτῆς ἀνηγέρθη ἐπὶ τῆς ἐπισημοτέρας πλατείας τῆς Αὐρηλίας. Καίτοι μοὶ ἐστάθη ἀδύνατον νὰ ἀνεύρω τὸ νῦρος τοῦ ἀνεκδότου ὅπερ ἀναφέρω, ἐνόμισα ὅμως καθῆκόν μου νὰ δημοσιεύσω αὐτό Τοσοῦτοι ἱστορικοὶ καὶ ποιηταὶ ἐνησχολήθησαν περὶ τῆς διαβοήτου ταύτης ἡρωΐδος, ὥστε ἀδύνατον σχεδὸν ἀποβαίνει ν' ἀπαντηθῇ τι ἄγνωστον διαφυγὸν τὰς ἐρεύνας αὐτῶν.

Α. Κ.

Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΤΗΣ ΝΑΝΤΕΡΡΗΣ.

—ο—

Πρωΐαν τινὰ τοῦ φθινοπώρου, ἐν ἔτει 1803, ὁ Ναπολεόνεων μεθ' ἑνὸς μόνου ὑπασπιστοῦ περιεδιάβαζενἐντὸς τοῦ δάσους τοῦ περιβάλλοντος τὸ ἄλσος Μαλμαζόν, συνδιαλεγόμενος μετὰ τοῦ Νεπομουκένου Λεμερσιέρου, ὅστις, τὴν προτεραίαν, εἶχεν ἀναγνώσει τραγῳδίαν τινὰ ἐν τῇ ὑπατικῇ αὐλῇ, ἥτις ἦν συνάθροισις ἑτερογεννὴς ἐκ πολεμάρχων δημοκρατικῶν καὶ ἐκ ποτὲ εὐγενῶν, ἐν ᾗ οἱ μὲν ἀπέβαλον τὴν τραχύτητα αὐτῶν, οἱ δὲ ἐδίδαξαν *μαθήματα* ἐθιμοταξίας. Ὁ Ναπολέων ἐφοβεῖτο μᾶλλον ἢ ἠγάπα τὰ γράμματα, ἐντοσούτῳ ἠσθάνετο τὴν πρὸς λάμψιν τοῦ θρόνου ἀπαρεγκλίτητον αὐτῶν ἀνάγκην. Ὅθεν προσεκάλει μὲν αὐτὰ παρ' αὐτῷ, ἤθελεν ὅμως νὰ τὰ καθυποβάλῃ ὑπὸ τὸν δεσποτισμόν του. Ἀν καὶ ἐστερημένος παιδείας, ἀνεκάλυπτεν ὅμως πολλάκις, διὰ τοῦ ἐνστίκτου τῆς μεγαλοφυΐας, τὰ κάλλη καὶ τὰ ἐλαττώματα οἱουδήποτε συγγράμματος. Ἠγάπα τὴν φιλολογικὴν ἔριδα καὶ πολλάκις εἰ συγγραφεῖς δὲν ἐζημιοῦντο. Φιλονεικοῦντες λοιπὸν καὶ περιδιαβάζοντες μετέβησαν ἀπὸ τῆς τραγῳδίας εἰς τὰ πολιτικά· ἡ συνδιάλεξις ἔλαβε χαρακτῆρα σπουδαῖον Ὁ μὲν δὲν ὑπεχώρει τὸ δὲ· ὁ πολεμάρχης καὶ ὁ ποιητὴς τὰ ἴσα διεφιλονείκουν.

— Εἶσαι ὅλος ποίησις, Λεμερσιέρε, ἔλεγεν ὁ ἥρως πρὸς τὸν φιλόσοφον· ἀλλὰ ὀφείλει τις νὰ σταθμίζει τὰ πράγματα συμφώνως μὲ τὸν αἰῶνα.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ συγγραφεὺς αὗς *Παυποκρισίαδος* ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη τοῦ κυβερνᾶν συνίσταται εἰς τὸ διευθύνειν τὸν αἰῶνα μὴ διάζων τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους δὲν ὀφείλει νὰ πράττῃ πλέον ἢ ἔλαττον τοῦ ἀπαιτουμένου ὑπὸ τῆς κοινωνίας· καὶ ὅταν ἡ κοινωνία ἀνοίγῃ ἑαυτῇ ὁδὸν, αὐτὸς ὀφείλει νὰ προπορεύηται ἐπὶ κεφαλῆς· τὸ σύστημα τοῦτο καὶ σωτήριον εἶναι καὶ ἔντιμον· διότι ἡ τιμιότης εἶναι μᾶλλον ἀναγκαία εἰς τὸν ἀρχηγὸν ὅστις μεγίστην κέκτηται ἰσχὺν, ἢ εἰς τὸν ἔσχατον ὑπήκοον. Ἀρίστη κυβέρνησις εἶναι ἡ δικαιοτέρα, ἡ καὶ μᾶλλον διαρκής.

Ὅθεν, ἀπήντησεν ὁ ὕπατος ἀπορρόφησας μετὰ πολλῆς ζωηρότητος ἱκανὴν ποσότητα ταβάκου, διὰ τὴν κυβέρνησίν μου δὲν φοβοῦμαι, καθότι πρὸ πάντων ἀγαπῶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ πράττω ὅ,τι ἐπιθυμεῖ τὸ ἔθνος. Τὸ ἔθνος αἰσθάνεται ὅτι ἐκρώδευσε πλέον τοῦ δέοντος, καὶ ἕνεκα τούτου ζητεῖ ἐν τῷ παρελθόντι τὴν καλλιτέρευσιν τοῦ μέλλοντός του. Ἐπὶ γῆς ἀεικινήτου οἷα ἡ ἡμετέρα, ὀφείλει τις νὰ ἀνοικοδομῇ ἐπὶ παλαιῶν θεμελίων.

Ὁ ποιητὴς δὲν ἀπήντησεν ἀλλὰ ψυχρὸν μειδίαμα περιεπλανήθη ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ· ἠκόντισε δὲ πρὸς τὸν στρατάρχην βλέμμα ἐκφραστικώτερον ἐκτεταμένου λόγου. Ἡ ἔρις, ἡ ἐκκραγεῖσα μεταξὺ τῶν δύο τούτων προσώπων πολλὰ βραδέως σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν ἄρνησιν τοῦ ὑπὸ τῶν μελλῶν τῆς Ἀιγεῶνος τῆς τιμῆς ἀπαιτηθέντος ὅρκου, ἠδύνατο νὰ ἀνοίξῃ ἐν ταύτῃ τῇ συνδιαλέξει, ἂν ὁ ὕπατος, ὅστις ἐπεθύμει τὴν διάλυσιν, δὲν ἔβλεπε στρατιώτην τινὰ διαβαίνοντα εἰς τὸ δάσος.

— Τὶς εἶ; πρασεφώνησεν αὐτῷ ἀπό τινος διαστήματος. Ὁ στρατιώτης σταματᾶ, ἀναγνωρίζει τὸν στρατηγόν του, καὶ ἀκίνητος, τὴν χεῖρα ἔχων ἐπὶ τοῦ ὠτὸς ἀποκρίνεται.

— Εἷς τῶν παλαιῶν στρατιωτῶν σου τῆς Αἰγύπτου, συμπολῖτα ὕπατε.

— Ναί, σὲ ἀναγνωρίζω, ὑπηρέτησας ὑπὸ τὴν στραταγίαν μου, ἦσο πλησίον μου εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Ἄκρης.

— Ἡ ἀπόδειξις, στρατηγὲ, εἶπεν ὁ στρτιώτης δείξας τὴν ἐπὶ τοῦ ἀνδρικοῦ αὐτοῦ προσώπου οὐλήν.

— Ναί, ὀνομάζεσαι Τριαῖρος, σὺ πρῶτος ἔστησας τὴν Γαλλικὴν σημαίαν ἐπὶ τοῦ προμαχῶνος.

— Ναί, στρατηγὲ, καὶ ἀπ' ἐκεῖ κατεκύλησα μ' ἕνα μεγάλο κομμάτι τοίχου εἰς τὸν χάνδακα, ὅπου ἤθελα εἶμαι ἀκόμη ἂν δὲν διέττατες νὰ μ' ἐβγάλουν.

— Ἔχεις ἐξαίσιον μνημονικόν.

— Α! βέβαια! ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη καὶ τὴν ἡμέραν ποῦ μοῦ χάρισες ἕνα ξίφος, δὲν λογοριάζω καὶ τὰ τριακόσια φράγκα σύντοξ ν ὅταν ἐπέστρεψα στὴν Γαλλίαν, καὶ κοντὰ ς' ἄλλα καὶ αὐτὸν τὸν σταυρόν.

— Τί κάμνεις τώρα; ποῦ κατοικεῖς;

— Εἶμαι ὑπανδρευμένος, στρατηγέ, καὶ κατοικῶ στὴν Ναννέρρην, στὴν πατρίδα τῆς γυνεκός μου. Μοῦ ἔδωσε προῖκα πέντε στρεμματα γῆς, ἕνα σπητάκι καὶ

μεῖ 'γελάδα, μὲ συμπάθειο. Μ' ὅλα αὐτὰ καὶ μ' ἐκεῖνοτ' κακὸ εἶναι νὰ μὴ ξεύρῃ κάνεις γράμματα. Ἄ! νὰ 'ποῦ μοῦ 'δωκες στρατηγέ, ζῶ καλά· δὲν λησμονῶ ὅμως τὰ περασμένα, τὰς μάχας μας, τὰ τηλεβόλα μας καὶ ὅλην τὴν ἀποσκευήν, τὰ συλλογίζομαι αὐτὰ κάθε 'μέρα.

Ὁ ὕπατος ἐμειδίασεν· εἶτα εἶπε μετὰ σοβαροῦ ὕφους:

— Εἶναι πλούσιος πραγματικῶς, εἶναι πολὺ πλούσιος, παλληκάρι μου, εἶσαι ἐν τούτοις εὐτυχής .... Καὶ ποῦ ὑπάγεις τόρα;

— Εἰς Βερσαλλίας, διὰ νὰ λάβω τὴν σύνταξίν μου, ἡ ὁποία ἔληξε χθές.

Ὁ ὕπατος ἐζήτησε παρὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ μολυβδοκόνδυλον καὶ τεμάχιον χάρτου, ἐφ' οὗ ἔγραψε λέξεις τινάς.

— Ἠξεύρεις γράμματα; ἠρώτησε τὸν Τριαῖρον.

— Ἔ! συμπάθησέ με, στρατηγέ, ἂν ἤξευρα γράμματα θὰ ἔτρεχα κ' ἐγὼ σὰν τοὺς ἄλλους· θὰ ἤμουν τόρα. . . τοὐλάχιστον θὰ ἤμουν δεκαεννιὰς. Ὠ! ἀλλοί μονο σ' ἐκεῖνον 'ποῦ δὲν ξεύρει γράμματα! ὁ πατέρας μου μ' ἔλεγε πάντοτε . . .

— Λάβε, εἶπεν ὁ Ναπολέων διακόψας αὐτὸν, δόσε αὐτὸ τὸ χαρτὶ ἐκ μέρους μου εἰς τὸν γενικὸν ταμίαν τῶν Βερσαλλιῶν. Ὑγείαινε, παλληκάρι μου, καὶ πάλιν βλεπόμεθα.

Καὶ ἀπέπεμψε τὸν ἀρχαῖον στρατιώτην. Εἶτα ἀποτανθεὶς πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν.

— Ὁ γενναῖος οὗτος στρατιώτης ἐνόμιζεν ὅτι εὑρίσκετο εἰς τελετὴν, ἀνενθυμούμενος τοὺς κινδύνους του· ἡ χαρὰ διέλαμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του Αρκεῖ νὰ γινώσκῃ τὶς τὸν τρόπον, καὶ μορφώνει τοὺς ἀνθρώπους ὅπως θέλῃ.

— Οὕτως ἔχει, ἀπήντησεν ὁ Λαμερσιέρος μετὰ τοῦ συνήθους πανούργου μειδιάματος καὶ τοῦ διαπεραστικοῦ αὐτοῦ βλέμματος· τὸ δυσκολώτερον ὅμως, συμπολῖτα ὕπατε, εἶναι τὸ διοικεῖν ἑαυτόν.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας εἰσῆλθον εἰς τὸ ἄλσος.

Ὁ στρατιώτης τῆς Αἰγύπτου, ἔνθους διὰ τὴν συνάντησιν τοῦ ἥρωός του, ὧδευε κατ' ἀρχὰς περιχαρής· ἀλλ' ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ὑπόνοια εἰσὶν ἀχώριστοι. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ὑπὸ μίαν μόνην φάσιν θεωρῶν τὰ πράγματα, συνήθως κρίνει περὶ αὐτῶν κακῶς. Ὁ Τριαῖρος ἐρλέγετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ μάθῃ τί ἐσήμαινον αἱ λέξεις ἃς ὕπατος ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ χάρτου, ὃν ματαίως στρέφει καὶ περιστρέφει ἐντὸς τῶν χειρῶν του. Τέλος πάντων ἡ ἀνήσυχος περιέργεια τοῦ στρατιώτου ἐπηύξησε βαθμηδὸν, ὅθεν ἤρξατο νὰ λαλῇ καθ' ἑαυτόν.

— Ὁ ὕπατος, ἀφοῦ τοῦ ἐδιηγήθηκα τὴν εὐτυχία μου, μοῦ εἶπε «εἶσαι πλούσιος, πολὺ πλούσιος παλληκάρι μου», αὐτὰ τὰ εἶπε· ἴσως ἔγραψε ἐδῶ, 'σ' αὐτὸ τὸ τρισκατάρατο χαρτὶ νὰ μοῦ 'λιγοστεύσουν τὴν σύνταξι, διὰ νὰ δώσῃ τὸ περίσσευμα εἰς κανέναν ἄλλον πτωχότερον ἀπ' ἐμέ. Αὐτὸ εἶναι δυνατόν· ὅταν μ' ἄφησε, ἢ διὰ νὰ 'πῶ καλήτερα ὅταν μ' ἔδειξε τὸν δρόμο, σὰν νὰ μ' ἔλεγε «μεταβολὴ», εἶχ' ἕνα πρόσωπο κατεβασμένο, καὶ 'στραβοκύταζε ἢ ἐμένα ἢ ἐκεῖνο τὸ μικρὸ ξόανο ποῦ ἤτανε μαζύ του, ἐπειδὴ ἐκεῖνο ἤτανε ξόανο· δὲν εἶχε οὔτε στολὴν οὔτε παράσημα, ὅπως καὶ ἂν ἦναι τὰ εἶχε μ' ἕναν ἀπὸ μᾶς τοὺς δυό. Διάβολε! ἕνας ξυλοκόπος ἐκεῖ, ἀ· ἤξευρε αὐτὸς γράμματα νὰ μοῦ διαβάσῃ τὸ χαρτί! αὐτὸ δὲν πειράζει· τὸ γράμμα εἶναι ἀνοιχτὸ, καὶ τὸ κάτω κάτω, εἶναι 'δικό μου, διὰ 'μένα γράφει, ἠμπορῶ νὰ τὸ δώσω νὰ τὸ διαβάσουν χωρὶς νὰ λείψω ἀπὸ τὸ σύνθημα.

Δυστυχῶς ὁ ξυλοκόπος δὲν ἦτον σοφώτερος τοῦ στρατιώτου· ὅθεν ἡ ἀμφιβολία κατεβασάνιζε σκληρότερον τὸν δυστυχῆ Τριαῖρον.

Καὶ ὁ ταλαίπωρος στρατιώτης μεμψιμοιρῶν ὤδευεν ἐσπευσμένως εἰς Βερσαλλίας· καταβαίνων δὲ τὸν λοφίσκον Σχενὼτ ἀπαντᾷ ῥωποπώλην.

— Ξεύρεις γράμματα, τῷ λέγει ἀποτόμως ὁ Τριαῖρος. Τὸ ἐπάγγελμά σου τὸ ἀπαιτεῖ. Διάβασέ μου αὐτὸ τὸ χαρτί.

Ὁ ῥωποπώλης ἐκπεπληγμένος λαμβάνει τὸ γραμμάτιον καὶ περιστρέφει αὐτὸ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις.

— Διάβασε λοιπὸν, εἶπεν ὁ στρατιώτης ἀνυπομονῶν.

— Αὐτὸ εἶναι γραμμένο μὲ μολυβοκόνδυλο.

— Ναί, μὲ μολυβοκόνδυλο, τί σε μέλλει, διάβασέ το.

— Α!! νὰ τὸ διαβάσω! μὰ τί διαβόλου γράψιμο εἶναι αὐτό! Σὰν νὰ τὸ γρατσούνισε κάνένας γάτος.

Ὁ Τριαῖρος ἀποσπᾷ ὀργίλως τὸν χάρτην ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ῥωποπώλου.

— Γάτος Ε!! ξόανο! ἂν ἐσὺ καὶ ἑκατὸ σὰν καὶ 'σένα ἔπεφταν στὰ 'νύχια του, θὰ 'βλεπες τί θὰ πῇ γάτος.

— Μὰ τὴν Παναγία, εἶπεν ὁ διαβάστης, ἂν δὲν ἦναι γάτος, θὰ ἦναι κάνένας ἀγράμματος, καὶ πρέπει νὰ 'πάγῃ στὸ σχολειό.

— Στὸ σχολειό! ἀ! καὶ ἴσια ἴσια αὐτὸς στέλνει τοὺς ἄλλους στὸ σχολειό· καὶ ὁ θεὸς μόνον τὸ ξεύρειπῶς τοὺς στρίβει τ' αὐτιά. Τὸν δρόμον σου, ξόανο· μεταβολή. Ζήτω ὁ ὕπατος καὶ ὁ *Ἅγιος Ἰωάννης τῆς ἄκρης!*

Ὁ ῥωποπώλης δὲ ἀνέμεινε καὶ δευτέραν πρόσκλησιν. Ἐπείσθη δὲ ὅτι ὁ ἀρχαῖος στρατιώτης εἶχεν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ Σχαρεντὼν (6). Ὁ Τριαῖρος ἦτο πραγματικῶς λίαν τεταραγμένος· ἡ μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ του συνάντησις, ἡ χαρὰ, ὁ φόβος, ἡ ἀμφιβολία, ἔθεσαν αὐτὸν εἰς κατάστασιν πυρέσσοντος. Εντοσούτῳ ἠδυνήθη νὰ κάμῃ τὸν ἑπόμενον συλλογισμόν.

— Ἂν τὸ χαρτὶ αὐτὸ γράφῃ μείωσιν τῆς συντάξεως, ἔχω καιρὸ νὰ τὸ δώσω ἀφοῦ πληρωθῶ· ὁ ὕπατος δὲν μοῦ εἶπε νὰ τὸ δώσω πρῶτα ἢ ὕστερα. Ας λάβωμε πρῶτα τὰ χρήματα, καὶ ὕστερα βλέπουμε.

Ὁ Τριαῖρος παρουσιάζεται εἰς τὸν ταμίαν καὶ λαμβάνει τὴν σύνταξιν· ἀκολούθως παρουσιάζει τὸ ἐλέθριον γραμμάτιον ἐκ μέρους τοῦ πρώτου ὑπάτου, ὃν κατέλιπεν, ὡς εἶπεν, εἰς τὸ δάσος τοῦ Μαλμαιζόν. Ὁ ταμίας λαμβάνει τὸ γραμμάτιον, ἀναγινώσκει αὐτὸ προτεκτικῶς, εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸν Τριαῖρον, παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ καθήσῃ, καὶ τῷ προσφέρει ὁ ἴδιος ἕδραν

(6) *φρενοκομεῖον.*

μετὰ σεβασμοῦ. Μετὰ ταῦτα ἐξέρχεται τοῦ γραφείου, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν εἰσέρχεται πάλιν. Αν καὶ ἡ γραφὴ τοῦ Ναπολέοντος ἦτο λίαν δυσανάγνωστος, ὁ ταμίας ὅμως ἀνέγνωσεν ἀκριβῶς τὴν διαταγὴν νὰ μετρήσῃ τῷ Τριαίρῳ πεντακόσια φράγκα, ἅτινα προσήνεγκεν αὐτῷ μετὰ φιλοφροσύνης σπανίας εἰς ἀνθρώπους τοῦ εἴδους του.

— Θαυμάσια, ἀνέκραξεν ὁ στρατιώτης λίαν περιχαρὴς, ξεύρει τι κάμνει ὁ στρατηγός. Μὲ εἶπε «βλεπόμεθα πάλιν» θὰ τὸν ἀνταμώσω ἀφεύκτως.

Τὴν ἐπαύριον ἔδραμεν εἰς τὸ Μαλμαιζόν, ὅπου τῷ ἐχορηγήθη ἡ ἄδεια νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν προστάτην του, ὅστις καὶ μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησεν εὐεργετῶν αὐτὸν γενναίως.

Ὁ γενναῖος Τριαῖρος, ὅστις ἐπολέμησεν ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Ῥήνου ὑπὸ Κελλερμάνου, ἐνώπιον τῶν Πυραμίδων, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Πορτουγαλλίᾳ, ζῇ εἰσέτι(1) εἰς Ναντέρρην, ὑπὸ τὴν στέγην ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ἡ σύζυγός του, κρύπτων ὑπὸ τὸν χιτῶνα τεῦ γεωργοῦ τὰ τοσοῦτον ἐπαξίως κτηθέντα δύο αὐτοῦ παράσημα. Καλλιεργεῖ τὰ πέντε στρέμματα γῆς ὧν τὴν γονιμότητα ἐπήνεσεν ἐνώπιον τοῦ πρώτου ὑπάτου. Εἶναι μὲν εὐτυχὴς, ἀλλ' οἱ σχεδὸν ἐσβεσμένοι αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ περιῤῥέονται δακρύων ὁσάκις διηγεῖται τὴν γενναιότητα καὶ τὰς νίκας τοῦ ἥρωός του.

Ὁ Τριαῖρος κατέστη σεβαστὸς εἰς ἅπαντας τοὺς κατοίκους τῆς Ναντέρρης. Οὐδεμία δημόσιος τελετὴ λαμβάνει χώραν ἄνευ τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Ὁποία εὐάρεστος θέα! Ὁ Τριαῖρος ἐν μέσῳ πληθύος λαοῦ ὡς λείψανον ζῶν τῆς ἐνδόξου ἐποχῆς τῆς Γαλλίας, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπὸ τῆς ὁποίας εἰκοσιπεντάετηρὶς μόλις μᾶς διαχωρίζει, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν μυρίαι συμφοραὶ κατὰ αἰῶνα ἀπομακρύνουσιν ἡμῶν! Ὁ Τριαῖρος ἀρνεῖται τὰς τιμὰς ἃς τῷ ἀποδίδουσι, φεύγει τὴν πληθὺν καὶ ἀπομονοῦται. Ἐντοσούτῳ, πρὸ τεσσάρων περίπου ἐτῶν διήρχετο τὸ χωρίον τῆς Ναντέρρης προπορευόμενος συνοδείας ἐν ᾗ διέπρεπε νεᾶνις ἐξαισίας καλλονῆς. Φέρουσα αὕτη λευκὴν ἐσθῆτα, καὶ τὸ μέτωπον ἔχουσα κεκαλυμμένον ἐπορεύετο πρὸς τὸν ναὸν, ὅπου ἀνέμενεν αὐτὴν ὁ ποιμὴν τῆς χώρας, ὅπως τῇ προσφέρῃ τὸ ἐκ ῥόδων στέφανον, ὅπερ ἡ κοινότης ἀπονέμει εἰς τὴν ἐπιμελεστέραν. Ἡ στεφανωθεῖσα ἦν ἡ θυγάτηρ τοῦ Τριαίρου. Ὁ γενναῖος στρατιώτης δρέψας τὰς δάρνας τοῦ πολέμου, ἐμακάριζεν ἤδη ἑαυτὸν βλέπων τὴν θυγατέρα του λαμβάνουσαν τὸ βραβεῖον τῆς ἀρετῆς. Αἱ μητέρες ἐδείκνυον τὴν νεάνιδα πρὸς τοὺς υἱούς των, λαλοῦσαι ἀδιακόπως περὶ τοῦ ἀμιμήτου βίου αὐτῆς, ὃ· ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐθυσίασε πρὸς παραμυθίαν τοῦ πρεσβύτου πατρός της· ἀνέφερον πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ὁ πρόεδρος τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς, πληροφορηθεὶς περί τε τῆς υἱϊκῆς στοργῆς καὶ τῆς συντόνου αὐτῆς ἐπιμελείας, τῇ ἔπεμψε δωρεὰν τὸ ἐντὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τοῦ Ἀνίου Διονυσίου εἰσητήριον, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι ἡ νεᾶνις ἐπιμόνως ἠρνήθη τὴν χάριν εἰποῦσα·

— Επιθυμῶ νὰ σπουδάσω, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ἔχει ἀνάγκην τῆς ὑπηρεσίας μου.

Α. Κ.

(1) *Σημειωτέον ὅτι τὸ παρὸν ἐγράφη κατὰ τὸ* 1841.

ΝΑΝΝΟΙ ΤΙΝΕΣ ΔΙΑΒΟΗΤΟΙ.

Ὁ αὐτοκράτωρ Αὔγουστος εἶχε νάννον οὔτινος ἤγειρε τὸν ἀνδριάντα· αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀγάλματος τούτου ἦσαν κατεσκευασμέναι ἐκ λίθων πολυτίμων.

Ὁ νάννος οὗτος, κατὰ τὸν Σουετώνιον, εἶχεν ὕψος ἔλασσον τῶν δύο ποδῶν, ἐζύγιζε δὲ δεκαεπτὰ λίτρας· φωνὴν εἶχε βροντώδη.

Εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Τιβερίου παρεκάθητο νάννος, εἰς ὃν ἐπετρέποντο παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐρωτήσεις τολμηρόταται. Ὁ νάννος οὗτος τοσαύτην ἐκτήσατο ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τὸ πνεῦμα τοῦ αὐτοκράτορος, ὥστε ἡμέραν τινὰ ἐπεταχύνθη κατ' αἴτησιν αὐτοῦ ἡ καταδίκη πολιτικοῦ τινὸς ἀνδρός.

Ὁ Μάρκος Ἀντώνιος εἶχε νάννον ἀναστήματος ἐλάσσονος τῶν δύο ποδῶν, ὃν εἰρωνευόμενος ἀπεκάλει Σίσυφον.

Ὁ Δομιτιανὸς συνήθροισε μέγαν ἀριθμὸν νάννων ὅπως ἀπαρτίσῃ τάγμα ἐκ μικρῶν ἀθλητῶν (gladiateurs).

Οὐ μόνον οἱ αὐτοκράτορες διετήρουν νάννους, ἀλλὰ καὶ αἱ ἡγεμονίδες καὶ αἱ κυρίαι ὑψηλῆς τάξεως. Ἡ ἱστορία διετήρησεν ἡμῖν τὸ ὄνομα τοῦ Κώνοπος, νάννου τῆς ἡγεμονίδος Ἰουλίας, θυγατρὸς τοῦ Αὐγούστου. Εἶχεν ὕψος δύο ποδῶν καὶ ἐννέα δακτύλων. Ἡ πρὸς τοὺς νάννους κλίσις διήρκεσε μέχρις Ἀλεξάνδρου Σεβήρου· ἅμα δὲ ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἀπέβαλε τῆς αὐλῆς αὐτοῦ τοὺς νάννους, ὁ συρμὸς κατέπεσε πάραυτα καθ' ἅπασαν τὴν ἐπικράτειαν.

Ὁ συρμὸς τοῦ διατηρεῖν νάννους ἐξέλιπεν ἐπὶ πολὺν χρόνον· βλέπομεν δ' αὐτὸν ἀναγεννώμενον κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐλέκτωρος τοῦ Βρανδεβούργου καὶ τοῦ βασιλέως Στανισλᾶ.

Ὁ Ἰώστων ἀναφέρει, ὅτι ἡ πρώτη σύζυγος τοῦ Ἰωάννου Φριδερίκου, ἐλέκτωρος τοῦ Βρανδεβούργου, ὑπερεῖχε τῶν Ῥωμαίων γυναικῶν κατὰ τὴν πρὸς τοὺς νάννους κλίσιν· συνήθροισεν αὕτη μέγαν ἀριθμὸν νάννων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων ὅπως συζεύξῃ καὶ ἀπαρτίσῃ μικρὰς οἰκογενείας, θέλουσα διὰ τούτου νὰ πολλαπλασιάσῃ τὸ εἶδος· ἀλλ' ἐψεύσθη τῶν ἐλπίδων· διότι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἔσχεν ἀπογόνους.

Ἰδοὺ ἡ βιογραφία τοῦ νάννου τοῦ βασιλέως Στανισλᾶ, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μπημπὴ (Bébé).

Ὁ Νικόλαος Φερῦς (τοῦτο ἦν τὸ ἀληθὲς ὄνομα τοῦ νάννου) ἐγεννήθη εἰς Πλαίσνας, ἡγεμονίαν τοῦ Salins εἰς Vosges. Ἂν καὶ οἱ γεννήτορες αὐτοῦ ἦσαν καλῶς διοργανισμένοι καὶ εὔρωστοι, δὲν εἶχεν ὅμως, κατὰ

τὴν γέννησιν αὐτοῦ πλέον τῶν ὀκτὼ ἡ ἐννέα δακτύλων ὕψος· ἐζύγιζε δὲ δώδεκα οὐγγίας· ἦτο πρὸς τούτοις καὶ λίαν λεπτοφής. Ἔφερον τὸ τέκνον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ πινακίου ἐστρωμένου διὰ στυπείου (στουπί)· ἐμβὰς ξυλίνη, καλῶς ἐστρωμένη, ἐχρησίμευεν αὐτῷ ὡς κοιτίς· ἔκαρος δὲ ὡς τροφός. Ὁ Μπημπὴ προσεβλήθη ὑπὸ εὐφυΐας (βλογίᾳ) περὶ τὸν ἕκτον μῆνα τῆς ἡλικίας του· τὸ δὲ γάλα τῆς ἐλάφου ἐχρησιμεύσεν αὐτῷ καὶ ὡς τροφὴ καὶ ὡς φάρμακον. Τὸν δέκατον ἕκτον μῆνα ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ διετὴς δὲ γενόμενος ἐπεμπατεῖ σχεδὸν ἄνευ ὑποστηρίγματος, καὶ τότε πρῶτον κατεσκεύασαν αὐτῷ ἐμβάσας, αἵτινες εἶχον δέκα καὶ ἑπτὰ γραμμῶν μῆκος.

Μέχρις ἑξαετοῦς ἡλικίας ἐτράφη ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ ἐκ τροφῆς ἀγροίκου, ἤτοι ἐκ λαχάνων, γεωμήλων καὶ τῶν παραπλησίων· καθ' ὅλον δὲ τοῦ χρόνου τούτου τὸ διάστημα προσεβλήθη ὑπὸ διαφόρων νοσημάτων, ἐξ ὧν ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη.

Ἀπὸ τῆς πενταετοῦς ἡλικίας ἐκτήσατο ἐντελῆ τοῦ σώματος τὴν διπλασιν ἂν καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἀναστήματος αὐτοῦ δὲν ὑπερέβαινε τὸ τῶν 22 δακτύλων· εἰς τὸ μοναδικὸν δὲ τοῦτο φαινόμενον ὀφείλει τὴν εὐτυχῆ αὐτοῦ ἐποχήν.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Σταυισλᾶς ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ παραδόξου τούτου παιδίου, ἐπεθύμησε νὰ τὸ ἴδῃ. Μετήνεγκον αὐτὸ εἰς τὸ πανεπιστήμιον, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου ἡ μόνιμος αὐτοῦ κατοικία. Ἀφωσιώθη δὲ μεγάλως τῷ βασιλεῖ, ἂν καὶ ἐδείκνυε συνήθως ὀλίγην εὐαισθησίαν. Ὁ βασιλεὺς ὠνόμασεν αὐτὸν Μπημπὴ (Bébé). Καί τοι πολλαὶ κατεβλήθησαν προσπάθειαι ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ, ἐστάθη ὅμως ἀδύνατον ν' ἀναπτυχθῇ ἐν αὐτῷ οὔτε κρίσις, οὔτε λογικόν. Αἱ ἐλάχισται γνώσεις ἃς ἐκτήσατο δὲν ἐπήρκεσαν αὐτῷ εἰς κατάληψιν τῆς θρησκείας, οὔτε εἰς ἀπαρτισμὸν λογικῆς συνεχείας. Ἡ ἱκανότης του οὐδέποτε ἀνέδειξεν αὐτὸν ὑπέρτερον κυνὸς καλῶς γεγυμνασμένου. Ἐδείκνυε κλίσιν τινὰ πρὸς τὴν μουσικήν· ἐνίοτε μάλιστα ἐτήρει τὸν χρόνον ἐπιτυχέστατα· ἐχόρευε μετὰ μεγίστης ἀκριβείας, ἀλλὰ μόνον ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου, ὃν προσέβλεπε προσεκτικώτατα, ὅπως ῥυθμίζῃ τοὺς βηματισμοὺς καὶ τὰς κινήσεις ἐπὶ τῶν σημείων ἅτινα τῷ ἀπευθύνοντο.

Εὑρισκόμενος εἰς ἐξοχὴν εἰσῆλθε ποτὲ ἐντὸς λειμῶνος ἔνθα ἡ χόρτος ὑπερεῖχε τοῦ ἀναστήματος αὐτοῦ. Εἰσελθὼν ποτὲ ἐντὸς δάσους νεοφύτου, ἐνόμισεν ἑαυτὸν ἀπολωλότα, καὶ κραυγάζων ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν. Ἐκυριεύετο δὲ καὶ ὑπό τινων παθῶν, ὡς ὑπὸ ἐπιθυμίας, ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας. Οἱ λόγοι αὐτοῦ ἦσαν ἀσυνεπεῖς, δηλοῦντες ἰδέας συγκεχυμένας. Ἐνὶ λόγῳ οὐδὲν ἕτερον αἴσθημα ἐφαίνετο ἐν αὐτῷ ἢ τὸ γεννώμενον ἐκ συμπτώσεων, ἐκ τοῦ θεάματος καὶ τῆς στιγμιαίας συγκινήσεως. Τὸ λίαν περιωρισμένον αὐτοῦ λογικὸν δὲν ἐφαίνετο κατὰ πολλὰ ὑπερτεροῦν τοῦ ἐνστίκτου ζώων τινῶν.

Ἡ ἡγεμονὶς τοῦ Ταλμῶνδ ἐπροσπάθησε νὰ μορφώσῃ αὐτὸν ὁπωσοῦν ἠθικῶς, ἀλλ' ἅπασαι αἱ προσπάθειαι αὐτῆς ἀπέβησαν μάταιαι· τὸ πνεῦμα τοῦ Μπημπὴ ἦτο ἀνεπίδεκτον ἀναπτύξεως. Ἓν μόνον ἀποτέλεσμα παρήχθη, ὅπερ ἦν ἐπόμενον. Ὁ Μπημπὴ ἀφωσιώθη πρὸς αὐτήν, καὶ κατέστη μάλιστα τοσοῦτον ζηλότυπος, ὥστε ἰδὼν ποτὲ τὴν ἡγεμονίδα θωπεύουσαν κυνάριον, ἀπέσπασεν αὐτὸ ὀργίλως τῶν χειρῶν της, καὶ τὸ ἔρριψεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰπών. «Διατί ἀγαπᾷς αὐτὸ περισσότερον ἐμοῦ;»

Κατὰ τὴν δεκαπενταετῆ ἡλικίαν, ὀλεθρία μεταβολὴ ἀνέφανη εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ νάννου. Αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐξηντλήθησαν, ἡ σπονδυλικὴ στήλη ἐκυρτώθη, ἡ κεφαλὴ ἔκλινε, τὰ σκέλη ἐξησθένησαν, ἡ μία ὀμοπλάτη ἐκαμπυρώθη, ἡ ῥὶς ἐξογκώθη. Ὁ Μπημπὴ ἀπώλεσε τὴν εὐθυμίαν αὐτοῦ καταστὰς καχεκτικός. Ἐν τοσούτῳ ηὔξησε τὸ ἀνάστημα κατὰ τέσσαρας ἔτι δακτύλους ἐν τῷ διαστήματι τῶν ἑπομένων τεσσάρων ἐτῶν.

Τὸ δέκατον ἔνατον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, ὑπέπεσεν εἰς εἶδος παραλυσίας· οἱ δὲ φροντισταὶ αὐτοῦ παρετήρησαν εἰς αὐτὸν χαρακτηριστικὰ νηπιότητος, οὐδόλως πρὸς τὰ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἡλικίας ὁμοιάζοντα, ἀλλὰ σχέσιν ἔχοντα μᾶλλον πρὸς τὸ γῆρας.

Κατὰ τὸ τελευταῖον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτος ἐφαίνετο καταβεβλημένος· μόλις ἐπεριπάτει. Ὁ ἐξωτερικὸς ἀὴρ ἠνόχλει αὐτὸν τὰ μέγιστα, ἐκτὸς ὅτε ἦτο λίαν θερμός. Περιέφερον αὐτὸν εἰς τὸν ἥλιον ὑφ' οὗ ἐζωογονεῖτο· ἀλλὰ μόλις ἠδύνατο νὰ περιπατήσῃ ἑκατὸν βήματα συνεχῶς. Ἡ κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς ἀγωνία ὑπῆρξε μακρὰ καὶ λίαν ὀδυνηρά. Ἀπέβιωσε τὴν 9 Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1764, ἡλικίας εἴκοσι καὶ τριῶν περίπου ἐτῶν· εἶχε δὲ τότε ὕψος 33 δακτύλων.

Μνησθέντες τοῦ Μπημπή, δὲν δυνάμεθα νὰ παραλείψωμεν τὴν βιογραφίαν τοῦ Κ. Βορφλάσκη, Πολωνοῦ εὐπατρίδου, περιοδεύσαντος εἰς Λουνεβίλλην καὶ Παρισίους.

Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, λέγει ὁ κόμης Βρεσὼν, εἶναι ἀναστήματος μείζονος τοῦ μετρίου· ἔσχον ἓξ τέκνα· ὁ πρωτότοκος εἶχεν ἀνάστημα τριακοντατεσσάρων δακτύλων ὕψους, καὶ ἦτο μᾶλλον εὐειδής· ὁ δευτερότοκος περὶ οὗ ἤδη πρόκειται εἶχεν ὕψος 28 δακτύλων, ἦτο δὲ τότε ἡλικίας 22 ἐτῶν. Τρεῖς δὲ ἀδελφοί, κατὰ ἓν ἔτος ὁ εἷς τοῦ ἑτέρου νεώτερος, ἔσχον ἕκαστος πέντε καὶ ἡμίσεως ποδὸς ὕψος. Τὸ ἕκτον τέκνον ἦτο θῆλυ, εἴκοσι καὶ ἑνὸς δακτύλου ὕψους, νεᾶνις συμμέτρου ἀναστήματος, καὶ κάλλους οὐχὶ εὐκαταφρονήτου, δεικνύουσα πολὺ πνεῦμα.

Ἡ μεταξὺ τοῦ Μπημπὴ καὶ τοῦ Βορφλάσκη ὁμοιότης συνίσταται εὐτυχῶς εἰς τὸ ἀνάστημα μόνον. Ὁ Βορφλάσκης ηὐνοήθη μᾶλλον ὑπὸ τῆς φύσεως, διότι ἀπολαύει ἐντελοῦς ὑγείας, καὶ εἶναι ἐπιδέξιος καὶ εὔστροφος. Ἀντέχει εἰς τὸν κόπον, καὶ ἀνυψοῖ βάρη σημαντικὰ σχετικῶς πρὸς τὴν διάπλασιν τοῦ σώματός του.

Τὸ κυριώτερον ὅμως διακριτικὸν σημεῖον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Μπημπὴ εἶναι ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ χάρις τοῦ πνεύματος, ἃς κατέχει ἐντελῶς τὸ μνημονικὸν αὐτοῦ εἶναι ἄριστον, ἡ δὲ κρίσις ὑγιής. Ἀναγινώσκει καὶ γράφει κάλλιστα. Γινώσκει τὴν ἀριθμητικήν. Ὁμιλεῖ μετ' εὐχερείας τὴν Γερμανικὴν καὶ τὴν Γαλλικήν. Εἶναι ἀγχοίνους καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εὐθὺς εἰς τὰς κρίσεις του. Ἐνὶ λόγῳ, ὁ Βορφλάσκης δύναται νὰ θεωρηθῇ, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Κ. Τρισὰν, ἀνὴρ τέλειος, ἂν καὶ λίαν βραχυσώμος. Περὶ δὲ τοῦ Μπημπὴ, οὐδόλως πρέπει νὰ θαυμάσωμεν διότι ἡ μήτηρ του ἐγέννησεν αὐτὸν περὶ τὸν ἕβδομον μῆνα, μετ' ἐγκυμοσύνην παράδοξον, περὶ ἧς οὐδ' αὐτὴ ἐπείθετο, ἐνῷ ὁ Βορφλάσκης ἐγεννήθη ἐγκαίρως· οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον, ἂν ὁ πῶτος, περιαλέος διατελέσας, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἔμεινεν ἀτελὴς κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὀργάνων τοῦ ἐγκεφάλου. Ὅ,τι ἐντοῦθα λέγομεν εἶναι ἀπλοῦν συμπέρασμα· διότι καθ' ἑκάστην βλέπομεν συμπεράσματα ἧττον πιθανά.

Ἡ Ἱστορία τῶν νάννων παριστᾷ δύο εἴδη λίαν διακεχαριτωμένα ἀπ' ἀλλήλων· τοὺς μὲν τοιούτους γεννουμένους καθ' ὅλας τὰς ἀναλογίας τοῦ σώματος, καὶ οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς νάννοι, τοὺς δὲ φύσει ῥαχιτικοὺς ἢ τοιούτους κατασταθέντας ἕνεκα ὀργανικῆς τινος νόσου κωλυσάσης ἢ ἄνισον καταστησάσης τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν· καὶ οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς ῥαχιτικοί. Οἱ τοιοῦτοι δὲν εἶναι νάννοι, ἀλλ' ἄνθρωποι παραμεμορφωμένοι, ὧν ὄγκον κρανίου τριεταοῦς κόρης, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου της δὲν εἶχόν τι δυσάριστον· πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐνετυποῦτο κάλλιστα ἐπ' αὐτῶν ὁ Ἀμεριχανικὸς χαρακτήρ· οἱ βραχίονες καὶ αἱ χεῖρες, ὁ ποῦς καὶ ἡ κνήμη ἦσαν σύμμετροι· τὰ ἰσχία ὅμως ἦσαν ὀλίγον πλατέα, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἐταλαντεύετο βαδίζουσα, χάριτας, οἷος ὁ νάννος Γουλίας καὶ ἡ Μεξικανὴ νάννος Φραγκίσκα, περὶ ὧν γενήσεται λόγος κατωτέρω. Διαφέρουσι δὲ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων καθ' ὅσον εἰσὶ βραχύβιοι γηράσκοντες προϊμώτερον.

Πρὸ εἴκοσι καὶ τεσσάρων περίπου ἐτῶν ἀφίχθη εἰς Παρισίους νάννος τις Μεξικανὴ, ἡλικίας δεκα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν, καὶ ἀναστήματος εἴκοσι ἑπτὰ καὶ ἡμίσεως ποδὸς ὕψους. Ἐγεννήθη ἐκ μητρὸς Ἰνδῆς, ἐν τῇ πόλει τῆς Βικαταρας, ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ *Ἁγίου Πνεύματος* (Espirito Santo,) ἰδιοκτησία τῆς Δόνα Ἰωσεφίνης Ζαμπιερου. Ἦλθε δὲ εἰς Γαλλίαν μετὰ τῆς κυρίας ταύτης, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἐξετέλει καθήκοντα θαλαμηπόλου γυναικός· τὴν ἐνέδυε, τὴν ἐκτένιζε, ἐφρόντιζε περὶ τῶν φορεμάτων της καὶ ἐπίπλων, εἰργάζετο μετὰ μεγίστης ἐπιδεξιότητος διάφορα εἴδη κεντημάτων· ἐν διαστήματι ὀλίγων μηνῶν ἔμαθε, ἀκροαζομένη τοὺς ὑπηρέτας τοῦ οἴκου, τὴν Γαλλικὴν καθ' ὅσον ἀπῃτεῖτο ὅπως ἐννοῇ ὅ,τι ἔλεγον καὶ ζητῇ οὕτινος εἶχε χρείαν, ἐλάλει μετὰ πολλῆς στωμυλίας, καὶ ἐδιηγεῖτο πολλὰ ἀστεῖα. Ἐν τοσούτῳ ἡ ἱκανότης αὐτῆς δὲν ἐφαίνετο ἀνωτέρα τέκνου ὀκταετοῦς. Ἡ κεφαλὴ αὐτῆς εἶχε

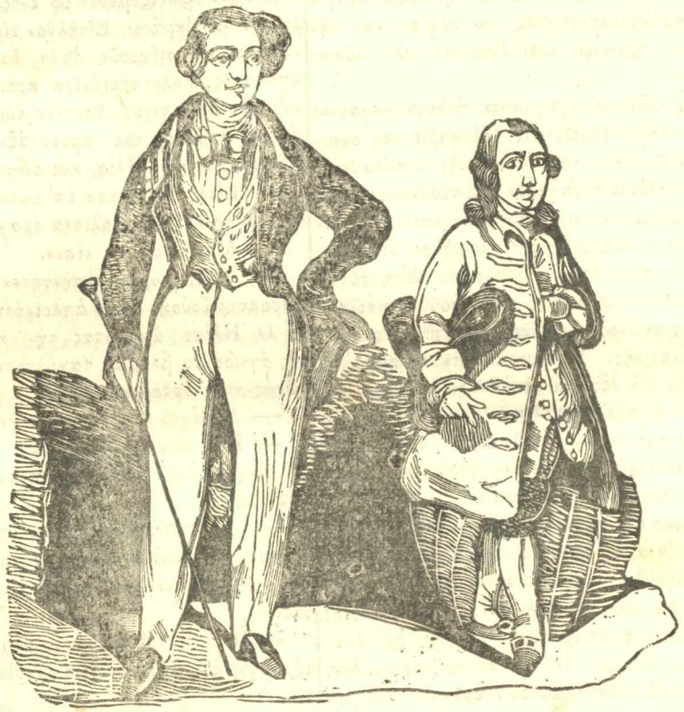

Ὁ νάννος Γουλίας (Gulia) *Ὁ νάννος Μπημπὴ* (Bédé)

ἀλλ' ἔτρεχε μετὰ πολλῆς ταχύτητος. Ἐπροσπάθησαν νὰ τὴν διδάξωσι τὴν ἀνάγνωσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐνασχόλησις αὕτη ἀπήρεσκεν αὐτῇ, ἐφεῦρε πάραυτα μέσον ἀπαλλαγῆς, προφασιζομένη ὅτι ἔπασχεν ἀπὸ κεφαλαλγίαν καὶ ὀδονταλγίαν ὁσάκις ἔβλεπε τὸ βιβλίον ἐνώπιόν της.

Ὁ νάννος Γουλίας (Gulia), ὃν οἱ Παρίσιοι ἐθαύμασαν κατὰ τὸ 1836, ἐπαρουσιάσθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν. Εἶχε τότε ἡλικίαν 22 ἐτῶν καὶ μέτρου ἀνάστημα. Ἐγεννήθη εἰς Ἰλλυρίαν, οὐ μακρὰν τῆς πόλεως Τεργέστης. Ὁ Γουλίας ἔπαυσεν αὐξάνων περὶ τὸ 5 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· διεκρίνετο δὲ τῶν τοῦ αὐτοῦ ἀναστήματος συναδέλφων του διὰ πνεύματος καλλιεργημένου καὶ διαπλάσεως συμμέτρου. Ἐλάλει πέντε γλώσσας· δύο ἐκ τῶν λαλουμένων εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀδριατικῆς, καὶ ἐπὶ πλέον τὴν Γερμανικήν, τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἰταλικήν· ἐκαλλιέργει πρὸς τούτοις τὰς ὡραίας τέχνας, καὶ πρὸ πάντων τὴν μουσικήν· ἔπαιεν ἐξαισίως καὶ ἐθήρευεν οὐχὶ εὐκαταφρονήτως.

Ἡ ἀνθρωπίνη αὕτη σμικρογραφία ἤλκυσε μεγάλως τὴν περιέργειαν τῶν Παρισινῶν. Ἡ χάρις τῆς συμπεριφορᾶς καὶ ἡ ἐντέλεια τῆς σωματικῆς διαπλάσεως τοῦ ἀνθρωπίσκου τούτου ἐξέπληξαν τὰς συναναστροφάς· δὲν ἦτο, ὡς οἱ λοιποὶ νάννοι, δύσμορφος καὶ κεκυρτωμένος· αἱ ἀρθρώσεις αὐτοῦ ἦσαν εὔκαμπτοι, οἱ δὲ μυῶνες λίαν εὐδιάκριτοι· ὁ κορμὸς καὶ τὰ μέλη αὐτοῦ ἦσαν ἀκριβεστάτης ἀναλογίας. Ἐπὶ τοῦ προσώπου ἀπεικονίζετο ἦθος σοβαρὸν καὶ ἔκφρασις ἡλικίας ἀνωτέρας τῆς πραγματικῆς. Τὸ θαυμασιώτερον παρὰ τῷ νάννῳ τούτῳ ἦτο ἡ ἐξαισία ἀνάπτυξις τοῦ κρανίου, καὶ πρὸ πάντων τὸ ἐξέχον τοῦ μετώπου. Ἤθελέ τις εἰπεῖ ὅτι βλέπει τὴν κεφαλὴν τοῦ Διὸς ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐννοεῖται ὅμως ἐν σμικρογραφίᾳ. Ὁ Γουλίας εἶχεν ὀρέξεις καὶ πάθη τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας· ὁ ἔρως ὁ τοσοῦτον προσεγγίζων τὰς ἀποστάσεις, δυναται ἀναμφιβόλως νὰ ἰσάσῃ καὶ τὰ ὕψη· Ὁ Γουλίας ἐνυμφεύθη, εὑρὼν κατὰ θείαν πρόνοιαν ἐν Βιέννῃ γυναῖκα τοῦ ἀναστήματός του, καὶ ἐπὶ πλέον ὑφ' ὅλας τὰς κοινωνικὰς σχέσεις ἃς ἐπεθύμει. Τὸ περιεργότερον ἐν τῷ νάννῳ τούτῳ εἶναι ὅτι ἡ αὔξησις τοῦ ἀναστήματος ἔφθασεν εἰς τὴν ἐντέλειαν αὐτῆς περὶ τὸ πέμπτον τῆς ἡλικίας του ἔτος, ἐνῷ ὁ πατὴρ, ἡ μήτηρ, οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ἦσαν ἀναστήματος ὑψηλοτάτου· δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐγένετο στάσις ἀναπτύξεως, διότι ἡ κατάστασις τῶν ἀρθρώσεων καὶ αἱ λοιπαὶ ἀναλογίαι δεικνύουσι προφανέστατα, ὅτι ἡ κατὰ μῆκος ἀνάπτυξις ἐγένετο ἐντελὴς ἅμα τῇ πενταετεῖ ἡλικίᾳ. Πρὸς τούτοις ἡ ὀδοντοφυΐα καὶ ἡ ἥβη ἐπῆλθον κατὰ τὴν τακτικὴν ἐποχήν. Ὁ νάννος οὗτος οὐδέποτε ἠσθένησεν· ἀντεῖχεν εἰς κόπους ὁδοιπορίας, οἵτινες συνήθως καταβάλλουσι τοὺς εὐροστωτέρους. Διὰ τῶν χαριέντων αὐτοῦ τρόπων εἰσήχθη εἰς τὰς κυριωτέρας τῆς Εὐρώπης αὐλάς· ἔπαιξε σφαιρίστραν (billard) καὶ ἐθήρευσε μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας καὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἁπασῶν τῶν Ῥωσσιῶν.

Α. Κ.

Η ΡΑΧΗΛ

Συνέχεια ἰδὲ τεῦχος Λ'.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Μετὰ ὀκτὼ περίπου λεπτῶν πορείαν, ἡ ἅμαξα ἐσταμάτησεν ὄπισθεν τοίχου, ἐνώπιον μικρᾶς θύρας ἥτις ἠνοίχθη αὐτομάτως, οὕτως εἰπεῖν, ἅμα ἔπαυσεν ὁ κρότος τῶν τροχῶν. Ὑπηρέτης ἐλθὼν ἀνύψωσε τὴν αὐλαίαν· διότι καὶ ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁπλοῦν παραπέτασμα ἐκάλυπτε τὰ ὀχήματα, μόνον δὲ διὰ τὰς μακρυνὰς ὁδοιπορίας ἀντεκατέσταινον ταύτας δι' ὑελοφράκτων.

Ἡ ἄγνωστος καταβᾶσα ἔνευσε τῇ Ῥαχηλ καὶ τῷ γέροντι νὰ τὴν ἀκολουθήσωσι, καὶ οὕτω διῆλθον μέγαν διάδρομον φωτιζόμενον ὑφ' ἑνὸς μόνου λύχνου ὃν θεράπων τις ἐκράτει. Εἰσῆλθον εἰς οἴκημα μεμονωμένον, οὗτινος τὸν σιδηροῦν ὀχέα ἔσυρε πεφροντισμένως ἡ ἄγνωστος, πληροφορηθεῖσα προηγουμένως περὶ τῆς μὴ κατασκοπείας τινὸς ὄπισθεν τῶν θυρῶν. Λαβοῦσα δὲ πάσας ταύτας τὰς προφυλάξεις, ἐπανῆλθε παρὰ τῇ Ῥαχὴλ καὶ τῷ Ἠλίᾳ, καὶ διέταξεν αὐτοῖς νὰ καθήσωσι. Εἶτα, ἀτενίσασα ἐπ' αὐτῶν, διά τινα λεπτὰ, τὸ διαπεραστικὸν καὶ μάλιστα τραχὺ αὐτῆς βλέμμα.

— Μὲ γνωρίζετε; εἶπεν.

— Ὄχι, κυρία, ἀπήντησεν ἡ Ῥαχὴλ μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὴν ἁπλοϊκότητος.

Ὁ Ἠλίας ἀνυψώσας τὴν κεφαλὴν ἠκόντισεν ἐπὶ τῆς ἀγνώστου βλέμμα ταχύτερον βέλους, εἶτα ταπεινώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶπε·

— Δὲν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω τὴν κυρίαν.

— Καὶ ποίαν μὲ ὑποθέτεις;

Ὁ Ἰουδαῖος σιωπῶν προσέβλεψεν αὐτὴν μεθ' ὑπονοίας.

— Λάλει ἐλευθέρως διότι μισῶ τὸν δόλον καὶ τὴν πανουργίαν, εἶπεν ἡ ἄγνωστος ἀποτόμως.

— Ὑποθέτω ὅτι ἡ κυρία εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ὑψηλῆς τάξεως.

— Περὶ δὲ τοῦ ὀνόματός μου, τῆς περιουσίας μου, τῆς πατρίδος μου καὶ τῶν σχεδίων μου, δὲν μαντεύεις τίποτε.

— Τίποτε.

— Ὅθεν σοὶ ἀπαγορεύω τὰς ὑπονοίας καὶ τὰς ἐρεύνας ὡς πρὸς πάντα ταῦτα· θέλω νὰ μὴ γνωρίζῃς οὐδὲν περὶ ἐμοῦ εἰμὴ δι' ἐμοῦ· ὅτε δ' ἐγὼ κρίνω ἁρμόδιον, θέλω σοὶ εἰπῇ τὰ εἰκότα. Σκέφθητι καλῶς· ἡ κεφαλὴ τοῦ τέκνου τούτου, ὅπερ σὺ τοσοῦτον σφοδρῶς ἀγαπᾷς, μοὶ ἐγγυᾶται ὑπὲρ τῆς ὑπακοῆς καὶ ἐμπιστοσύνης σου.

Ὁ Ἠλίας ἀκούσας τ' ὄνομα τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἀνεσκίρτησε καὶ ἐκλονίσθη.

— Ἐξησφαλίσθην περὶ αὐτοῦ, εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ ἄγνωστος, παρατηρήσασα τὴν συγκίνησιν τοῦ Ἰουδαίου. Ἡμεῖς τώρα, Ῥαχὴλ. Λάβε τὸν ἀνδρικὸν τοῦτον πῖλον, περίβαλε σεαυτὴν μὲ τὸ ἐπανωφόριον τοῦτο, καὶ ἀκολούθει μοι. Ἰδοὺ καὶ ἕτερος ἱματισμὸς διὰ τὸν πατέρα σου.

Ὁμοίαν ἐνδυμασίαν περιβληθεῖσα καὶ ἡ ἄγνωστος ἔλαβε φάκελλον ἐγγράφων εὑρισκόμενον ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ὡδήγησε τὸν Ἰουδαῖον καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς τὸν διάδρομον ὃν πρὸ ὀλίγων λεπτῶν εἶχον διατρέξει, καὶ ἔκρουσεν ἐλαφρῶς ἐπὶ θύρας, ἥτις ἠνοίχθη ἀθορύβως περιστραφεῖσα περὶ τοὺς στρόφιγγας αὐτῆς· οὐ μακρὰν ταύτης ἑτέρα τις θύρα ἠνοίχθη, καὶ ἡ Ῥαχὴλ ἐξέφερε κραυγήν. . . . . Ὁ μαρκέσιος Φίλιππος τοῦ Σεναγκοὺρ ἵστατο γονυπετὴς ἐνώπιον σταυροῦ προσευχόμενος μετὰ θερμότητος, καὶ προετοιμαζόμενος διὰ τὴν φοβερὰν τοῦ θανάτου στιγμήν.

Ἡ ἄγνωστος μεταβιβάσασα ἡσύχως τὸν φάκελλον εἰς τὴν χεῖρα τῆς Ῥαχὴλ, ὤθησεν αὐτὴν πρὸς τὸν ἀξιωματικόν.

Οὗτος ἀνυψώσας τὴν κεφαλὴν καὶ ἰδὼν πρόσωπα ἐνδεδυμένα διὰ στρατιωτικῶν ἐπανωφορίων.

—Ἦλθατε βεβαίως εἶπε νὰ μοὶ προαναγγείλητε τὴν ὥραν τῆς ἐκτελέσεως; Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἴδω τὸν κόμητα Μαυρεβέρς. Πρὸ μιᾶς ὥρας ἐν τῇ Βαστίλλῃ βιαίως μ' ἀπέσπασαν αὐτοῦ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδεὶς ἀπήντησε, μειδιάσας,

—Ἀ! ἐννοῶ, εἶπε, θέλομεν συναντηθῆ ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως... Εἶτα προσέθηκε μετὰ σαθερᾶς φωνῆς,

— *Ἐμπρὸς. κύριοι.*

Ἡ ἄγνωστος ἔδειξεν αὐτῷ τὸν φάκελλον ὃν ἡ Ῥαχὴλ ἐκράτει.

— Ἡ ἀπόφασις τῆς καταδίκης μου; Θεέ μου! τρὶς μέχρι τοῦδε τὴν ἤκουσα. Προτιμῶ τὴν παρουσίαν τοῦ πνευματικοῦ μου, ὃν ματαίως ζητῶ ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεώς μου.

Ἡ ἄγνωστος ἔδειξεν ἐκ νέου τὸν φάκελλον· λαβοῦσα αὐτὸν εἰς τὰς χεῖράς της, τὸν ἐπεσφράγισε καὶ ἀνέγνωσε γεγονυῖα τῇ φωνῇ τὸ ἐμπεριεχόμενον.

— Πῶς! ἀνέκραξεν ὁ Φίλιππος, διαταγὴ ἀορίστου ἀναβολῆς τῆς ἐκτελέσεως! Ὑπόσχεσις χάριτος πλήρους ἐντὸς ἔτους, ἂν τὸ πρόσωπον εἰς ὃ ὀφείλω τὴν χάριν ἐκπληρώσῃ πιστῶς τὰς ὑποχρεώσεις ἃς ὤμοσε! Πρὸς ποῖον ὀφείλω, Θεέ μου! τὴν ζωὴν σήμερον, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναμφιβόλως τὴν ἐλευθερίαν;

Ἡ ἄγνωστος διὰ ταχυτάτου κινήματος ἀφῄρεσε τὸν πῖλον ὅστις ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπον τῆς Ῥαχὴλ καὶ τὸ ἐπανωφόριον ὑφ' οὗ περιεβάλλετο ἡ νεᾶνις.

— Εἰς τὴν κόρην ταύτην; ἀνεφώνησεν ὁ Φίλιππος θεωρῶν αὐτὴν μετ' ἐκπλήξεως, δὲν τὴν γνωρίζω τὴν κυρίαν, οὔτε τὴν εἶδον ἐπὶ ζωῆς μου.

Σπασμωδικὴ φρικίασις συνετάραξεν ὅλα τὰ μέλη τῆς Ῥαχὴλ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐπλήσθησαν δακρύων.

— Δὲν γνωρίζετε τὴν κόρην τὴν ὁποίαν ἐπροστατεύσατε πρό τινων ἡμερῶν κατὰ τῆς ὕβρεως τῶν στρατιωτῶν; εἶπεν ἡ νεᾶνις, ἐκείνην ὑπὲρ τῆς ὁποίας εὑρίσκεσθε ἤδη ἐνταῦθα καὶ κατεδικάσθητε εἰς θάνατον;

— Ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ταραχώδους σκηνῆς καθ' ἣν σᾶς εἶδον μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ παρατηρήσω καλὰ τὰ χαρακτηριστικά σας, ἤδη ὅμως δὲν θέλω λησμονήσει αὐτὰ μέχρι τελευταίας μου ἀναπνοῆς· θέλουσι μείνει ἀνεξαλείπτως ἐγκεχαραγμένα ἐν τῇ ψυχῇ μου καθὸ ἀνήκοντα εἰς ἣν χρεωστῶ τὴν ζωήν· ἀλλὰ πῶς συμβαίνει ὥστε τὸ πρὸ τριῶν ἡμερῶν πτωχὸν καὶ ἀπροστάτευτον κοράσιον ἔχει τὴν σήμερον ἰσχὺν τοιαύτην, ὥστε ν' ἀπολαύσῃ παρὰ τοῦ βασιλέως χάριν ἣν ἠρνήθη πρὸς αὐτὸν τὸν ἀδελφόν του.

— Ἐδῶ συνίσταται τὸ μυστήριον τῆς Ῥαχὴλ, ἀπεκρίθη ἡ ἄγνωστος ἀλλοιοῦσα τὴν φωνὴν καὶ κρύπτουσα τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ εὐρυτάτου ἀνδρικοῦ ἐπανωφορίου, Κύριε μαρκέσιε, ἀσπασθῆτε τὴν χεῖρα τῆς προστατιδός σας, καὶ ἀποχαιρετήσατέ την. Μετὰ ἓν ἔτος, τὸ πολὺ, θέλει ἐπανέλθη ὅπως διεκπεραιώσῃ ἐντελῶς τὴν λύτρωσίν σας, καὶ σᾶς ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν.

Ὁ Φίλιππος κάμψας τὸ γόνυ καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα τῆς Ῥαχὴλ ἠσπάσθη αὐτὴν μετὰ σεβασμοῦ,

— Ἀγνοῶ τὶς εἶσθε, κυρία· ἀλλ' ἡ μεγίστη ἐπιρροὴ ἧς ποιεῖσθε χρῆσιν ὑπὲρ ἐμοῦ μὲ πείθει ὅτι τὸ ταπεινὸν σας ἔνδυμα εἶναι ἁπλῆ μετεμφίεσις. Ὁποιαδήποτε ὅμως καὶ ἂν ἦναι ἡ τάξις εἰς ἣν ἀνήκετε, ἡ καρδία καὶ ἡ ζωή μου σας ἀνήκουσι ἀπὸ τοῦδε.

— Κύριε μαρκέσιε, εἶπεν ἡ Ῥαχὴλ μετὰ φωνῆς τὸ πρῶτον μὲν τεταραγμένης, βαθμηδὸν δὲ ἐνισχυθείσης, μὴ ἀπατᾶσθε περὶ ἐμοῦ. Εἶμαι πτωχὸν κοράσιον ἐκ τῆς ταπεινῆς τάξεως τοῦ λαοῦ, θυγάτηρ πλανοδιοπώλου — Ἰουδαίου —. Μ' ἐπροστατεύσατε κατὰ τῆς ὕβρεως· ὁ δὲ θεὸς ὡς ἐκ θαύματος, ἀνεξηγήτου δι' ἐμὲ, ηὐδόκησε νὰ σᾶς σώσω. Ἐγὼ πρέπει νὰ σᾶς ζητήσω γονυπετὴς συγχώρησιν διὰ τὰς ἀγωνίας ἃς ἐδοκιμάσετε ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ δι' ὅσας μέλλετε ἔτι νὰ ὑποστῆτε ἕνεκα δυστυχοῦς πλάσματος, πρὸς τὸ ὁποῖον δὲν ἐδώσατε, ὡς πραγματικῶς δὲν ἁρμόζει εἰς αὐτὸ, οὐδεμίαν προσοχήν.

— Χαῖρε. Κύριε—καὶ ἐξῆλθε κλαίουσα.

— Μὴ κλαίῃς τέκνον μου, εἶπεν αὐτῇ ἡ ἄγνωστος, μὴ κλαίῃς Ἀγαπᾷς βεβαίως τὸν μαρκέσιον, καὶ ματαίως προσπαθῆς νὰ καταβάλῃς τὸν ἔρωτά σου· θέλεις ὑποστῇ μεγάλους κινδύνους· ἀλλ' ἂν ὑπερνικήσῃς τὰς δυσχερείας αἵτινες σὲ ἀναμένουσι, ἡ κόρη τοῦ Ἰουδαίου πλανοδιοπώλου θέλει καταντήσει κυρία τοσοῦτον ἐπίσημος, ὥστε ὁ Φίλιππος δὲν θέλει τολμήσει νὰ ζητήσῃ τὴν χεῖρά της· θέλεις δὲ τότε ἀναγκασθῆ νὰ ταπεινωθῆς διὰ νὰ τῷ τὴν προσφέρῃς. Ἔσο λοιπὸν γενναία καὶ ἔλπιζε.

— Κὺρ Ἠλία, ἄφησέ μας· εἴσελθε εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον· αὐτόθι θέλεις εὕρει δεῖπνον· μετὰ δὲ τὸν δεῖπνον σὲ ὑποχρεῶ νὰ κατακλινθῆς καὶ ν' ἀναπαυθῆς βαθέως κοιμώμενος· διότι θέλεις ἐπιχειρήσει ἀκολούθως μακρυνὴν καὶ ἐπίμονον ὁδοιπορίαν, πρὸς ἣν ὀλίγος ὕπνος θέλει σὲ προετοιμάσει.

Ὁ γέρων ὑπήκουσε, καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἐμειναν μόναι.

—Ἤδη, Ῥαχὴλ, εἶπεν ἡ ἄγνωσος ἀρχόμεθα τοῦ ἔργου.

Καὶ ἐκτυλίσασα τὴν ὡραίαν κόρην τῆς νεάνιδος, ἣν ἔφερεν ὡς αἱ κόραι τῆς τάξεώς της, τὴν διέθεσεν εἰς μακροὺς καὶ λεπτοὺς βοστρύχους· εἶτα ἀπογυμνώσασα αὐτὴν τοῦ ὑπενδύτου καὶ τοῦ ἐπανωφορίου της περιέβαλε τὸ εὐλύγιστον αὐτῆς ἀνάστημα ἐντὸς στενοῦ στηθοδέσμου, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὴν ἔσθητα ἐκ μεταξοπτίλου, ἥτις κατέλιπε γυμνοὺς τοὺς ὤμους καὶ τὸ στῆθος, κατὰ τὸν συρμὸν τῶν μεγάλων κυριῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἐνδύσασα τοιουτοτρόπως τὴν νεάνιδα, ἀφῆρεσεν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ αὐτῆς πολυτελὲς ἀδαμάντινον περιδέραιον, καὶ ἐκόσμησε δι' αὐτοῦ τὴν Ῥαχὴλ· τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ μὲ τὰ δυκτύλια, ἅτινα ἀφαιρέσασα ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῆς διεπέρασεν εἰς τοὺς δακτύλους τῆς κόρης, ἧς τὸν καλλωπισμὸν διέθετε μετ' ἐπιτηδειότητος καὶ δραστηριότητος σπανίας εἰς ἐμπειροτάτην θαλαμηπόλον.

Ἅμα παραιώσασα.

— Τώρα, τέκνον μου, εἰπε πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ πλανοδιοπώλου, ἥτις ἐμενε ἐκθαμβος, πρέπει νὰ μάθῃς νὰ φέρῃς ἐπαξίως τοὺς καλλωπισμοὺς τούτους, ὑπὸ τοὺς ὁποίους εἶσαι ὡραιοτέρα ἢ ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τῆς ἐμπόρου. Ἰδοὺ πῶς πρέπει νὰ κρατῇς τὴν οὐρὰν τῆς ἐσθῆτός σου, διὰ νὰ μὴ περιπλεχθῇς εἰς αὐτὴν καὶ πέσῃς. Οταν ἀναβαίνεις εἰς τὴν ἅμαξαν ν' ἀνυψώνῃς τὰς πτυχὰς τοῦ ὑπενδύτου σου ἀφελῶς πῶς, οὕτως ὥστε νὰ φαίνηται μόνον ἡ ἄκρα τοῦ μικροῦ σου ποδὸς, ὃν ἤθελον φθονήσει πολλαὶ ἡγεμονίδες.

Ἤδη μεταβῶμεν εἰς ὁδηγίας σπουδαιοτέρας. Θέλεις ἐπιχειρήσει μεγάλην ὁδοιπορίαν. Ὁ πατήρ σου μόνον καὶ εἷς γέρων θέλουσι γνωρίζει τὸ μυστικόν, οἱ περὶ σὲ θεράποντες καὶ θεράπαιναι θέλουσι σὲ ἐκλάβει δι' ἄλλην τινά, καὶ δὲν πρέπει ποσῶς ν' ἀμφιβάλωσι· θέλεις ὑποκρηθῇ τὴν ἀσθενῆ, ὅπως δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου ἀποφύγῃς ὅσον εἶσαι τὰς συνδιαλέξεις. Μὴ ἐκπλήττεσαι· ἐφοπλίσου μὲ ἐτυμότητα καὶ δὸς ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν γέροντα περὶ οὗ σοὶ εἶπον ἤδη. Ὀφείλεις αὐτῷ ὑποταγὴν τυφλὴν, εἴτε ἐννοῇς εἴτε οὐ τὰς ὁδηγίας του Ἔσο νοήμων καὶ γενναία· αἱ δύο αὗται ἰδιότητες σοὶ ἀρκοῦσιν ὅπως ὑπερνικήσῃς τὰς δυσχερείας εἰς ἃς σὲ ἐκθέτω· ἐκτὸς τούτου προστατεύεσαι ὑπὸ περιάπτου ἰσχυροτέρου, τὸ ὁποῖον μεγάλας ἐλπίδας μοὶ δίδει ἐπὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν σχεδίων ἅτινα ἐμπιστεύομαι εἰς τὴν φροντίδα σου.

— Ποῖον εἶν' αὐτὸ τὸ περίαπτον, κυρία;

— Ο ἔρως σου πρὸς τὸν Φίλιππον.

Ἡ Ῥαχὴλ ἐταπείνωσε τὴν κεφαλὴν ἐρυθριῶσα.

— Τώρα βοήθησόν με καὶ σὺ εἰς τὴν ἐνδυμασίαν μου· θέλω ἐνδυθῇ τὸ ἐμπορικόν σου φόρεμα. Ἴσως ἐντὸς ὀλίγου ἀναγκασθῶ νὰ φέρω αὐτὸ συνεχῶς.

Καὶ ἤρξατο πάραυτα τοῦ ἔργου. Διέθεσε τὴν κόμην αὐτῆς ἁπλούστερον, ἐκάλυψε τὸ στῆθος διὰ βαμβακίνου καλύμματος, καὶ ἐνεδύθη τὴν ἐξ ἐρίου κυανὴν ἐσθῆτα τῆς Ῥαχήλ· καλύψασα δὲ τὴν κεφαλὴν διὰ τοῦ ἀραιοῦ τῆς ἐμπόρου κεφαλοδέματος ἐκατοπτρίσθη ἐντὸς εὐμεγέθους Ἐνετικοῦ κατόπτρου, καὶ μειδίαμα ἐσωτερικῆς εὐχαριστήσεως περιεπλανήθη ἐπὶ τῶν χειλέων της.

— Τὸ φόρεμα τοῦτο μοὶ στέκει θαυμάσια, εἶπε πρὸς την Ῥαχὴλ, πραγματικῶς μὲ δεικνύει νεωτέραν· ἀλλὰ δὲν ὠφελεῖ, εἶπε στενάζουσα. Δὲν ἔχω πλέον οὔτε τὴν τρυφερότητα οὔτε τὴν χάριν τῆς δεκατριετοῦς ἡλικίας σου. Αὔριον αἱ θεράπαιναί μου, ἐκλαβοῦσαί σε ἀντ' ἐμοῦ, θέλουσιν εἰπεῖ, ὅτι ἡ κυρία των οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὡραιοτέρα· καὶ ἐντοσούτω μόλις μὲ εἶδον. Καὶ ἡ τύχη αὐτὴ συντρέχει τὰ σχέδιά μου, διότι χθὲς μόλις εἰσῆλθον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ αἱ τέσσαρες εἶναι Γαλλίδες.

Προσέθηκεν ἀκολούθως καὶ πλείστος ἄλλας ὁδηγίας πρὸς ἃς εἶχεν ἤδη δώσει τῇ Ῥαχὴλ· διέτριψε δὲ ἱκανὸν χρόνον ἀπαριθμοῦσα κανόνας ἐθιμοταξίας, καὶ ἐπαναλαμβάνουσα ἐν τῷ μεταξύ.

— Νὰ ὑποτάσσησαι εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ γέροντος ὅστις θέλει σὲ συνοδεύσει, καὶ νὰ ἐνεργῇς μόνον δι' αὐτοῦ. Ὀφείλεις αὐτῷ ὑπακοὴν τυφλὴν· διότι ἡ ἐπιτυχία τοῦ σχεδίου μας, ἡ ζωή σου καὶ ἡ τοῦ πατρός σου ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτοῦ.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ὁ ἥλιος ἀνέτειλε. Περὶ τὴν ἕκτην τῆς πρωΐας, κροῦσμα ἠκούσθη ἐπὶ τῆς θύρας.

Ἡ ἄγνωστος ἤνοιξε, καὶ γέρων ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ φυσιογνωμίας σκυθρωπῆς εἰσῆλθε. Χαιρετήσας οὗτος ὑποκλινέστατα τὴν Ῥαχὴλ, ἔκαμψε τὸ γόνυ ὅπως ἀσπασθῇ τὴν χεῖρά της. Γελῶς ἀκράτητος κατέλαβε τὴν μυστηριώδη γυναῖκα· τότε δὲ στρέψας τὴν κεφαλὴν, ὁ γέρων ἐννόησε τὴν πλάνην του.

— Ἠπατήθην, κυρία μου, εἶπεν, ἀποδοῦς πρὸς τὴν ἄγνωστον βαθυτάτας τιμάς. Ἐξέλαβον τὸ κορασιον τοῦτο ἀνθ' Ὑμῶν. Καλὸς οἰωνὸς διὰ τὰ σχέδιά μας.

— Ἔμπρος λοιπόν! ἀνεβόησεν εὐθύμως ἡ ἄγνωστος, ὑγείαινε, αὐλάρχα. Ῥαχὴλ, ἡ ἀμοιβή σου εἶναι ὁ μαρκέσιος τοῦ Σενανκούρ.

Εἶτα, λαλήσασα ἐπί τινας στιγμὰς ταπεινῇ τῇ φωνῇ μετὰ τοῦ γέροντος ἀνεχώρησεν.

Ὁ γέρων ἤνοιξε την θύραν τοῦ δωματίου ἐν ᾧ διέμενεν ὁ Ἠλίας. Ὁ Ἰουδαῖος, ἐξυρισμένην ἔχων τὴν γενειάδα καὶ φέρων μεγαλοπρεπῆ στρατιωτικὴν στολὴν, ἐπροχώρησε πρὸς τὴν θυγατέρα του. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ αὐλάρχης λαβὼν χρυσῆν σύριγγα, ἥτις ἤρτητο ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ τῆς Ῥαχὴλ δι' ἁλύσου ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου, ἐσύριξε τρεῖς ὀξυτάτους ἤχους, καὶ τέσσαρες θεράπαιναι ἐπαρουσιάσθησαν μετὰ βαθυτάτης προσκλίσεως.

— Ἡ κυρία σας μέλλει ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀναχωρήσῃ δι' ὁδοιπορίαν τινῶν ἡμερῶν. Τὰ πάντα νὰ ἦναι ἕτοιμα μετὰ ἡμίσειαν ὥραν. Θέλετε τὴν συνοδεύσει ἐντὸς ἰδιαιτέρας ἁμάξης. Τὸ ταξείδιον τοῦτο νὰ μείνῃ ἀπόκρυφον καθ' ὅλον τὸν οἶκον.

Εἶμαι βέβαιος, εἶπεν ἅμα αἱ γυναῖκες ἐξῆλθον, ὅτι μετὰ 5 λεπτὰ τῆς ὥρας οὐδεὶς πλέον θέλει ἀγνοεῖ τὸ ἀπόκρυφον τοῦτο, ἀλλ' αὐτὸ ζητῶ καὶ ἐγώ.

Παρέθεσαν πολυτελὲς πρόγευμα ἐνώπιον τῆς Ῥαχὴλ, ἥτις μὴ λησμονήσασα τὰς παραγγελίας τῆς κυρίας της, προσηνέχθη οὕτως ὥστε νὰ μὴ παράσχῃ εἰς τοὺς θεράποντας ἀφορμὴν ὑπονοίας ὅτι δὲν ὑπηρέτουν τὴν ἀληθῆ αὐτῶν κυρίαν. Ὑπέπεσε τῳόντι εἰς τινα σφάλματα, ἀλλὰ μόνος ὁ αὐλάρχης παρετήρησεν αὐτὰ, καὶ συστολή τις ὀρρύων τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου μέντορος ἐπανήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐθιμοταξίας.

Μετὰ τὸ πρόγευμα, ὁ γέρων προσήνεγκε τὸν βραχίονα τῇ Ῥαχὴλ· ἔθεσεν αὕτη τὴν χεῖρα ὡς εἶχε διδαχθῇ ὑπὸ τῆς προστατίδος της, καὶ ἀμφότεροι διευθύνθησαν πρὸς τὴν κλίμακα, εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁποίας εὑρίσκετο ἅμαξα ἐζευγμένη ὑπὸ ἓξ ἵππων.

Ἅμα ἡ Ῥαχὴλ ἐφάνη ἐπὶ τῆς κλίμακος, τὰ τύμπανα τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς ἔκρουσαν τὸ ὁδοιπορικὸν, αἱ σάλπιγγες ἤχησαν, οἱ δὲ σκοποὶ ἐπαρουσίασαν ὅπλα.

Ἡ Ῥαχὴλ ἐπέβη τῆς ἁμάξης καὶ ἐκάθησεν εἰς τὴν θέσιν τῆς τιμῆς· ὁ γέρων ἐκάθησε παρ' αὐτῇ νεύσας τῷ Ἰουδαίῳ νὰ λάβῃ θέσιν εἰς τὸ ἐνώπιον τῆς νεάνιδος κάθισμα.

Ἡ ἅμαξα ἀνεχώρησε μετὰ ταχύτητος.

Ὁ Ἠλίας τότε μόνον ἐγνώρισε ὅτι ἐξήρχοντο τῆς αὐλῆς τοῦ Λούβρου.

(ἀκολουθεῖ.)